Dolar, euro, juan, koruna – nejsou jedna rodina

Vánoční čas v Mostě.

TEMA

technika | ekonomika | marketing | aktuality

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY
OHK Most

4/2024

Čtvrtletník Okresní hospodářské komory Most

ROČNÍK 19 / 105. VYDÁNÍ / PROSINEC

Urychleně řešit trojí infrastrukturu – dopravní, energetickou a datovou…

Rozhovor s viceprezidentem HK ČR, Tomášem Prouzou

Str. 6–9

Dluh – dobrý sluha a zlý pán…

Zamyšlení ekonoma Petra Zahradníka, člena NERV

Str. 16–17

EURO – ano, či ne?

Přijetí je zástupným problémem, říká Milan Smutný

Str. 18–19

Tomáš Prouza

inzerce

FROG MOST katodická ochrana

FROG MOST s. r. o.
Čsl. armády, č.p.3276, 434 01 Most
tel.: 476 105 079, 602 439 546
E-mail: janochv@seznam.cz
www.frogmost.cz

Společnost FROG MOST s. r. o. byla založena v roce 1992 původně jako projekčně–inženýrská a konzultační organizace. Od jejího založení se věnovala profesi aktivní protikorozní ochrany. Postupně byly činnosti společnosti rozšiřovány na dodavatelskou činnost v profesi katodická ochrana úložných podzemních zařízení a provádění souvisejících korozních a geoelektrických průzkumných prací.

Katodická ochrana – technický popis

Katodická ochrana je druhem aktivní protikorozní ochrany, která zajišťuje vedle pasivní ochrany vnější izolací doplňkovou ochranu především v zemi uložených dálkových potrubí. Polarizací povrchu ocelových potrubí se zabrání vzniku korozních mikročlánků, které způsobují elektrochemickou korozi vnější stěny potrubí. Katodická ochrana má velký význam především v oblastech s nízkou rezistivitou půdy (jílovité zeminy), jako tomu je v pánevní oblasti severních Čech. Dalším zdrojem elektrochemické koroze podzemních zařízení jsou tzv. bludné proudy, unikající z elektrifikovaných železničních tratí. K eliminaci výše uvedených korozních vlivů se používá aktivní protikorozní ochrana stanicemi katodické ochrany (dále jen SKAO).

Stanice katodické ochrany

SKAO sestává ze zdroje stejnosměrného proudu, osazeného zpravidla v kiosku či rozváděči, přípojky nízkého napětí, anodového uzemnění a v zemi vedených kabelových stejnosměrných rozvodů. Nedílnou součástí SKAO je dále anodové uzemnění, řešené buď ocelovými trubkami či anodami z fersilitových či titanových slitin, uloženými zpravidla v zemi vodorovně v hloubkách do cca 2 m, ve vzdálenosti cca 100–150 m od chráněného potrubí (katody). V některých specifických případech (půdní podmínky, hladina spodní vody či nedostatek prostoru v zastavěném území) se používají anody vertikální či hloubkové, uložené ve vrtech v hloubce až 60 m.

Objekty katodické ochrany na trase

Součástí katodické ochrany jsou dále tzv. propojovací a měřicí objekty, rozmístěné po trasách chráněných potrubí. Tyto objekty, řešené jako plastové skříně, připevněné na betonových sloupcích, jsou umístěny u chrániček pod komunikacemi (POCH), u izolačních spojů v potrubí (POIS) a v místech křížení či souběhu podzemních cizích chráněných potrubí (POA, POB). Dále jsou na trasách dálkovodů osazovány tzv. kontrolními vývody (KVO), řešenými většinou barevně označenými trubkami.

Rozsah dodávek společnosti

Společnost FROG MOST s. r. o. dodává veškeré komponenty pro realizaci katodické ochrany jako zdroje, referenční elektrody či propojovací a měřicí objekty. Dále provádí dodávky a montáže zařízení katodické ochrany včetně přípravných projekčních a inženýrských prací. Součástí dodávek jsou i revize a zkoušky, a to i v prostředí s nebezpečím výbuchu.

Významné referenční stavby

- Kandla – Bhatinda pipeline, Indie –produktovod délky 1200 km (1995–96)
- VVTL plynovod DN 1000 Bylany Hora Svaté Kateřiny (1996)
- Nová VTL předávací regulační stanice plynu Bylany (1999)
- Rekonstrukce dálkovodu etylbenzenu Litvínov-Kralupy n. Vltavou (2003–4)
- Aktivní ochrany chladící vody – Grand Quevilly plant Rouen, Francie (2009)
- VTL plynovod NORD STREAM 1 – HPS Brandov – Sýrovice (2011–13)
- VTL plynovod NORD STREAM 2 – Hora Svaté Kateřiny – Malměřice (2019–21)
- Výstavba inženýrských a trubních sítí v prostoru Slatinice (2011–24)
- Oprava anodového uzemnění SKAO skladu LPG – Kralupy n./ Vlt. (2022–23)
- Oprava stanice katodické ochrany Denětice, Povodí Ohře, s.p. (2023)
- Anodická ochrana nádrží LPG – náhradního zdroje v AEG Teplice (2023–24)
- Rekonstrukce a opravy katodické ochrany VTL plynovodů v ČR pro společnosti GasNet, s. r. o. a NET4GAS, s. r. o. (1992–2024)
- Inspekce dálkovodu ETB Litvínov-Kralupy n./V. Synthos Kralupy, a. s. (2023–24)

Kiosek stanice KAO.

Napojení potrubí VTL plynovodu.

Stanice katodické ochrany.

Montáž trubkové anody.

Pokládka FeSi.

Ing. Rudolf Jung

Motto:
„Možno říci, že vláda dosáhla nejnižšího stupně úpadku, není-li už středem jejího zájmu nic kromě peněz... Vláda musí být vždy hotova obětovat svou vládu pro lid, a nikoliv lid pro vládu."
Jean Jacques Rousseau
ženevský filozof (1712–1778)

Vážení čtenáři,
s hlavním tématem tohoto předvánočního čísla, tedy penězi ve všech souvislostech, jsme se do tradičně romantické předvánoční doby moc netrefili. Asi nás mělo napadnout, že zázraky se nedějí a cenovky v obchodech u některých potravin a ryze vánočního zboží přivádějí Čechy chystající se na vánoční romantiku v zuřivost. A protože máme podle premiéra nejlepší vládu v historii, a stávající lídři EU mají na mysli zejména prosperitu a rozvoj ve prospěch Evropanů, nezbývá než vzít stav na vědomí a doufat, že záchranou brzdu mají nejen vlaky.

Dnešní hlavní rozhovor jsme věnovali jako ožehavému tématu právě cenám potravin a něčemu navíc, a to s viceprezidentem HK ČR, Tomášem Prouzou. Již několikrát jsme konstatovali, že energetika a vzdělávání se nám i na stránky TEMA jako bumerang vracejí – a není divu. Jsou to dnes dva zásadní problémy, které nezastřou ani mediální kauzy a „bitky" v PS. O jedničkové inflaci ve vzdělávání píše Václav Netolický a do úvahy kam kráčí věda, se pustil s velkou mírou odvahy Tomáš Fürst. Některé články o energetice jsme přesunuli do speciálního vydání TEMA k letošnímu Energetickému fóru ÚK, ale i tak v tomto vydání naleznete další úvahu o CO_2 od Josefa Morkuse. Na dalších stranách je toho k tématu mnohem více a nabízíme i naše standardní rubriky, včetně neúnavného drzého smajlíka.
Rád bych zde poděkoval celému týmu TEMA za celoroční snahu o vytváření našeho magazínu, který si již získal své důstojné místo v našem mediálním prostoru. Zvláštní poděkování patří všem inzerentům – bez nich bychom tento magazín nemohli vůbec vydávat.

Vážení čtenáři, čtenářky a kolegové,
přes složité období ve kterém se nacházíme, si neodpustím popřát vám na závěr pohodové prožití vánočních svátků a podnikatelsky i občansky úspěšný rok příští. I když…

S úctou
Ing. Rudolf Jung
předseda OHK Most

JO-JO
Jedna otázka – jedna odpověď

Mgr. Jaroslav Bžoch

K dnešní otázce v této rubrice jsem pozval europoslance z našeho regionu, pana Mgr. Jaroslava Bžocha.
Naše, ale zejména evropská společnost ve všech jejích vrstvách je rozdělena na dva tábory v pohledu na vcelku rozumnou snahu o ochraně životního prostředí na naší planetě, povýšenou zejména v Evropě na jakési novodobé náboženství, zhmotněné do známého pojmu, a jsme v Česku, tak „Zeleného Údělu". Nicméně nasazené tempo realizace direktivně stanovených opatření bez technického, technologického, a i ekonomického zabezpečení vyvolává u pragmaticky uvažujících lidí obavy, aby se v konečném výsledku nedosáhlo pravého opaku, navíc za cenu ztráty konkurenceschopnosti evropského průmyslu, se všemi důsledky. Již dnes se ozývají hlasy, že v konečných, a to zdůrazňuji, tedy konečných efektech ani tak o „záchranu" planety nejde.
Pane europoslanče, vítám Vás na stránkách TEMA a doufám, že ne naposledy, a rád bych znal Váš názor, jak Vy vidíte v celém komplexu příčin a důsledků tu nastíněnou problematiku, a když jsme v Evropě, tak tedy „Green Dealu", vyargumentování a zejména tempa jeho prosazování?
Ing. Rudolf Jung

Přeji krásný den a moc děkuji za tento dotaz. Všichni se shodneme na tom, že potřebujeme o naši planetu a životní prostředí pečovat, protože planeta je jen jedna a faktem je, že se na jejím vývoji podílí značnou měrou člověk. Takže plány a cíle k uhlíkové neutralitě jsou správné. Na druhou stranu to, co dělá EU poslední roky, je bláznovství. Bez toho, aniž bychom tušili, jaké budou technologie např. v roce 2035, tak chceme ukončovat výrobu aut se spalovacím motorem. *Pokračování na straně 5*

OBSAH

TEMA
technika | ekonomika | marketing | aktuality

vydává: Okresní hospodářská komora Most,
tř. Budovatelů 2531, 434 01 Most,
mob.: +420 777 627 838,
email: imp@ohk-most.cz, www.ohk-most.cz
IČ: 48290661
Redakční rada:
vedoucí redakce: Petr Matoušek
předseda redakční rady: Ing. Jiřina Pečnerová
členové: Mgr. František Bína,
Ing. Petr Heger, Monika Rosová
sazba a tisk: TISKÁRNA K & B s. r. o., čtvrtletník
náklad: 2 500 výtisků, povolení MK ČR E 16676
Distribuci zajišťuje MailFinish a.s.
Neoznačené fotografie: úřad OHK Most

Celé znění redakčně zkrácených článků naleznete na webových stránkách OHK Most – www.ohk-most.cz

Jung – Editorial 3
Bžoch – JO-JO 3
Jung – Postskriptum 5
Prouza – Hlavní rozhovor 6–9
Hrvol – Finance obcí a měst, podpora podnikání 10
Bláhová – Zodpovědné hospodaření jako klíč k rozvoji 11
Machovec – Dotace: Nástroj transformace, nebo promarněná příležitost? 12
Plojhar, Picek – Zůstat v klidu, i když trhy bouří 13
Švihlíková – Čím budeme platit a jak? 14–15
Zahradník – Dluh: dobrý sluha a zlý pán 16–17
Smutný – EURO – ano, či ne? 18–19
Kučera – Život a peníze, peníze nebo život a co život může stát 20–21
Soukup – Čím se kdy platilo? 22–23
Jochman – Dlužím, dlužíš, dlužíme 24–25
Soukup – Svoboda myšlení? 26
Nuckolls – Z MOSTECKÉHO DIVADLA se na téma „TEMA“ dívá jeho ředitel 27
Veleba – Dolar, euro, juan, koruna – nejsou jedna rodina 28
Jochman – Zprávy z KHK ÚK 29
Fürst – Quo vadis, vědo světová? A co ty, vědo česká? 30–32
Pokorný – Recenze 33
Bína – Jak šel čas v přeshraniční Česko-saské spolupráci 34–35
Větvička – Slunce se vrací 36–38
Solnař – Spokojený zákazník Ústeckého kraje 39
Šefr – Bezemisní autobusy na Mostecku 40
Netolický – Jedničková inflace 41
Morkus – Je CO_2 příčinou globálního oteplování a změn klimatu? 42
Pečnerová – OHK Most představila střední školy na veletrhu SOKRATES 1 44
Pečnerová – Dobrý list komory VŠ, VOŠ 2024 45
Pečnerová – Podpis memoranda 46
Drzý smajlík 48
Zajíček – Otázka na závěr 50

OHK Most neručí za obsah článků. Pokud není příspěvek označen jako stanovisko OHK Most, vydaný článek není stanoviskem HK ČR.

inzerce

POSTSKRIPTUM...

K AKTUÁLNÍMU DĚNÍ, BEZ ZÁRUKY A S MÍRNOU NADSÁZKOU

Motto:
„Tak jako hejno krkavců snesli se na tuto zemi, aby vyklovali každé zrnko zlata a stříbra. Nemají slitování. Jejich srdce zjedovatěla touhou po bohatství. Se vším kupčí, všechno prodávají. Chceš pokřtít dítě? Zaplať! Chceš loupit a vraždit? Zaplať a bude ti odpuštěno. Ale pak, kdyby sám ďábel zaplatil, vstoupil by na nebesa? A za peníze takto vydřené z chudého lidu koně krásné chovají, čeleď nepotřebnou drží, v kostky hrají a na své kuběny drahé věší, zatímco Kristus chodil bos a neměl, kde by hlavu složil."
Mistr Jan Hus,
český římskokatolický kněz, reformátor a kazatel (1369–1415)

Vážení, TEMA čtoucí lidé,

„Cosi-flace" je nově se objevující slovní spojení, kdy známý pojem inflace je poměrně běžný a jakousi bianko omluvenkou aktuálně na výsluní trůnících politiků, že za to vlastně nemohou a když nám dáte hlas, „tak s ní budeme za vás nadále čadsky bojovat". O této i mediální prostor vyplňující „flaci", dále mluviti netřeba, ale co je třeba? Je třeba podívat se na další mnohdy provázané „flace", které z nás pokoutně dělají hlupáky.

„Deflace" je poněkud méně frekventované spojení, jako ekonomický termín, který se používá k popisu situace, kdy se celková úroveň cen v ekonomice snižuje, což by minimálně uvítaly hospodyňky nevěříc svým očím nad předvánočními cenovkami, třeba velmi populárního másla, čokolády a kolekcí. Ale to asi nehrozí, i když to lze možná chápat jako skvělý marketingový tah řetězců, jako základny, jak pro ve vhodném čase zblbnout zákazníky bombastickými slevovými akcemi. Ovšem pro ministry financí to jev dobrý není, protože nižší cena je též nižší příjem státního rozpočtu z DPH a případné vyvolané škrty volby nevyhrají.

„Stagflace" je pojem, který odkazuje na kombinaci dvou jevů: inflace a ekonomické stagnace. Tak jako se mohou dvě vlny spojit v jednu do jakési tsunami, mohou tyto dva fenomény vyvolat situaci, jež by mohla kterékoliv ekonomice způsobit značné škody. Jeviště pro podobný šok je v současné době jak u nás, tak v Evropě pro nástup stagflace připraveno.

„Smrskflace" je překlad léta zavedeného anglického slova shrinkflation (jako složenina slov ***shrink, smrštit se + inflace***), což je v ryzí podobě skrytou formou inflace v podobě menšího, ale vizuálně shodného balení zboží prodávaného za stejnou či podobnou cenu. Výrobci a obchodníci úspěšně spoléhají na to, že třeba u bonbónů zmenšení gramáže balení, ve stejném pytlíku třeba přifouknutého vzduchem, si toho zákazník nakupující léta stejný pytlík ani nevšimne. Je to lepší strategie než provokovat vyšší cenovkou. Pro nás se obsah produktu jaksi smrskne.

„Skimpflace" (z angl. ***skimp – škudlit***) je záludnější forma smrskflace. Při skimpflaci dochází ke změně složení výrobku, kdy jsou dražší složky produktu nahrazeny, nebo je jich méně (např. oříšky), přičemž cena se nesnižuje. Výrobce prodává pod stejnou značkou v totožném obalu produkt, jehož složení je v jednotlivých zemích EU odlišné. Není neobvyklé, že cena nejhoršího výrobku je nejvyšší, na což přišel i náš premiér v akci Nutella.

„Šuntflace" – skimpflací to navíc nekončí. Hovoříme nejen o ní, ale i doprovodné takzvané šuntflaci, kdy se například v tradičních výrobcích nenápadně nahrazují drahé ingredience. Tyto praktiky výrobců jsou mnohdy kamuflovány vykonstruovaným tvrzením o chuťových zvyklostech některých regionů, které si to nechají líbit, a aby se neporušil zákon, jsou údaje uvedeny ve všech možných jazycích na obalech písmem tak malým, že jsou bez lupy pro spotřebitele prakticky k ničemu. Ono to dochází až tak daleko, že se v obchodních řetězcích objeví i „čerstvá" zelenina mající své přijatelné období již dávno za sebou.

Kdoví jaké ty „cosiflace" by se ještě daly vydedukovat a jaké nás ještě čekají, což ponechám vlastní fantazii čtenářů. Nicméně nedá mi to, abych se na závěr nezmínil o také jednom velkém slovním spojení, které ve společnosti dnes rezonuje. Mluvím o eletromobilitě. Ona to rozhodně není jako v jiných případech spíše evropská energodebilita, ale vcelku rozumný příspěvek k ekologizaci dopravě jako takové. Ale! V podstatě brutální vnucování této formy dopravy může mít efekt zcela opačný, a jak se jeví současná situace, zájem o elektromobily pro všeobecnou použitelnost není takový, aby evropským zatím dobře profitujícím automobilkám donuceným k velkým investicím zajistil prosperitu. Ano, je to jako jeden příkladů v energetice, kdy v podstatě rozumný záměr, je doslova vražedným, technicky, technologicky i ekonomicky nezabezpečeným tempem veden k efektům zcela opačným. Že je daleko efektivnějším způsobem nechat na spotřebitelích, aby vlastním přesvědčením, v reálném čase a individuální výhodnosti

Indukční varná deska

pokrok svojí spotřebou zajistili. Zde mne napadlo to nové, a uznávám krkolomné, sousloví – **„vařilobilita"**. Stačí si uvědomit, že lidé vaření stravy (a o tom je řeč) zajišťovali postupně od prostého ohniště, přes kamna na dřevo a posléze uhlí, na zprvu sporáky plynové, posléze elektrické, a nakonec energeticky efektivní indukční. Šlo to bez zelených fantasmagorií, bez legislativy EU a jiných pozoruhodností, a ejhle – efekt se dostavil.

Přeji krásné zimní dny.

S úctou a pardon
Ing. Rudolf Jung

JO-JO

Jedna otázka – jedna odpověď

Dokončení ze 3.strany

Zavádíme systém emisních povolenek nejen na průmysl, ale už i na osobní dopravu a domácnost a takto bych mohl pokračovat. Jinými slovy se snažíme poručit větru a dešti bez toho, aniž bychom jasně věděli, jaký to bude mít dopad. Co je na tom ale nejhorší, je to, že představitelé EU často mluví o potřebných investicích, aby splnění stanovených cílů bylo možné, ale zároveň schválenou legislativou, nebo zrovna emisními povolenkami, dělají z našich firem nekonkurenceschopné podniky, které díky např. nejdražším energiím sotva přežívají a do toho mají investovat? Kde na to mají vzít? EU se musí vrátit k pragmatické politice a zaměřit se na hospodářský růst, jinak se z nás stane skanzen. Potřebujeme předvídatelné prostředí, méně byrokracie a nesmyslných regulací, které z kapes firem tahají nemalé množství peněz a ničí tak naši ekonomiku.

Mgr. Jaroslav Bžoch
europoslanec

Hlavní rozhovor s Tomášem Prouzou

Tři oříšky k rozlousknutí, a to ne pro Popelku, ale pro viceprezidenta HK ČR a také prezidenta Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR.

Kdo je Tomáš Prouza?

Tomáš Prouza je český ekonom, v letech 2004 až 2006 náměstek ministra financí ČR, v letech 2014 až 2017 státní tajemník pro evropské záležitosti při Úřadu vlády ČR a v letech 2016 až 2017 koordinátor digitální agendy ČR. Od února 2007 do svého jmenování státním tajemníkem působil ve Světové bance, do října 2012 v Praze jako expert pro oblast finančních služeb, později jako seniorní expert v americkém Washingtonu, D.C. Od října 2018 se stal prezidentem Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR a od července 2020 je viceprezidentem Hospodářské komory ČR. Narodil se 30. dubna 1973 v Ostravě, od svých 18 let žije v Praze.

Jung: Pane viceprezidente, toto číslo TEMA, prioritně zacílené do světa financí, vychází před Vánocemi, kde oříšky jsou pro hospodyňky důležitou ingrediencí, tak jsem si k vážným tématům dovolil s trochou nadsázky tento příměr.
K rozlousknutí těchto pomyslných oříšků, jakousi podrobnější úvahou, jsem po zralé úvaze pozval právě Vás a jsem rád, že jste na tuto alegorii přistoupil.
Tak tedy: **Oříšek první:**
Proč se ceny potravin v našich obchodech, po nezaviněné covidové éře a více méně vyvolané a zatím neodeznělé energetické krizi, stále pohybují na nejvyšších úrovních ve srovnání s okolními státy, kde jsou mimochodem i mnohdy platy na vyšší úrovni než u nás? Ono to také, a obávám se, že zásadně, souvisí i s cenami energií, a i to by stálo za zmínku. Jak to vidíte?

Prouza: Důvody jsou v podstatě tři: ceny energií, rostoucí cena práce a chybějící konkurence. Ale ještě, než se k tomu dostanu, tak jedna poznámka na úvod. Když si vezmu průměrnou cenu nákupního koše Čechů a srovnám ji s okolními zeměmi, nejsme na tom nijak špatně, navíc ve všech okolních zemích ceny potravin letos rostly výrazně rychleji než v Čechách. Náš hlavní problém pro účely srovnání se jmenuje láska Čechů ke slevovým akcím. Proto máme tak velké rozdíly mezi základní a promoční cenou, jako jediná země v Evropě prodáme ve slevách víc než 50 % potravin. A zdá se, že z té závislosti není cesta ven, ať už kupujeme potraviny, auta nebo zájezdy. Bez slevy běžný Čech nekoupí téměř nic.

Ale pojďme na ty výše zmíněné důvody.
Tak zaprvé: cena energií. Mít v průmyslové energeticky náročné ekonomice jedny z nejdražších cen energií v Evropě je hodně velký problém, brzdící celou ekonomiku. A u potravin je celý řetězec zemědělec-potravinář-obchodník energeticky hodně náročný, takže se vysoká cena energií do finální ceny podepisuje třikrát – a velmi výrazně.
Za druhé: cenu potravin dlouho tlačily dolů nízké ceny práce v zemědělství a potravinářství. Oba obory jsou hodně závislé na brigádnících (zemědělci v sezoně) a na málo placené pracovní síle z východu (potravináři, dvojnásobně to platí pro sektor masa a masných výrobků). Jenže tuhle levnou pracovní sílu začíná přeplácet západní Evropa, která bojuje se stejným nedostatkem domácí pracovní síly jako my. A pokud si chtějí čeští potravináři udržet alespoň některé kvalifikované lidi, musí jim výrazně zvedat mzdy, protože jiného pracovníka na kuchání kuřat neseženou. Obchod si něco podobného prožil před deseti lety, kdy byl pod silným politickým tlakem, že platí málo. Od roku 2015 tak vzrostly průměrné mzdy v retailů o více než 60 %. Na jednu stranu to znamená, že obchod už není zaměstnavatelem poslední záchrany a výrazně klesla fluktuace – ale na druhou se to samozřejmě propisuje do cen na pultech, stejně jako se tam dnes propisují rychle rostoucí mzdy u dodavatelů.
Za třetí: chybějící konkurence. Tohle je ve srovnání s řadou jiných zemí unikátní strukturální problém dědictví minulého režimu. Máme několik málo velkozemědělců (a pak spoustu malých farem), ale téměř chybí střední zemědělci, kteří by těm velkým dokázali konkurovat tím, že se spojí do odbytových družstev. Podobné to je u zpracování potravin – několik málo zpracovatelů znamená, že u řady potravin tady jsou maximálně 2–3 dominantní dodavatelé. Anebo ještě hůře – vyvážíme zemědělské komodity a pak dovážíme zpracované potraviny. Vyvážíme pšenici a dovážíme mouku. Vyvážíme mléko a dovážíme máslo a mléčné výrobky. Vyvážíme živá zvířata a dovážíme naporcované maso. Podobně jako u průmyslové výroby i u potravin jsme montovnou s nízkou přidanou hodnotou, takže velká část zisku z prodaných potravin putuje k potravinářům do zahraničí.

A co tedy podle Vás s tím?

U cen energií to musí být radikální změna energetické politiky vlády. A začít můžeme dostatečně kapacitním připojením do Německa. Když na severu Německa nefouká, jsou ceny elektřiny v Německu a Česku podobné. Ale když zafouká, v Německu padají na desetinu, zatímco u nás se téměř nehnou, protože do Česka nevede dostatečně silný kabel, abychom si tuhle levnou elektřinu mohli koupit (a třeba ještě vydělat na tom, že ji přepravíme do Bavorska). Ta chybějící propojení ostatně nechybí jen u elektřiny – potřebujeme propojit dálnice a vysokorychlostní tratě stavět tak, aby navazovaly na sousedy, potřebujeme vedle těchto tratí natahovat nejen kabely pro levnou elektřinu, ale také kabely pro přenos dat. Ale to odbočuji. Co se týká trhu práce – krátkodobě nám nezbývá než výrazně otevřít český pracovní trh. Musí skončit debaty, jestli změníme kvótu o tisíc lidí doleva nebo doprava, nám tady chybí stovky tisíc lidí. Je to vidět třeba na debatách o urychlení výstavby dopravní infrastruktury – peníze by stát našel, ale nejsou lidé, kteří by mohli stavět třeba dvakrát tolik dálnic, než se staví dnes. A nejsou základní materiály, protože kvůli byrokracii okolo povolování se tady snad už desítky let neotevřel žádný nový kamenolom nebo pískolom. Krátkodobě tedy musíme Česko skutečně otevřít lidem, kteří tady chtějí pracovat a zapojit se do života v Česku. A dlouhodobě musíme měnit strukturu naší ekonomiky, aby bylo potřeba méně lidí na málo kvalifikované práce. To ale bude trvat, tahle změna se potáhne klidně i 15 až 20 let.
U chybějící konkurence v zemědělství a potravinářství je to vlastně nejjednodušší. Stát totiž vlastní mocný nástroj jménem dotace. Jenže zatím tady nikdo neměl politickou odvahu dotace použít na to, aby posílil konkurenci, aby se menší zemědělci dokázali spojovat do silnějších skupin, aby tady potravináři budovali zpracovatelské kapacity a přidaná hodnota vznikala v Česku. Místo toho tady už desítky let ti největší zemědělci a potravináři fungují na droze provozních dotací – a udělají všechno pro to, aby jim tuhle drogu nikdo nevzal.

Oříšek druhý:
Proč se ve veřejnosti objevují i fakty doložené mrzutosti o dvojí kvalitě potravin a dalšího zboží? Nejde jen o populární Nutellu, ale těch příkladů je zveřejňována celá řada a asi je nelze i z vlastí zkušenosti a porovnáním popřít.

Dvojí kvalita zůstává smutným důkazem toho, že pro řadu nadnárodních značek je střední a východní Evropa stále trhem, kde si mohou dovolit cokoliv. Češi (platí to zejména pro lidi nad 40 let) výrazně více nakupují značkové potraviny než je evropský průměr, jako by v nich pořád přežívala víra, že známá značka je zárukou kvality. Přitom i křiklavé příklady dvojí kvality ukazují, že to tak není. Mladší generace je poučenější nebo možná méně důvěřivá, takže častěji sahá po tzv. privátních značkách, kdy má potravinu podobného složení o 23 % levnější, jak ukázal poslední výzkum společnosti NielsenIQ. I tak je ale podíl privátních značek na českém trhu jen 27 %, zatímco evropský průměr je 33 % a v řadě západních zemí se blíží polovině prodaných potravin. O to více se snaží značky udržet ve střední a východní Evropě, protože zatím ještě mohou.
Nejde přitom jen o zneužívání důvěry spotřebitelů ve známou značku, dvojí kvalita může mít i zdravotní dopady. Příkladem může být klasická Coca-Cola. V „západní" verzi je slazena cukrem, ve „východní" fruktózo-glukózovým sirupem. Když tuto změnu před deseti lety Coca-Cola v Česku zaváděla, novináři v médiích psali o tom, že je to kvůli úspoře nákladů výrobce. Ale problém je i v tom, že ta „východní" verze má vyšší kalorický obsah, takže známý a důvěryhodný výrobce na český trh, kde spousta lidí bojuje s nadváhou a lámeme rekordy v dětské obezitě, ještě vědomě uvádí verzi své vlajkové lodi, která navyšuje počet přijímaných kalorií víc než stejný výrobek v západní Evropě.

A co tedy s tím?

Zákon je na dvojí kvalitu krátký a kontrolním orgánům se to navíc moc řešit nechce. Evropská komise nedávno zopakovala celoevropské testy složení potravin. A i když počet případů dvojí kvality klesl, stále jich bylo poměrně hodně. Ale třeba česká potravinářská inspekce se tváří, jako by tohle celoevropské srovnání neexistovalo, takže i když je dvojí kvalita v Česku zakázaná zákonem, nepadla za to ani jedna pokuta.
Naopak velmi dobře funguje tlak médií. Tak dlouho ovládala dvojí kvalita Nutelly novinové titulky, až jednoho dne její výrobce pochopil, že ta negativní

publicita přináší víc škody, než kolik vydělával na rozdílném složení svého výrobku. Jenže už ani média to téma moc nezajímá. Nebo se možná bojí jít do konfliktu s velkými inzerenty, takže přehlížejí i tak křiklavé případy nerovného zacházení se zákazníky jako je ta zmíněná Coca-Cola.
V konečném důsledku se musíme každý rozhodnout sám, jestli budeme slepě věřit zavedeným značkám bez ohledu na to, jak se k nám chovají, nebo si to nenecháme líbit. Není tak těžké vygooglovat si výsledky toho celoevropského testování a podívat se, jestli tam jsou věci, které často kupují. Stejně tak není těžké najít si náhradu za řadu značkových výrobků a dát vydělat třeba menšímu českému potravináři nebo aspoň ušetřit při stejné kvalitě příplatek za logo na obalu. Těch možností je docela dost – ale musíme tomu věnovat aspoň trochu pozornosti a energie. Ti, kteří dodnes vydělávají na dvojí kvalitě, totiž sázejí na to, že jim příliš věříme a že jsme příliš líní, abychom zkoumali svět okolo sebe.

Oříšek třetí:
Proč se ze strany našich zemědělců a potravinářů ozývají varovné hlasy o naší stále klesající soběstačnosti v základních potravinách? Ono se to na první pohled na mini, prakticky nečitelné popisky v supermarketech nepozná, stejně tak jako je vůbec obtížné říci, co je potravinou českou (když jsme drtivou většinu průmyslu, a to i potravinářského, prodali), ale po zkušenostech s covidovou "solidaritou", to asi může být problém. Jak se na to díváte Vy?

Soběstačnost je heslo, které velkozemědělci používají, když chtějí navýšit dotace. Spíš si pojďme říct, k čemu by nám soběstačnost v rámci Česka byla. Chceme pěstovat více zeleniny? Proč ne – ale až bude zase suché léto, zastavíme plavbu po Labi, aby bylo tu zeleninu čím zalévat? Chceme více vepřového masa? Proč ne – ale na kraji kterého města nebo vesnice postavíme všechny ty nové vepříny, aby byla kapacita? Chceme více českých jablek? Proč ne – ale který zákazník za ně bude dobrovolně platit výrazně víc než za kvalitativně stejná, ale výrazně levnější jablka z Polska? Chceme více českého másla? Proč ne – ale jak vysvětlíme producentům mléka, že jim zakážeme jejich mléko prodávat do Německa a do Rakouska?
Soběstačnost v rámci jedné střední evropské země nemá žádný smysl. Musíme se dívat na soběstačnost Evropy jako celku a hlídat si, aby české hranice zůstávaly obchodu otevřené. Řadu potravin tady nikdy nevypěstujeme, klimatická změna za 15–20 let výrazně omezí produkci ovoce a zeleniny v Česku, žádné zastupitelstvo tady nikdy nepovolí stovky nových vepřínů a drůbežáren, abychom byli soběstační v mase. Pro naši bezpečnost proto potřebujeme otevřenou Evropu a volný trh, díky kterému si můžeme dovézt všechno, co si lidé chtějí koupit.
Musíme ale myslet na to, že zemědělství není jen o produkci potravin, ale také o péči o krajinu, ochranu půdy před erozí, zadržování vody a vůbec o tvorbě krajinného rázu. Tyhle neprodukční funkce zemědělství byly i hlavním zdůvodněním zemědělských dotací, kdy si státy od zemědělců „kupovaly" vlastně veřejné služby. Tam mělo smysl platby nastavit průběžně za každý rok, bohužel se to zvrtlo v dotace na udržování nekonkurenceschopného byznysu bez tlaku na modernizaci. Možná je teď ta správná chvíle začít se bavit o tom, co je společenské zadání pro české zemědělce, za které jim budeme platit.
Co bychom naopak na českém trhu hodně potřebovali, je větší pestrost. Nemít tady pár dominantních mlékáren a masozávodů s unifikovanou produkcí, ale mít tady stovky středních výrobců, kteří mezi sebou soutěží kvalitou a zajímavými recepty, ne jen cenou, jako ti velcí komoditní producenti. Vezměme si za příklad český trh s pečivem (mimochodem jeden z nejbohatších trhů s pečivem v celé Evropě). Máme tady komoditní pekárny, které každý den zajistí miliony rohlíků a chleba Šumavy, máme tady pečivo, pečené na prodejnách, a máme tady tisíce skvělých malých pekařů, kde lidé nemají problém utratit téměř cokoliv. A přesně k tomuhle bychom měli směřovat i v dalších potravinářských segmentech – od základních levných produktů až po vysokou kvalitu, za kterou lidé rádi zaplatí.
A mimochodem, občas se někdo ptá, co se stane, když nám z jiné evropské země odmítnou dodávat jejich potraviny. Osobně si to neumím představit, protože co by s těmi přebytky dělali? Česko má přebytky v hovězím mase a pivu. Co by se stalo, kdybychom chtěli rozjet proti zbytku Evropy pivní válku? Vypijeme všechno to exportní pivo sami? Nebo omezíme produkci? Evropa je dneska tak provázaná, že by už nedokázala fungovat na úrovni jednotlivých států. Opravdu bych se proto nebál toho, že nám Španělé zablokují dovoz pomerančů a Francouzi dovoz vína. To samozřejmě neznamená, že nemáme podporovat produkci českých potravin. Ale přemýšlejme vždycky nad tím, jestli omezenou plochu i pracovní sílu v Česku máme použít na pěstování brambor nebo průmyslovou výrobu nebo moderní turistickou destinaci s programem pro celou rodinu.

A co tedy s tím?

Především musíme přestat věřit tomu, že „soběstačnost" je nějaká hodnota. Změní se náš život k lepšímu, když bude v obchodech výhradně šunka z českých prasat? Nezmění. Ale změní se k lepšímu, když budeme mít co nejširší výběr a co nejstabilnější malé a střední dodavatele, kteří pracují s lokálními surovinami, vyrábějí podle lokálních receptů a udržují tradici poctivých českých potravin.
Mimochodem, zdá se, že Češi se tentokrát poučili. Když jsem se díval na změny nákupního chování po krizi 2009–2010, tak tehdy lidé konec krize oslavili tím, že začali nakupovat větší objemy stejných potravin. Po konci loňské inflační krize se ale Češi chovají jinak – objem košíku zůstává v podstatě stejný, ale posunují se nahoru v kvalitě zboží, které do toho košíku dávají. A zřejmě také více přemýšlejí nad zdravotními aspekty toho, co jedí, což je dobře. Největší část civilizačních chorob, které Čechy trápí, totiž pramení ze špatného stravování. Kouření a alkohol jsou až za špatnou stravou, na což bychom měli myslet při každém nákupu.

Popelka žádný oříškový bonus neměla, i když se nakonec dobře provdala, ale my si ho můžeme dovolit, tak tedy na závěr. Vzhledem k poloze Česka ve středu Evropy máme šanci stát se dopravně významným evropským hráčem a pro obchod zejména. Nicméně naše dopravní infrastruktura tomu jaksi neodpovídá, a že by byla vidět jakási akcelerace se zatím moc ve srovnání s okolními zeměmi nejeví. Doprava a obchod byly odedávna jakési spojené nádoby a nositelé pokroku. Platí to i dnes?

Absolutně. Měli bychom urychleně řešit trojí infrastrukturu – dopravní, energetickou a datovou. Mělo by být automatické, že pokud se staví dálnice nebo vysokorychlostní trať, vždy je kolem nich dostatečně široké ochranné pásmo a v zemi položené chráničky pro energetické a datové

kabely. A musíme umět přemýšlet právě nad tím, s kým se máme propojovat jako země, která může výrazně těžit právě ze své geografické polohy. Nedokážu třeba pochopit, že vysokorychlostní trať přes Plzeň do Mnichova je jen čára na mapě a ještě se ani nezačala připravovat. Všiml si někdo, že Německo je našim nejvýznamnějším obchodním partnerem a Mnichov je hlavním městem nejbohatší německé země?
A úplně stejně to platí pro další druhy konektivity. Nejen, že propojí Česko se zbytkem Evropy a nabídne nám levější elektřinu ze severu (když bude foukat) nebo z jihu (když bude svítit) a lepší datovou konektivitu. Ale umožní nám na naší centrální evropské poloze vydělat. Vysokorychlostní tratě, kapacitní elektrické i datové kabely, ale třeba i plynovody, které půjde jednou využít i pro přepravu vodíku – to všechno už máme roky stavět a tlačit na naše sousedy, aby svou infrastrukturu propojovali s tou naší. A co nejrychleji musí skončit ta ostuda, že dálnice v okolních zemích vedou až k našim hranicím – a my pak turisty i kamiony svedeme na okresky a průtahy příhraničními městy, kde kvůli špatnému životnímu prostředí a nulovým vyhlídkám na zlepšení zůstávají už jen hotely s červenými lucernami.

ZÁVĚR

Pane viceprezidente, děkujeme za Váš čas a pokud byste na tomto místě chtěl našim čtenářům, zejména pak podnikatelům, něco vzkázat, případně sdělit něco o čemž jsme v našem rozhovoru nemluvili, tak tu možnost máte.

Je jasné, že nás čekají složité roky – nedostatek pracovní síly, drahé energie, dopady klimatických změn, zpomalení německé ekonomiky a strategické změny v autoprůmyslu jsou jen pár problémy z mnoha, které budeme muset řešit. Přeji proto všem pevné nervy a dost odvahy k smysluplným řešením. Ale to až příští rok – teď si prosím užijte v klidu Vánoce a oslavte příchod Nového roku. I když bude těžký, určitě v něm bude i hodně dobrého. A moc děkuji za možnost popřát vám všem aspoň takto a poděkovat, že díky vám je Hospodářská komora ČR tak silná, jak je.

Děkujeme za rozhovor.
Redakce

inzerce

Chráněné dílny trochu jinak

V těžké životní situaci pomáhá obecně prospěšná společnost ENERGIE Meziboří o. p. s.

Uplatnění zde našli lidé se zdravotním znevýhodněním, ať už fyzického či mentálního rázu.

Tyto dílny boří představy o kýčovitých figurkách a výrobcích končících na dně skříní. Ruční práce odvedená s láskou a pečlivostí vás prostě musí nadchnout. Miroslav Fotyi, Karel Zucker a Radek Poljanko, to je silná trojice v kartonážních dílnách. Pod jejich rukama vznikají vazby knih, obrazy dostávají svůj rám. O profesionalitě svědčí spolupráce s městy na vazbách kronik a jiných písemností. Šicí část zajišťuje důležité komponenty do nemocnic a připravuje výrobky do dárkových setů. Otisk originality nesou výrobky z keramické dílny. Nadčasové kousky jsou vzájemně kombinovatelné a lze je doplnit sortimentem svíček a mýdel. Spojením dílen vzniká ucelený koncept výrobků s neotřelým nápadem a zajímavým designem. Aby toho nebylo málo, musíme vyzdvihnout doplnění výrobků o regionální potraviny. Zásadním měřítkem je kvalita českých výrobků a ocenění poctivé práce. Krásnou dárkovou sadu, poskládanou na míru, lze připravit pro jednotlivce i firmy. Pro firmu je to příležitost, jak poděkovat zaměstnancům a obchodním partnerům za spolupráci.
Společnost s více jak 25 zaměstnanci získává možnost potvrzení o tzv. náhradním plnění, které nahrazuje povinnost zaměstnávat občany se zdravotním postižením, nebo odvádět finanční plnění do státního rozpočtu bez možnosti zisku jakéhokoliv výrobku.

Lenka Fílová
vedoucí chráněných dílen ENERGIE o. p. s.

AKTUÁLNÍ TÉMA OD MOSTECKÉHO PRIMÁTORA

MOST

FINANCE OBCÍ A MĚST, PODPORA PODNIKÁNÍ

I když okřídlené rčení „Peníze až na prvním místě“ v lidském životě rozhodně neplatí vždy, pro život obce nebo města jsou finance skutečně nezbytné. Aby jich bylo vždy dostatek a aby byly smysluplně využité, je základním úkolem a současně cílem každého municipalitního orgánu, ať je to zastupitelstvo, rada, starosta či primátor.

Ing. Marek Hrvol

Připomeňme si, z jakých zdrojů a podle jakých pravidel je vlastně obec jako veřejnoprávní korporace financována. Jasná pravidla jsou nastavena příslušnou legislativou – zákonem o rozpočtovém určení daní, zákonem o rozpočtových pravidlech a zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který implementuje odpovídající předpisy EU. Zdroje obecních financí jsou v zásadě dva, a to daňové a nedaňové příjmy. Mezi daňové příjmy patří příjmy z daně z příjmů fyzických a právnických osob, z daně z přidané hodnoty, z nemovitostí, a také příjmy ze správních poplatků. Nedaňovými příjmy jsou hlavně příjmy z nájmů obecního majetku, poskytovaných služeb a výnosů z finančního majetku. Dalšími příjmy jsou kapitálové příjmy, které vznikají při prodeji obecního majetku, např. stavebních pozemků. Neposledními příjmy do rozpočtu obce jsou poskytnuté investiční i neinvestiční dotace.

Město Most je dlouhodobě úspěšné ve finančním řízení svého hospodaření. Běžný rozpočet, tvořený pravidelnými provozními příjmy a výdaji, je každoročně přebytkový. Kapitálový rozpočet jako druhá část rozpočtu statutárního města je aktuálně schodkový. Důvodem je realizace nejvýznamnějších investičních akcí posledních let, především rekonstrukce kulturního domu Repre a koupě obchodního domu Prior.

V současné době v kontextu podpory podnikatelského prostředí probíhají diskuse o úpravách v rozdělování daní mezi stát, regiony a obce. V porovnání se sousedním Německem a Rakouskem je česká daň z nemovitostí více než dvojnásobná a znevýhodňuje tak české obce v soutěži o některé investice. Pro obce by bylo výhodnější, kdyby změnou rozpočtového určení daní získaly větší podíl z daní a odvodů firem, které působí na jejich katastrálním území. Takto upravený daňový systém by daleko více motivoval obce i kraje k větší podpoře podnikatelů a investorů, kteří nabízejí co nejvyšší mzdy a dosahují co největších zisků.

Neznamená to však, že město Most podnikání a podnikatele podporuje málo. Naopak – dotační tituly, provozování letos rozšířeného coworkingového centra nejen pro potřeby začínajících firem, vysoká úroveň elektronické komunikace živnostenského úřadu s podnikateli, velké investice do dopravních projektů včetně elektromobility, jsou příklady významného rozsahu podpory podnikatelského prostředí. Oprávněně proto Most v letošním roce získal ocenění „Město pro byznys“ ve srovnávacím výzkumu podnikatelského potenciálu měst a obcí s rozšířenou působností v České republice.

Ing. Marek Hrvol
primátor Statutárního města Mostu

inzerce

AKTUÁLNÍ TÉMA
OD LITVÍNOVSKÉ STAROSTKY

ZODPOVĚDNÉ HOSPODAŘENÍ JAKO KLÍČ K ROZVOJI

Vážení čtenáři, dovolte mi se představit a podělit se s vámi o aktuální témata z dění v našem městě Litvínov. Jmenuji se Kamila Bláhová, nejenže mám tu čest zastávat funkci starostky města Litvínov, ale také reprezentuji náš kraj jako poslankyně Parlamentu České republiky. Současně s tím ještě vykonávám funkci místopředsedkyně Svazu měst a obcí České republiky pro evropské záležitosti. V těchto rolích se nejen snažím prosazovat zájmy našich občanů na celostátní a mezinárodní úrovni, ale také hledám možnosti, jak efektivněji spravovat a rozvíjet naše město.

Mgr. Kamila Bláhová

Dlouhodobě se u nás zaměřujeme na oblast vzdělávání a v nedávné době jsme zacílili i na podporu podnikání, což deklaruje uzavřené Memorandum o spolupráci s Okresní hospodářskou komorou v Mostě. V říjnu jsme zahájili odborné kurzy pro začínající podnikatele na našem území, a to v rámci projektu „Podnikni to!“, který město financuje. Zároveň se aktuálně mimo jiné také intenzivně zabýváme návrhem rozpočtu města Litvínova na rok 2025. Ve druhé polovině října jsme zahájili druhé kolo jednání s jednotlivými vedoucími odborů Městského úřadu Litvínov. Přítomní zástupci prezentovali návrhy a plány svých rozpočtů. Schůzky zajistily otevřenou diskusi o plánovaných příjmech a výdajích, které přímo ovlivňují kvalitu života ve městě. K tomuto tématu bylo dne 18. listopadu 2024 svoláno také pracovní jednání Zastupitelstva města Litvínova. Finální návrh rozpočtu města Litvínova na rok 2025 bude projednávat zastupitelstvo města v řádném termínu dne 12. prosince 2024.

Ráda bych se na tomto místě také vyjádřila ke kritice ministra financí ohledně vysokých přebytků na účtech obcí a krajů. Chci zdůraznit několik zásadních bodů, které prezentují, proč je současná finanční strategie samospráv nejen správná, ale i nezbytná pro jejich udržitelný rozvoj. Vytvořené přebytky nejsou důkazem neefektivního hospodaření, ale naopak svědčí o jejich zodpovědném a promyšleném nakládání s finančními zdroji. Města a obce potřebují dostatek zdrojů pro zajištění svých budoucích potřeb a investic, předfinancování a spolufinancování projektů, které jsou podpořeny evropskými nebo národními dotacemi, což jim umožňuje naplňovat očekávání svých občanů. Současně dostatečné finanční zázemí umožňuje obcím rychleji a efektivněji reagovat na krize, jak se v nedávné minulosti, ať již při pandemii koronaviru či krizích spojených s válečným konfliktem na Ukrajině, ukázalo. Je dobré poznamenat, že v roce 2025 lze očekávat pokles příjmů ze státního rozpočtu v souvislosti s přijatým konsolidačním balíčkem, což pro obce nebude příznivé. Pokud města a obce nechtějí plně spoléhat na příjmy z rozpočtového určení daní, nezbývá jim než vytvářet přebytky z provozního hospodaření anebo příjmy zvyšovat jinak.

Město Litvínov mělo ke konci loňského roku na účtech cca 367 milionů Kč. Takový způsob hospodaření nám pomáhá pravidelně snižovat zadlužení města a plánovat investice v řádu stovek milionů Kč v příštích pěti letech. Rating našeho města byl ohodnocen jako velmi dobrý, což by nebylo možné bez zodpovědného hospodaření.

Závěrem podotýkám důležitou věc a to, že finanční rezervy na účtech obcí a krajů také vytvářejí nezbytnou ochranu pro pokrytí případných nenadálých výdajů, kterým jsme byli mimochodem nedávno svědky v rámci extrémního větru a intenzivních srážek.

Mgr. Kamila Bláhová
starostka města Litvínov

inzerce

Dotace: Nástroj transformace, nebo promarněná příležitost?

Milan Machovec

Dotace jsou dnes nedílnou součástí evropského hospodářství a nástrojem, bez kterého by systém Unie sotva mohl fungovat. Evropská unie díky nim dosahuje svých ambiciózních cílů – od klimatické neutrality přes digitalizaci až po regionální rozvoj. Ale v České republice, která by mohla být premiantem v jejich čerpání, se z tohoto nástroje často stává past plná byrokratických labyrintů, špatného plánování a zbytečně vysokých nákladů.

Jak dotace fungují a proč jsou klíčové?

Evropská unie rozděluje dotace prostřednictvím několika hlavních fondů, jako je Evropský strukturální a investiční fond (ESIF), program Horizont Evropa nebo Fond pro spravedlivou transformaci (JTF). Tyto fondy slouží k podpoře klíčových projektů – od modernizace průmyslu přes investice do zelených technologií až po školení a vzdělávací programy. Pro období 2014–2020 získala Česká republika rekordních 579 miliard korun, což odpovídá přibližně polovině celého státního rozpočtu.

Čerpání takových částek je nejen příležitostí, ale i obrovskou výzvou. Dotační systém je totiž komplikovaný, drahý a náročný na správu. Jen náklady na administraci evropských fondů v Česku dosáhly téměř 30 miliard korun, což je částka, za kterou bychom mohli postavit několik nových nemocnic nebo dálnic.

Máme ambici být premianti, ale vyhrává byrokracie

Přestože jsme se za poslední roky naučili dotace čerpat rychleji, otázka jejich efektivity zůstává stále aktuální. Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) ve svých zprávách opakovaně upozorňuje na zásadní problémy:

- **Nevhodně nastavené cíle a indikátory:** Většina dotačních programů neobsahuje jasná a měřitelná kritéria úspěšnosti. Jak máme hodnotit dopad projektu, pokud ho neumíme objektivně změřit?
- **Slabá kontrola a řízení:** Nedostatky v kontrolních systémech narůstají – za posledních šest let vzrostl jejich podíl na všech zjištěných chybách z 20 % na 43 %.
- **Náklady na administraci:** Na přerozdělení jednoho milionu eur utratíme v Česku v průměru 750 000 korun, což je jedno z nejvyšších čísel v EU.

Transformační projekty: Jen na papíře?

Zatímco některé projekty úspěšně digitalizují průmysl nebo inovují technologie, jiné zůstávají jen „na papíře". A to je problém, zejména v regionech, které potřebují zásadní strukturální změny. Fond pro spravedlivou transformaci (JTF), který má pomoci uhelným regionům, jako je Mostecko, v přechodu na zelenější ekonomiku, zatím v praxi často podporuje spíše tzv. „měkké projekty" – školení, poradenství nebo kampaně na osvětu.

To nejsou špatné aktivity, ale samy o sobě nemohou vyřešit problémy, jako je nedostatek inovací, slabá infrastruktura nebo odliv kvalifikovaných lidí. Mostecko potřebuje také investice do tvrdých projektů, jako je modernizace energetiky, rozvoj průmyslu nebo využití nových technologií. Ale tyto projekty nesou logicky i vyšší riziko, a proto je jejich schválení často zdlouhavé a nejisté.

Matching aid: Evropská odpověď na globální konkurenci

Zvláštní místo v debatě o dotacích zaujímá nový mechanismus EU známý jako „matching aid". Tento nástroj byl zaveden v roce 2023 jako reakce na rostoucí tlak ze strany USA a jejich Inflation Reduction Act. Matching aid umožňuje členským státům vyrovnat subvence, které firmy dostávají od jiných států (např. USA), aby si klíčové investice udržely v Evropě.

Prvním příkladem byl případ švédské společnosti Northvolt, která plánovala vybudovat závod na výrobu baterií v USA díky štědré podpoře z amerického zákona. Německo však prostřednictvím matching aid nabídlo podporu 902 milionů eur, aby firma investovala do závodu v Evropě, konkrétně v Heide. Matching aid je efektivní nástroj, jak zabránit odlivu strategických investic z EU. Zároveň však zvýrazňuje nerovnosti mezi bohatšími a chudšími členskými státy. Země jako Německo nebo Francie, které mají větší fiskální možnosti, mohou takto přilákat klíčové projekty, zatímco menší státy, jako je Česko, se dostávají na vedlejší kolej.

Irský europoslanec Colm Markey k tomu poznamenal: „Transatlantická dotační válka se mění v evropský závod ve subvencích, kde menší státy nemají šanci konkurovat." Situaci kritizoval i Nejvyšší kontrolní úřad, který upozornil, že Česko by se mělo více zapojit do centrálně řízených fondů EU, aby vyrovnalo tuto nevýhodu.

Český přístup versus zahraniční inspirace

Problémy v čerpání dotací nejsou unikátem Česka, ale kontrast s jinými zeměmi, jako jsou USA, je zřejmý.

- **Americký model dotací** se zaměřuje na efektivitu a návratnost investic. Programy, jako je Small Business Innovation Research (SBIR), financují inovativní projekty s jasným komerčním potenciálem. Administrativa je decentralizovaná a flexibilní.
- **Evropský model** je komplikovanější, protože sleduje širší politické cíle, jako je sociální inkluze, genderová rovnost nebo klimatická udržitelnost. Tyto cíle jsou důležité, ale jejich důsledná aplikace může ztěžovat rychlou realizaci transformačních projektů.

Česká republika má však potenciál kombinovat to nejlepší z obou přístupů.

Drahá administrativa: Plýtvání, nebo nevyhnutelnost?

Podle NKÚ je český dotační systém nejen složitý, ale také drahý. Roztříštěnost dotačních titulů (188 programů v období 2014–2020) zvyšuje riziko nesystémové podpory a vytváří prostor pro zbytečné duplicity. Paralelní administrativní struktury pro národní a evropské dotace navíc výrazně zvyšují náklady.

Evropská komise odhaduje, že náklady na správu dotací by bylo možné snížit až o 25 %, pokud by byla zavedena jednotná administrativní struktura. To by pomohlo nejen ušetřit, ale také zjednodušit procesy pro příjemce dotací.

Dotace jako motor změny?

Evropské dotace jsou pro Českou republiku klíčovým nástrojem, ale současný systém jejich správy omezil jejich potenciál. Mostecko a další regiony potřebují jasnou vizi, odvahu k riziku a efektivnější využití prostředků. Pokud budeme hrát jen na jistotu a vyhýbat se reálným (tedy rizikovým) transformačním projektům, hrozí, že dotace zůstanou drahou, ale nedostatečně využitou příležitostí. Naopak s odvahou a strategickým přístupem mohou být skutečným motorem změny, kterou naše regiony tak zoufale potřebují.

Za tým ROTARY
Milan Machovec
prezident

Zůstat v klidu, i když trhy bouří

Kdo měl kdy co do činění s měnovými kurzy, ať už jako profesionální obchodník nebo ten, jehož podnikání je s devizovou směnou spojeno zprostředkovaně, dobře ví, jak jejich pohyby mohou život zpříjemnit, ale také zkomplikovat. Dotyční mají určitě ještě v čerstvé paměti prudké výkyvy kurzů na začátku pandemie Covid-19 a následně posilování koruny až k hranici 23 korun za euro na jaře roku 2023. Jak lehce se umí devizový trh rozbouřit, umí se stejně rychle utišit. Určit jednoznačně faktor a dopad, kterým se do kurzu propíše je otázka za milion. Kurz někdy reaguje na geopolitiku, ekonomická data nebo rozhodnutí centrálních bank s tím, aby je příště víceméně ignoroval a hýbal se vlastní tržní dynamikou. I tak obrovskou nejistotu a rizika s ní spojená lze ovšem do značné míry řídit, či zcela eliminovat prostřednictvím zajišťovacích instrumentů finančního trhu.

Ať už ve svém podnikání cizí měny nakupujete k úhradě dováženého zboží, materiálu, či surovin, nebo je prodáváte, když směňujete inkasované prostředky z vašeho vývozu, neměl by vás ani tak zajímat aktuální kurz, ale spíše kurz budoucí. Ten je v zásadě dvojí: ten *predikovaný* ekonomy nebo tržními analytiky (ať už se tímto titulem označuje kdokoliv), jehož problém spočívá v tom, že není zaručený. To neplatí o druhém, tzv. *forwardovém* kurzu, se kterým, pokud uzavřete na finančním trhu příslušnou *forwardovou* operaci, můžete stoprocentně počítat.

Forward je závaznou dohodou mezi bankou a klientem o budoucí směně předem definovaného objemu prostředků za předem definovaný směnný kurz, což pro vaše podnikání představuje jistotu, na které můžete stavět a dále rozvíjet váš business plán.

Časový nesoulad jednoduše vyřešíte *měnovým swapem*, kterým posunete vypořádání původních *forwardů* v čase. Cena swapů je opět dána rozdílem v úrokových sazbách.

Popsaný způsob výpočtu *forwardového* kurzu v sobě implikuje skutečnost, že se hodnoty kurzu kalkulované k předpokládanému datu budoucí směny mohou v rámci zajištěné periody lišit. To je přirozeně dáno faktem, že úrokové sazby, které do výpočtu zahrnujeme nejsou v čase konstantní (sazba na dvanáct měsíců bude jiná než sazba na devět měsíců) a konstantní zpravidla nebývá ani jejich rozdíl (rozdíl 1 % mezi sazbou na koruně a na euro z našeho příkladu nemusí platit na dvanácti a šesti měsících současně).

Pro snadnější kalkulace a plánování vůbec se tak v praxi běžně používá tzv. *par-forward*, který zaručuje jeden identický kurz pro všechny směny realizované v předem stanovených datech, např. každý 15. den v měsíci na celé zajištěné období, např. jeden kalendářní rok.

Další, dnes hojně využívanou alternativou ke klasickému *forwardu* je *flexibilní forward*, kdy je dopředu definována perioda, směnný kurz a celková částka, kterou hodláte směnit. Tak si například můžete zajistit, že v průběhu následujících dvanácti měsíců budete každý měsíc prodávat 100 000 euro za kurz 25,40 bez ohledu na den, objem prostředků a počet jednotlivých směn.

Kladete-li si teď otázku jak velkou část devizových směn, v jaké frekvenci a s jakým horizontem zajišťovat, nehledejte univerzální odpověď. Je to velmi individuální a záleží to na mnoha faktorech, v první řadě na povaze vašeho podnikání.

Dovozci rychloobrátkového zboží zpravidla kurzy nezajišťují, protože výkyvy kurzu eura a dolaru se rychle promítají do domácích cen. Naopak vývozci zpravidla zajišťují větší část svých příjmů na delší dobu, aby udrželi cenovou výhodu oproti konkurenci.

I firmy ze stejného oboru mají k zajištění individuální přístup od čistě intuitivního podle názoru na budoucí vývoj kurzu, po sofistikované přístupy, které započítávají protisměrná rizika vývoje cen na exportním trhu, ceny financování, ceny vstupů či mzdové náklady. Výkyvy kurzu koruny k euru, rozdílná inflace a úrokové sazby u nás a v Eurozóně ukázaly zejména exportérům důležitost nejenom tlumit vliv výkyvů kurzu stabilním zajišťováním, ale také nemít příliš drahé financování oproti konkurenci v Evropě. Právě výrazně vyšší *forwardové* kurzy oproti promptním, dané popsanou logikou jejich výpočtu, totiž dražší financování v koruně, než v euru efektivně dorovnávaly.

> *„Otázka stanovení forwardového kurzu zdaleka není tak komplikovaná, jak by se mohlo zdát. Nejde o předpověď, ale jen a pouze prostý dopočet vycházející z aktuálních úrokových sazeb na obou měnách příslušného měnového páru.“*

Otázka stanovení *forwardového* kurzu zdaleka není tak komplikovaná, jak by se mohlo zdát. Nejde o předpověď, ale jen a pouze prostý dopočet vycházející z aktuálních úrokových sazeb na obou měnách příslušného měnového páru. Ve školách se to vyučuje pod názvem krytá úroková parita. V principu, jsou-li na jedné měně úrokové sazby vyšší než na druhé, kalkulace *forwardového* kurzu započítává oslabení výše úročené měny, aby byl výnos vyrovnaný. Tak například, se spotovým kurzem koruny k euru 25,30, je forwardový kurz na 1 rok 25,55, protože roční sazba na euru je 2 % a na koruně 3 %. Úročíme-li euro a koruny jeden rok a pak je vyměníme zpět, dostaneme zmíněný budoucí kurz.

Pro úplnost dodejme, že pokud dnes ekonomové predikují, že kurz koruny k euru bude na konci roku 2025 24,50, a pokud se samozřejmě jejich předpoklady naplní, bude pro dnes zajištěného prodej eur za rok nepochybně příjemnou záležitostí. Taková úvaha je však čirou spekulací a ten, kdo chce svá devizová rizika skutečně řídit, by z principu takto přemýšlet neměl. Stěžejním benefitem zajištění vždy zůstává výše zmíněná jistota kurzu budoucí směny a vše, co se s takovou jistotou pojí.

Jakkoliv jsou *forwardy* kontrakty s přesně definovanou částkou a datem realizace, což často vzbuzuje obavy z výpadků nebo jiných změn ve firemním cash flow, není to nic, co by nešlo řešit.

Miroslav Plojhar a Tomáš Picek
obchody treasury pro firemní klienty
Česká spořitelna, a. s.

A PROPOS… píše Ilona Švihlíková

Čím budeme platit a jak?

doc. Ing. Ilona Švihlíková, Ph.D.

Otázka v titulku se může zdát banální – hlavní světovou měnou je americký dolar a dominuje platební systém SWIFT. Jenže ve světové ekonomice se odehrávají obrovské změny, které bohužel, k naší vlastní škodě, z naší malé země, ne vždy jasně a zřetelně vnímáme.

Světová ekonomika se mění v čase, to není nic překvapivého. Výrobní kapacity světa se nacházejí v Asii, hluboká dělba práce zvýraznila nutnost levné a spolehlivé přepravy. Což znamená nejen využití kontejnerové přepravy, budování nových přístavů a rozšiřování kapacity těch stávajících, ale také bezpečné trasy. Pokud vás okamžitě napadne riskantní průjezd průlivem Bab-al Mandab, tak jste uhodili hřebíček na hlavičku. Pandemie zanechala své hluboké stopy v tom, jak se rychle rozšířilo používání moderních technologií, jak ve výrobě, tak ve spotřebě. Byla také krutým vystřízlivěním z globalistických nadšenců, kteří najednou zjistili, že závislost na vzdálených trzích nese i svá velká rizika. Do toho přidejme návrat inflace (nejen ve vyspělých zemích) a samozřejmě rostoucí geopolitické napětí, korunované návratem Donalda Trumpa do Bílého domu. Rozšířené využívání sankcí urychluje změny ve světové ekonomice, včetně změn týkajících využívání měn a platebních systémů. Pro ilustraci – sankce jsou dnes hlavním nástroj zahraniční politiky USA. Sankcionují téměř 40 zemí, které představují polovinu světové populace. Hlavním nástrojem sankcí se stal americký dolar, jeden z přetrvávajících pilířů americké moci.

Zajímavou statistiku nabízí Evropská centrální banka (ECB). Vydává publikaci o mezinárodním postavení eura, ze které můžeme vyčíst řadu zajímavých informací. Na první pohled je dominance amerického dolaru neotřesitelná. Americký dolar dominuje jako rezervní měna (tj. součást devizových rezerv centrálních bank). Přestože dochází ke snižování jeho podílu, stále se americký dolar drží poblíž hranice 60 %. Silnou pozici má americký dolar i u dalších kategorií, které ECB sleduje. Mezinárodní dluhy, půjčky, vklady – zde všude je americký dolar jasnou jedničkou. Ještě více to platí u obratu na burze, kde dolar také jasně vede před případnými alternativami. Které to jsou?

ECB samozřejmě sleduje euro. Společná měna eurozóny si ve všech uvedených kategoriích drží druhou pozici. Je ale sporné, do jaké míry můžeme skutečně euro brát jako rivala amerického dolaru. Přestože Francie si od začátku projektu společné měny přála, aby euro byla výraznější konkurencí dolaru, politika ECB byla jiná. ECB se, vzhledem k heterogenitě eurozóny a problémům z toho vyplývajícím, musela spíše starat o to, aby se eurozóna nerozpadla pod tíhou krizí. Euro se tedy dominantně používá v rámci evropského prostoru. Významnější pozici ve statistice ECB už zaujímají jen dvě měny – japonský jen a čínský jüan. A právě čínský jüan je v hledáčku investorů a pečlivě sledován. Důvodů je celá řada – čínské angažmá ve skupině BRICS (dle již i rozšířené a nově i s kategorií partner BRICS), čínské investice a samozřejmě také to, že Čína je dlouhodobě největším exportérem světa. Připomeňme, že Čína se stala největší ekonomikou světa dle parity kupní síly v roce 2016 a že v té době se v USA dostává k moci Donald Trump, který se ovšem netají svou inklinací k využívání cel – a to zejména vůči Číně. V roce 2016 se odehrála významná událost, která pozici čínského jüanu posílila a otevřela Číně cestu k internacionalizaci její měny – tedy hrubě řečeno k tomu, aby čínský jüan více využívali také čínští nerezidenti. V roce 2016 došlo ke změně tzv. Zvláštních práv čerpání. To asi není kategorie, se kterou by byl čtenář obeznámen – jedná se o účetní jednotku vytvořenou na konci 60. let minulého století Mezinárodním měnovým fondem k posílení mezinárodní likvidity. Důležité je ovšem složení Zvláštních práv čerpání, neboť to reflektuje (často se zpožděním ovšem) pozici významných ekonomik a jejich měn. Do roku 2015 se v koši měn nacházel americký dolar, euro, britská libra (což je skutečně relikt minulosti) a japonský jen. V roce 2016 přibyl do koše významných měn i čínský jüan, přičemž jeho váhy převyšují postavení jak britské libry, tak i japonského jenu.

Ve chvíli, kdy se rozšířilo využívání sankcí, a to zejména vůči Ruské federaci, která je velkou ekonomikou (patří do top pětky největších na světě dle parity kupní síly), nutně zesílilo hledání alternativ vůči americkému dolaru, který je Spojenými státy využíván stále více jako zbraň. USA tím sice využívají dominance na finančních trzích (uskutečňování transakcí, přístup k finančním trhům a dluhovému financování atd.), ale zároveň tím povzbuzují více zemí, aby se zajistili proti případnému uvalení sankcí a byly vůči dolaru méně ohrožené. Je to patrné i na zájmu o vstup do skupiny BRICS, protože hledání alternativních platebních systémů patří k nejvíce diskutovaným agendám.

Pozice dolaru se budovala desetiletí a byla utvrzena tzv. Bretton-woodským systémem, který dominanci amerického dolaru zabudoval do základů svého fungování. Po druhé světové válce se tedy v západním světě osou finanční stability měl stát konvertibilní americký dolar, který byl spojen se zlatem. Přestože se Bretton-woodský systém na počátku 70. let rozpadl kvůli nedisciplinovanosti americké politiky, pozice amerického dolaru zůstala neotřesitelná, mimo jiné i z toho důvodu, že nebyla žádná alternativa. Nezdá se pravděpodobné, že by se onou mezinárodní alternativou mělo stát euro – nejen kvůli vnitřním problémům v eurozóně, ale především proto, že EU sleduje v sankcích politiku USA, čímž přestává být možnou alternativou pro země Globálního Jihu, které se snaží větší závislost na americkém dolaru zbavit, a to zejména z bezpečnostních důvodů. Masivní nasazení sankcí vůči Ruské federaci, včetně zmražení jejich aktiv, dalo do pohybu procesy, které se podle mého názoru už nezastaví. Vyhrožování Donalda Trumpa, že bude sankcionovat ty, kteří se budou chtít americkému dolaru vyhnout, spíše jen posílí snahu hledat „něco“ jiného. Jaké trendy aktuálně vidíme?

Centrální banky patří v posledních letech mezi největší nákupčí zlata. Právě ony do značné míry stojí za nárůstem cen zlata, které nyní (k listopadu 2024) vykazuje nárůst ceny téměř 35 %. Nejvíce nakupují banky Ruska, Indie a Číny. Nákupy za rok 2022 byly téměř dvakrát větší než v roce 2021 a tento trend více méně pokračoval i v roce 2023. ECB uvádí, že za rok 2023 nejvíce nakupovala Čína (která se dlouhodobě přetahuje s Japonskem o to, kdo je největším zahraničním americkým věřitelem) a také Polsko a Singapur.

Na summitu BRICS nebyl oznámen vznik nové měnové jednotky, jak někteří optimisticky očekávali. Prozatím se zdá, že se budou více o obchodě využívat lokální měny, což opět posílí roli čínského jüanu. Rostoucí platby mezi Ruskem a Čínou, které se odehrávají právě v jüanu, jsou dobrým příkladem. ECB uvádí, že „rostoucí role jüanu v platbách mezinárodního obchodu mohou vést k diverzifikovanějším platbám, alespoň v některých regionech. Internacionalizace jüanu by se mohla odehrávat přes čínské obchodní a finanční vazby.“

Čína jde ale technologicky dál – rozvíjí totiž digitální jüan. Ze statistik vyčteme, že se v něm již uskutečnily první obchody. Právě v digitální měně má Čína značný náskok oproti ostatním zemím. Čína se ovšem také podílí na alternativě k platebnímu systému SWIFT. Ten se totiž přeměnil v další nástroj západních sankcí. Čína je, spolu s Thajskem či Spojenými arabskými emiráty již delší dobu aktivní v rozvíjení projektu mBridge. Tento projekt je alternativou vůči SWIFTU. V jeho jádru jsou digitální měny emitované centrální bankou (což je přesně čínský přístup) a využívají technologie blockchainu. Tato kombinace je nejen rychlejší a modernější než SWIFT, ale zároveň umožňuje obcházet systém sankcí uvalených USA. Bitva o podobu finančního systému ale pokračuje – krátce po summitu BRICS v Kazani, oznámila Banka pro mezinárodní platby (BIS), která byla dosud účastníkem projektu, že se z něj stahuje. Právě proto, že mBridge byl hojně diskutovanou cestou, jak obejít americké sankce na summitu zemí BRICS. Souboj o podobu nového mezinárodního finančního systému pokračuje.

doc. Ing. Ilona Švihlíková, Ph.D.

inzerce

ESG není jen o zlepšování životního prostředí, ale také finančního zdraví

Ing. Martin Ohňaník

Pouze finančně zdravý jedinec nebo firma mohou dlouhodobě prosperovat. Posilování předpokladů pro udržení dlouhodobé prosperity se stalo strategickou prioritou pro největší domácí banku Českou spořitelnu. Aspekt udržitelnosti, který je v poslední době stále častěji skloňován zejména v souvislosti se snižováním uhlíkové stopy a uplatňováním principů ESG, tak nabývá další rozměr a je potřeba jej řešit komplexně.

„Pokud firma přistoupí k problematice ESG nejen jako ke snižování emisí, ale spíše jako k příležitosti snižovat své náklady a investovat do posílení vlastní efektivity, bude to pro ni dlouhodobě výhodné," zdůrazňuje Martin Ohňaník, ředitel Regionálního korporátního centra České spořitelny v Ústí nad Labem.

Taková je teorie. Jak se ale propisuje do současné firemní praxe? To nedávno zjišťovala Česká spořitelna mezi malými a středními firmami. Výsledky? Právě úspora nákladů je pro většinu firem určujícím kritériem při posuzování úspěšnosti nově zaváděných opatření a inovací. Častým rysem ale je, že firmy ve svých úvahách zohledňují zejména krátkodobé finanční dopady. I kvůli tomu je přístup domácích firem k zavádění ESG opatření a k inovacím obecně opatrnější. Přestože důležitost investic pro celkové finanční zdraví uznává 42 procent firem, do rozvoje firmy v současnosti aktivně investuje jen sedm procent respondentů.

Alarmující je zjištění, že definovanou finanční strategii považují za atribut finančně zdravé společnosti pouhá tři procenta dotázaných. Jen necelá polovina firem obvykle plánuje s předstihem jednoho roku až tří let. „Společnosti, které se pravidelně zabývají finančním plánováním, jsou pak obecně schopny lépe reagovat na případné neočekávané situace," upozorňuje Martin Ohňaník.

Právě implementace ESG opatření, která jsou i s ohledem na tržní a legislativní požadavky stále aktuálnější, může být pro firmy příležitostí udělat si revizi stávajících procesů s možností zefektivnění některých dosavadních činností. Zároveň může být i dobrým impulsem pro zavedení formalizovaného strategického plánování, které povede k posílení celkové finanční kondice firmy.

Ing. Martin Ohňaník
ředitel regionálního korporátního centra
České spořitelny v Ústí nad Labem

ČESKÁ spořitelna

Dluh: dobrý sluha a zlý pán

Z ekonomického pohledu představuje dluh vztah mezi věřitelem a dlužníkem, kdy věřitel očekává, že mu dlužník v dohodnutém čase vrátí předmět dluhu (povětšinou peníze, ale též cenný papír, nemovitost, dlouhodobý spotřební předmět či jiné aktivum) a uhradí smluvenou odměnu (úrok, poplatek). Z právního pohledu pak dluh představuje pro dlužníka závazek a pro věřitele právo plnění mu tento závazek naplnit.

Ing. Petr Zahradník, MSc.

Roli věřitele obvykle hrají soukromé subjekty (nejčastěji domácnosti, ale i korporace v podobě individuálních věřitelů či investorů, případně investoři institucionální, jež spravují a hospodaří s prostředky individuálních vkladatelů a investorů), výjimkou však nejsou ani věřitelé mezi veřejnými institucemi (státy, regiony, města a obce). Vlastně tatáž struktura platí též pro subjekty na straně dlužníků, mezi které patří veřejné i soukromé subjekty a instituce, které pro svoji činnost potřebují externí finanční a další zdroje. Z toho vyplývá, že pokud dluh slouží k zajištění určité externí finanční potřeby budoucího dlužníka ze zdrojů věřitele a je podle smluvních podmínek řádně uhrazen včetně úroku, jedná se o zcela přirozený a prospěšný vztah, přínosný jak pro aktéry na obou stranách (věřiteli se zhodnocují jeho prostředky; dlužník může realizovat svůj projekt i v situaci, kdy jeho vlastní zdroje nejsou dostatečné), tak pro ekonomickou prosperitu na makro-úrovni. Ne nadarmo se říká, že peníze se musejí otáčet a že představují krev ekonomického systému; korektně a realisticky naplňovaný dlužní vztah je důkazem funkčnosti tohoto systému.

Problém nastává tehdy, kdy vztah dlužník – věřitel naplňován není (dlužník není schopen splnit svůj závazek, ať již v podobě nesplácení jistiny či úhrady úroku podle dohodnutého termínového kalendáře), anebo když výše dluhu (a nemusí to být jen dluh veřejný) přesahuje únosnou mez – v tom případě výše závazků plynoucích z tohoto dluhu „vytlačuje“ veřejné i soukromé prostředky, které by při nižší úrovni zadlužení byly použitelné pro jiný účel; například velký objem tzv. dluhové služby v podobě splátek úroků ze stávajícího veřejného dluhu může bránit v uskutečňování významných investic veřejného charakteru, například do dopravní infrastruktury.

Dluh v peněžním hospodářství

Existence dluhu, tedy vztahu věřitel – dlužník, je neoddělitelně spojena s funkcemi peněz a jejich pozvolným civilizačním rozvojem. Samotný proces bankovně-úvěrové emise peněz dokonce s existencí dluhů (tedy vztahu, kdy peníze emitující banka zaujímá věřitelské postavení vůči dlužníkovi coby příjemci úvěru). Nadto, předchůdcem dnešních bankovek byly tehdejší směnky či dlužní úpisy, vystavené dlužníkem věřiteli za dodané zboží, uhrazené až v budoucnosti, což byla předchozí vývojová etapa vztahu dlužník – věřitel, přímo spojená s existencí peněz.

S masivním rozmachem peněžních transakcí již přestávalo být praktické, aby jejich vypořádání bylo zprostředkováno pomocí hotových peněz. A proto se výrazně zvýšil podíl bezhotovostních peněžních prostředků, majících podobu zůstatků na bankovních účtech. Bezhotovostní peníze v současnosti představují přibližně 90 % celkové peněžní zásoby v zemích civilizovaného světa; některé země především v severní části Evropy (Švédsko, Finsko, Estonsko a některé další) již zcela vytěsnili používání hotovosti při provádění peněžních transakcí. S technologickým vývojem a dynamickým pokrokem v této oblasti se mění i formy bezhotovostních peněz a platformy nakládání s nimi. Stále rozšířené bezhotovostní bankovní převody byly v průběhu času rozšířeny o využívání šeků, počínaje 80. lety 20. století dochází k intenzivnímu využívání elektronických bankovních karet, které s rozvojem internetu nabývají podoby internetových aplikací v mobilních telefonech či hodinkách. Spolu s tím se tradiční „kamenné“ komerční a investiční bankovnictví i pojišťovnictví přesouvá z důstojných nemovitých objektů do počítačů a mobilních aplikací uživatelů. Fyzické návštěvy bank, investičních společností či pojišťoven jsou již zcela zřídkavé a prakticky nepotřebné. To všechno jsou zásadně změněné jevové formy, zachovávající však podstatu a na základních funkcích peněz nic neměnící.

Technologický pokrok tak výrazně modifikuje jevové formy vztahu věřitel – dlužník. Podstata však zůstává stejná a neměla by být dotčena ani tehdy, kdy by se mohla stávající hotovost v podobě fyzicky uchopitelných bankovek a mincí proměnit ve své formě v digitální znaky. Řada centrálních bank na této proměně již intenzivně pracuje, a kupříkladu již zmíněné Švédsko zamýšlí zcela ukončit používání hotovostní švédské koruny už v následujících přibližně 3 letech. To se však stále bavíme o penězích, vzniklých na základě emisních procesů centrální bankou (hotovost) nebo úvěrovou aktivitou licencovaných komerčních bank (úvěrová emise bezhotovostních peněz), regulovanou prostřednictvím měnové politiky příslušné centrální banky. Něco zcela odlišného pak představuje svět kryptoměn, který lze též považovat za protipól, alternativu či přímo reakci vůči penězům, vznikajícím v rámci systému centrálního bankovnictví.

Původně undergroundové prostředí kryptoměn, které se pozvolna posunuly z oblasti zajišťování transakční funkce k funkci uchovatele hodnot a formy finančního majetku, začalo být v posledním období též předmětem legislativních a regulačních úprav ze strany, z pohledu stoupenců kryptoměn, establishmentu. Vstup regulačních pravidel do prostředí kryptoměn je z čistě systémového pohledu nesmysl, neboť kryptoměny vznikly právě proto, aby se regulaci vyhnuly, leč toto je úděl řady dalších přelomových inovací, vzniklých navzdory systému. Citlivé skloubení plnohodnotného fungování kryptoměn s regulačními a legislativními pravidly společnosti bude ještě představovat velmi tvrdý oříšek k rozlousknutí a uspokojivému vyřešení.

Dluh jako přirozenost

Dluh je tak přirozeným jevem tržního a peněžního hospodářství; jedna skupina ekonomických aktérů je produktivnější, než vyžaduje jejich spotřeba, a tím vytváří přebytky. Tyto jsou pak následně směrovány vůči těm, kteří v daný čas potřebují více finančních prostředků, než kterými disponují. Ty získají nejlépe v instituci finančního zprostředkování, která

je nejkompetentnější vyhodnotit možnosti a schopnosti potenciálního dlužníka vyhovět svým závazkům.
Být dlužníkem v souladu se smlouvou, řádně splnit své závazky a v dohodnutém čase uhradit vypůjčenou částku včetně úroku je zcela v pořádku. Mnohdy je to společensky i ekonomicky prospěšnější i efektivnější než například čekat na to, až si našetřím pro uskutečnění inovačního nápadu průlomového charakteru. V daném případě na čase záleží a z reálného ocenění vyšlé zadlužení může být prospěšné pro investora i společnost. Taktéž korektně vyhodnocený hypotéční závazek nejen urychlí dostupnost bydlení pro danou rodinu, ale nabídne též odvětví stavebnictví podnikatelskou příležitost, na níž by jinak musel čekat delší čas. Vyhoví-li hypotéční dlužník všem svým závazkům, i potud je všechno v pořádku.

„Česká republika dlouhodobě představuje jednu z nejdisciplinovanějších zemí na světě ohledně výše svého dluhu v porovnání ke své ekonomické síle a možnostem.“

Obecně platí, že obyvatelstvo, podniky i stát v České republice mají vůči rozsahu dluhu jakousi přirozenou averzi a přistupují k němu více než obezřetně. Česká republika dlouhodobě představuje jednu z nejdisciplinovanějších zemí na světě ohledně výše svého dluhu v porovnání ke své ekonomické síle a možnostem. A platí to, zdánlivě paradoxně, i pro současné období, kdy se vývoj státního dluhu České republiky začíná v posledních přibližně čtyřech letech vyvíjet vskutku nežádoucím způsobem. Rovněž míra zadlužení firem i domácností je u nás, v porovnání s vyspělými zeměmi, velmi nízká (jedna z absolutně nejnižších v EU); a dlužnické závazky jsou u nás velmi zodpovědně plněny, i v časech krizí a za složitých ekonomických a společenských okolností (to je patrné například v tom, že úvěrové portfolio českých bank je jedno z nejzdravějších v EU a podíl úvěrů s rizikem nesplácení nepřesahuje 5 % jejich celkového objemu).

„Kde však lze i v České republice pozorovat anomální vývoj v jinak poměrně příkladném přístupu k dluhu, je obrovský podíl obyvatel, kterých se týká exekuční řízení, stejně jako počet exekucí, připadajících na jednoho aktéra exekucí.“

Kde však lze i v České republice pozorovat anomální vývoj v jinak poměrně příkladném přístupu k dluhu, je obrovský podíl obyvatel, kterých se týká exekuční řízení, stejně jako počet exekucí, připadajících na jednoho aktéra exekucí. To je právě ona reflexe situace, kdy dlužník buď není schopen stávající dluh hradit, anebo kvůli jeho rozsahu jsou dluhy minulé spláceny dluhy budoucími, za podstatně horších podmínek, a dlužník se ocitá ve spirále, vedoucího jej do dluhové pasti, končící insolventností a osobním bankrotem. Aktuální zkušenost s exekucí u nás má neuvěřitelných 8 % obyvatelstva v České republice, přičemž není bohužel výjimkou, když na jednoho jediného člověka je uvaleno až několik desítek exekucí. Tento jev, pokud by nebyl aktivně řešen, může zasadit velmi destruktivní prvek do výše zmíněného požadavku důvěry v peněžní systém a smluvní ujednání ve smyslu, že závazky se plní. Svědčí též o tom, že nemalá část obyvatelstva České republiky pohrdá právním řádem, autoritami a naplňováním závazků a povinností.

Peníze, dluh, důvěra a pravidla hry

Hovoříme-li o penězích a dluhu v dnešní moderní společnosti, je to hovor ve velké míře o důvěře. Peníze a vztah dlužník – věřitel v současnosti nabývají nejčastěji podoby čísel, znázorněných na elektronických záznamech bankovních účtů. Celý systém nakládání s penězi, jejich oběhem a naplňování jejich funkcí musí být založen na důvěře. Ta může být do značné míry nepsaná, ale ve velké míře též legislativně podložená v podobě regulačních a stabilizačních pravidel a jasném určení kompetencí pro všechny aktéry, které s penězi nakládají a v odvětví finančního zprostředkování profesionálně působí.

Člověk si to v běžné pěně dní zřejmě dostatečně neuvědomuje, ale míra důvěry v peněžní systém a hospodářství je jednou z nejzásadnějších společenských smluv, kterou během života – mnohdy nevědomky – uzavíráme. Právě proto, že prostřednictvím peněz se mu zjevuje a uchopitelně materializuje jeho prakticky celá životní náplň, a to i tehdy, pokud tzv. fetiši peněz vůbec nepodléhá a zůstává vůči nim „nad věcí“. Což však neznamená, že jejich vliv na jeho život slábne: jeho pracovní činnost, a to i taková, která není primárně motivována výdělkem, nýbrž obsahovou náplní práce, je oceňována mzdou, která je vyplácená v penězích;

„Člověk si to v běžné pěně dní zřejmě dostatečně neuvědomuje, ale míra důvěry v peněžní systém a hospodářství je jednou z nejzásadnějších společenských smluv, kterou během života – mnohdy nevědomky – uzavíráme.“

ty se nacházejí buď v peněžence člověka, nebo na jeho běžném či spořícím účtu, případně jiné formě finančního majetku. V jisté životní fázi člověk zatouží pořídit si bydlení; i nákup nemovitosti, coby ve většině zdaleka tu největší investici, kterou člověk za život učiní, uskutečňuje prostřednictvím peněz – buď těch, uspořených z dosavadních pracovních výdělků, anebo s pomocí hypotéky, na níž mu anonymně přispívají jiní věřitelé svými prostředky získanými jejich prací. A v té pozdní životní fázi poté, co člověk již přestane být ekonomicky činným, ale své životní touhy chce i nadále naplňovat, v penězích vyplácená penze či výběry z účtů naspořených právě pro přilepšení ve stáří, jsou právě zdroji tohoto naplnění.
Za penězi je tak vždy dobré vidět i užitnou hodnotu statků, kterými lidé naplňují obsah svých životů. A k tomu, aby byl tento obsah naplňován nerušeně a bez poruch, je nutnou podmínkou – vedle kompetentního a svobodného rozhodnutí každého z nás o tom, jak bude jeho život vypadat – též příkladná funkčnost peněz a jejich oběhu. Neděje-li se tak, je současně degradováno pracovní úsilí celé generace, jejich životní standard i lidská důstojnost.
I proto je důležitým rozměrem oné důvěry i početný rejstřík legislativních pravidel a regulativních povinností každého profesionálního aktéra, činného v peněžním hospodářství, aby veškeré potenciální škody na lidské produktivitě a přičinlivosti, životní úrovni i důstojnosti byly eliminovány či minimalizovány.

Tabulka č. 1: Dluh soukromého sektoru (nefinanční podnikatelský sektor a domácnosti)

% HDP	2013	2016	2019	2020	2021	2022	2023
Česká republika	84,3	79,7	77,3	80,0	80,4	76,5	72,8
Ø EU	143,6	140,5	135,9	147,2	141,5	133,1	125,3

Zdroj: Eurostat

Tabulka č. 2: Dluh veřejného sektoru (stát, regiony, města a obce)

% HDP	2006–2010	2011–2015	2016–2020	2021	2022	2023
Česká republika	30,6	41,7	33,6	40,7	42,5	42,4
Ø EU	69,5	86,4	84,0	88,3	83,9	82,1

Zdroj: Evropská komise; DG ECFIN

Ing. Petr Zahradník, MSc.
ekonom, člen Národní ekonomické rady vlády (NERV)

EURO – ano, či ne?

Otázka přijetí eura je zástupným problémem

Nepochybně máme v Česku politiky, kteří horují pro přijetí eura, typicky je to člen vládní koalice TOP09. Volebně-politicky je taková pozice rovna sebevraždě, protože dvě třetiny Čechů jsou pro zachování národní měny. Tato debata je ale naprosto zástupný problém místo řešení daleko naléhavějších otázek ekonomiky a společnosti.

Od zarytých nacionalistů až po stoupence federalistické Evropy, od jednotlivců, mudrujících nad silou/slabostí české koruny pro směnu na eura na dovolené a nákupy v zahraničí, až po tvrdou lobby exportních firem, to je škála současného debatního prostoru. Ten umocňuje fakt, že letos oslavujeme 20 let od vstupu do Evropské unie, jehož součástí byl také závazek přijmout společnou měnu. No a napřed se zeptejme: je to závazek, nebo povinnost?

Dánsko vstoupilo do EU už v roce 1973 a dodnes má svou měnu dánskou korunu. Švédsko je členem EU už od roku 1995 a stále se drží své švédské koruny. Je jejich národní měna snad překážkou obchodu či obecné prosperity? Sotva. Tyto země a jejich obyvatelé patří k nejbohatším nejen v EU, ale na celém světě. Patří v řadě žebříčků k nejlepším místům k životu na této planetě. Naopak Slovensko přijalo společnou evropskou měnu pět let od vstupu do EU (1. ledna 2009) a žádné zásadní zlepšení ekonomiky včetně slibovaného si přílivu zahraničních investic se bohužel za uplynulých 16 let nekonalo. A ani se zásadně – např. ve srovnání s Českem – nezlepšila životní úroveň Slováků. Vedle zmíněných dvou skandinávských zemí nejsou členy eurozóny z 27 členských zemí EU Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Bulharsko, které ovšem se už zúčastní předběžného procesu přijetí eura (ERM II), stejně jako nyní také Dánsko.

Tak co se vlastně skrývá za dnešní rozvířenou debatou o euru? V ní je z parlamentních politických sil silná část politiků vládní ODS v čele s premiérem proti nějakému pevnému stanovení data přijetí eura, kdežto ostatní čtyři strany vládní koalice KDU/ČSL, TOP09 a STAN (a nyní z vlády odešlí Piráti) jsou pro, nejlépe už v roce 2030. Opoziční hnutí ANO a SPD jsou rozhodně proti a mluví o nutnosti buď celonárodního referenda, nebo jasného vymezení ve volebních programech pro příští parlamentní volby. Klíčovými předpoklady pro přijetí eura jsou pro „uchazečskou zemi“ cenová stabilita a kontrola inflace, stabilita devizového kurzu, konvergence dlouhodobých úrokových sazeb a stav veřejných financí, kdy výše hrubého veřejného dluhu vůči HDP nesmí překročit 60 % a deficit veřejného rozpočtu, tedy podíl deficitu státního rozpočtu vůči HDP, musí být menší než 3 %.

To jsou racionální kritéria pro to, aby každá země správně a odpovědně hospodařila. A jak to ale vypadá s tím, jak tyto požadavky plní již existující členové tohoto „exkluzivního klubu“ dle zmíněných požadavků? Hned 12 z 20 zemí eurozóny dnes neplní požadavky maximálního zadlužení ve výši 60 % vůči HDP! A podívejme se, Dánsko a Švédsko se svými korunami patří k nejméně zadluženým zemím EU vůbec. Je nutno podotknout, že ČR má dluh vůči HDP asi 44 %, kdežto Německo už 67 %.

A to zde nebudeme mluvit o vstupu Řecka do eurozóny v roce 2001, za nímž bylo podvodné účetnictví ohledně daleko většího než deklarovaného zadlužení, jak přiznala v roce 2004 sama řecká vláda i vedení EU. A nic se Řecku za to nestalo. Naopak, hlavně země eurozóny nesou břímě finanční podpory tohoto nejvíce zadluženého státu EU, což bylo také spojeno s drastickou kúrou pro ekonomiku země a poklesem životní úrovně běžných Řeků. Evropská centrální banka nemohla ani tvrdě zasáhnout proti inflaci, protože by to zadlužené „jižní“ křídlo zemí eurozóny ekonomicky položilo. Společná měna zde sehrála jasně negativní ekonomickou roli.

Samozřejmě je legitimní podívat se na potřeby Česka jako malé otevřené ekonomiky, která je v poměru vůči HDP nejprůmyslovější zemí EU. Český export se podílí z 80 % na tvorbě HDP a z 84 % směřuje do ostatních 26 zemí EU. Nebylo by lepší, aby se tato exportní závislost realizovala ještě lépe bez rizika směnných kurzů a rovnou ve společné měně? No, pro exportéry určitě. Ale český stát už roky umožňuje vést účetnictví a obchod v eurech a takové podniky už v korunách vyplácejí jenom platy a mzdy. A velký výrobní podnik s dobrou přidanou hodnotou má podíl mzdových nákladů jen kolem pěti procent, takže

Rozdělení členů EU dle příslušnosti k eurozóně

členové (modře), připravující se na euro (oranžově), země s vlastní měnou (červeně).

Zdroj: Wikipedia Commons

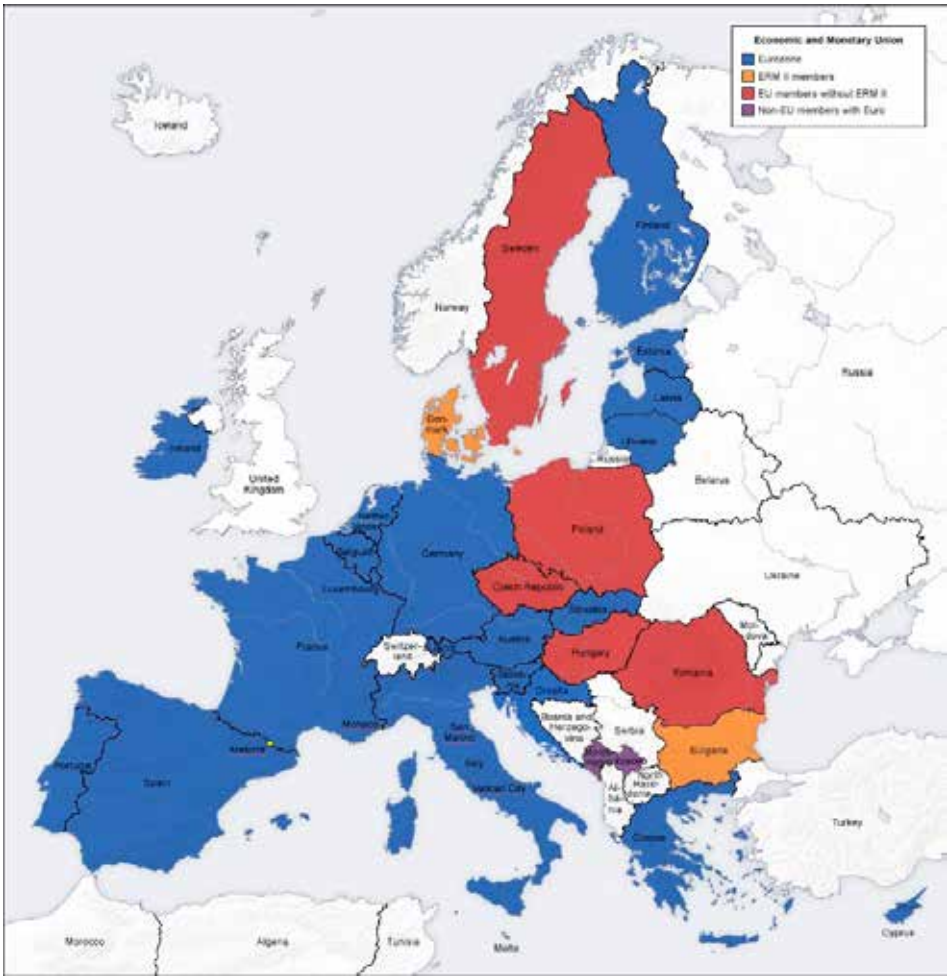

korunové položky v personálních nákladech nehrají žádnou roli.
Podstatnou psychologickou roli mají hotové peníze: už jen přepočet průměrného příjmu Čecha na eura, což se děje každému turistovi a českému občanu v zahraničí, ukazuje pak v plné nahotě zaostávání české životní úrovně za vyspělým světem. Ostatně proto Češi nemíří masově na dovolenou do drahého Německa či Skandinávie, ale do chudšího Řecka, Španělska či na Kypr, s nimiž se už české HDP před pandemií covidu a energetickou krizí dalo poměřovat. V Česku si za jednu eurovou minci koupíme v akci v supermarketu dvě dobrá piva, v Chorvatsku – od loňska členské země eurozóny – možná dostaneme za tutéž eurovou minci sklenici vody.
Takže zatímco běžný český turista na nákupech v Německu (nejenom pro lacinou Nutellu velmi nešťastně zprofanovanou mezinárodně českým premiérem Petrem Fialou) a zejména v Polsku si přeje co nejsilnější korunu, čeští exportéři chtějí mít korunu co nejslabší, aby obchodní výnos v eurech byl po přepočtu na koruny co největší. Silná koruna jim naopak snižuje zisky, kdežto u dovozců komponentů a služeb to je naopak. Významnou roli hraje koruna například u cen při nákupech benzínu a nafty, pro něž je rozhodující kurz dolaru.
Tak ke koruně ostatně před 10 lety 7. listopadu 2013 přistoupilo tehdejší vedení České národní banky. Cíleně oslabilo kurz koruny až o 10 % a po nákupu deviz banka vlastně emitovala nově cca 2,5 bilionu korun. Exportéři zatleskali a podnikoví ekonomové si řekli, že nemusí tolik investovat do automatizace, robotizace a digitalizace; české manuální pracovní síly úlohu zvládnou levněji. Tato politika pokračovala čtyři roky, a když k ní za covidové pandemie tehdejší vlády Bohumila Sobotky a Andreje Babiše přidal doslova déšť stamiliard pomoci podnikům a lidem na dluh, i těm, kteří to vůbec nepotřebovali, byl problém příliš mnoha oběživa na světě. Ten dále umocnila energetická krize a po ní ještě ruská agrese na Ukrajině s dalšími stamiliardami utracenými ve státním deficitu, který schvalovala vláda Petra Fialy. Jenom je třeba upřesnit, že za inflaci, která se od konce roku 2019 až dosud blíží 40 %, mohou svorně všechny uvedené vlády, které nehospodařily řádně a na bázi volebně taktických kalkulací vlastně korumpovaly a dále korumpují své občany penězi na dluh. Plánovaný deficit 252 miliard korun rozpočtu na rok 2024 by v eurech vypadal asi opticky menší, nikoli ale hodnotově.
Tygr inflace byl sice nyní zavřen do klece, ale může zase vycenit zuby, až například v roce 2027 kvůli novým emisním povolenkám ETS 2 zdraží benzín a nafta o 10 až 30 procent a také vytápění domů novými daněmi za emisní uhlí i plyn. To, že se zdražení dopravy v PHM promítne do ceny všech produktů a služeb je nabíledni. Pak nás zase inflační tygr začne požírat zaživa.
Už od pandemie covidu je přitom jasné, že významný počet členských zemí EU není schopen pokračovat ve své dluhové politice, protože by tyto země mohly zbankrotovat, což společná měna ani neumožňuje, a tím motivuje nepřímo k neodpovědnosti. Řešení se našlo: zadlužování se posunulo o level výše, na úroveň EU, která si začala půjčovat jako instituce, aby se mj. mohla financovat zelená ideologie Green Deal. Takhle se dluhová zátěž vlastně zprůměruje a rozšíří se i na ty země, které dosud hospodařily spíše odpovědně. A tento prostor je dle šéfky Evropské komise Ursuly von der Leyenové a spol. třeba extenzivně rozšířit o Česko a další země. Přitom unijní dluhy úročí banky více než dluhy národní, čímž jasně vyjadřují nedůvěru k takovému projektu.
V říjnu 2023 vedení Evropské unie po dlouhém projednávání schválilo projekt **NextGenerationEU, pod jehož nepochybně umělecko-motivujícím názvem se skrývá vydání dluhopisů za 850 miliard eur (asi 21 bilionů korun). Takto se Evropská unie poprvé jako instituce vydala na nejistou cestu silného zadlužování. Na co mají jít tyto peníze na dluh?** Mají podle Evropské komise podpořit hospodářskou obnovu po pandemii koronaviru a budování „zelenější, digitálnější a odolnější budoucnosti". Jak lze najít ve vysvětlení na webu Evropské komise, z peněz na dluh bude **338 miliard eur** poskytnuto členským státům ve formě grantů. Další část – až **385,8 miliardy eur** – budou vratné půjčky jednotlivým členským státům, které musí být splaceny. Pokud nebudou tyto prostředky vyčerpány, Komise zbývající část půjček použije na financování programu REPowerEU, který slouží urychlení zelené tranzice zemí EU a snížení jejich závislosti na ruském plynu.
Oněch v přepočtu 21 bilionů korun musí EU, tedy členské země, splatit do roku 2058, když první splátky připadají už na rok 2028. Za tyto historicky první vlastní dluhopisy Evropské komise a celé EU budou ručit a splácet je všechny členské země podle svého podílu na společném evropském rozpočtu. Dosavadní příspěvky členských států (zhruba na úrovni 1 % výkonu jejich ekonomik) však i podle vyjádření Komise nebudou stačit. Bruselská byrokratická mašinérie opakovaně dokázala, že šetřit neumí, tudíž se musí najít nové zdroje. Těmi mají být poprvé v historii jednotné evropské daně placené členskými státy přímo do pokladny EU v Bruselu.
Nedávno bývalý italský premiér a někdejší šéf Evropské centrální banky Mario Draghi v Evropském parlamentu představil svou zprávu, podle níž současné zaostávání EU proti USA, Číně a dalším zemím má zachránit – světě div se – další společné zadlužování, pozor, ve výši 800 miliard eur (20 bilionů korun) každý další rok nejméně do 2030. Tedy další dluhy mají spasit ty předchozí dluhy. Jak mají tyto dluhy například vyřešit dramatický pokles porodnosti ve vyspělých zemích Západu včetně Česka, jimž se už nyní zoufale nedostává kvalifikovaných pracovních sil?
Maastrichtská smlouva, která zavedla společnou měnu euro, má své pokračování: společné zadlužení bude vyžadovat také společné daně. A to jsou základní atributy státního ekonomického uspořádání. Tlak bruselské byrokratické mašinérie, která si už asi z 80 % přivlastnila legislativu všech členských zemí, velmi důsledně směřuje k federalizaci EU a k vytvoření superstátu s reálnou vládou.
Znovu si ale uvědomme, kde se nyní na pozadí debaty o euru jako Češi nacházíme: kvůli obří inflaci způsobené v prvé řadě nezvládnutím energetické krize vinou slepé akceptace ideologie Green Deal obyvatelé Česka ze všech vyspělých zemí světa sdružených v OECD v posledních čtyřech letech nejvíce zchudli. A co by na této chybné hospodářské politice českých vlád měla či mohla změnit společná měna euro místo CZK? Je dobré si v ČR udělat domácí úkoly, jež jsou racionálně shrnuty v maastrichtských kritériích. Ta už ale řada západních zemí neplní a možná ani nikdy splnit nedokáže. Euro je politický projekt, který ekonomicky opakovaně selhává, a proto je prosazován silou.
Na splnění svých domácích úkolů v ekonomice a nutných reforem ale žádné euro nepotřebujeme. Stejně jako na to, abychom konečně dobudovali dopravní a silnou energetickou infrastrukturu založenou většinově na jádru. Abychom omezili přebujelý stát, snížili byrokratickou a administrativní zátěž a podnítili všestranně podnikatelský a tvůrčí zápal české populace. Musíme zásadně zreformovat školství, přijmout skutečnou reformu penzijního a zdravotního systému a zamyslet se nad podporou rodin a rodičovství s vědomím, že se stále klesající porodností nejsme s to dosavadní sociální transfery ani další reformy ve společnosti v dalších desetiletích financovat.
Pokud se EU nezreformuje, nezastaví ideologie typu Green Deal, neskoncuje s tokem nesmyslných a vše deformujících dotací a neskončí snaha nikým nevolené bruselské byrokratické mašinérie o převzetí moci nad „federalizovanou" Evropou, musí každá odpovědná vláda ČR společnou měnu jako klíčový nástroj tohoto převzetí moci nad stále ještě svrchovanými národy Evropy odmítnout.
Evropa je naopak silná ve své národní pestrosti a jinakosti. EU se musí vrátit ke kořenům své spolupráce ve volném obchodu, vnitřně volném pohybu kapitálu, idejí i osob a obnovit hodnoty svobody a demokracie, pro které byla donedávna vzorem pro celý svět.

PhDr. Milan Smutný
Listopad 2024
mluvčí spolku
„Realistická energetika a ekologie"
https://realisticka.cz/

Život a peníze, peníze nebo život a co život může stát

Tento článek je založen na osobní zkušenosti autora z pracovních cest

Cestování je součástí práce mnoha z nás, a je to často nutnost pro každodenní dojíždění z domova do práce a zpět, anebo cestování za prací do cizích zemí. Cestování vyžaduje použití finančních prostředků k dopravě, ubytování, stravování, službám, zdravotnímu pojištění a ochraně zdraví a někdy k přežití kritických událostí.

K tomu všemu je důležité vědět dostatečně jak a kde se nejlépe postarat o udržitelný způsob použití peněz, v podstatě kolik, co kde stojí, za co je nutné v různých situacích zaplatit, jakým způsobem a jakou měnou. Při mých cestách od Severní Ameriky až po Austrálii jsem zjistil, že mimo Evropu, kde euro je nejuznávanější měnou, americký dolar je stále měnou, která je nejuznávanější, a může zachránit člověka od velice krizové situace a přežít v zemi, kde je pohroma. Je důležité vědět, jaké jsou směnné kurzy mezi různými měnami, a jak a kde je vyměnit, nebo jak a s jakou měnou za co zaplatit. To vše je nutné vědět hlavně za dlouhodobého pobytu mimo místo, kterému říkáme domov. Taková znalost je obzvláště důležitá v situacích, kdy člověk pracuje v cizí zemi s rodinou a s dětmi. V mnoha zemích ubytování, zdravotní pojištění a dobré vzdělání jsou příliš drahé, a ani relativně vysoká mzda nevyváží výdaje nutné na zajištění co my považujeme za normální život, a u nás dostupnou zdravotní péči. Život a zdravotní služby jsou pro nás tou nejdražší hodnotou, a je nutné je zabezpečit, a hlavně život chránit na cestách do vzdálených krajin, kde cena života je minimální. Proto je nutné nejen mít finanční prostředky, ale hlavně vědět kdy a jak je využít za svízelných situací. V dnešním světě je velmi rozšířené elektronické bankovnictví a většina lidí používá platební, anebo kreditní karty. Ale jsou situace, kdy je nutné zaplatit hotově a rychle, kdy kreditní a platební karty nepomůžou a nedají se použít.

Při mých cestách se mi podařilo zjistit, že barterový výměnný obchod se dá použít k jízdě na velbloudu a k zařízení svatby. V roce 2015 jsem v Súdánu pracoval na půdním průzkumu využitelnosti krajiny pro zavlažování na území asi 800 000 ha, v projektu s použitím vod řeky Athbarah, někdy zvané Rudý anebo Černý Nil, je to jeden z hlavních přítoků Modrého Nilu. Je to relativně odlehlá oblast Súdánu na hranicích s Eritreou a je to oblast, kde ještě nedlouho před mým příjezdem zuřila separatistická občanská válka mezi místními domorodými kmeny, hlavně mezi severní a jižní části Súdánu, kde je asi 150 etnických skupin. Mezi ně patří kmen Hadendowa. Je to velice bojovný kmen, který se zúčastnil Mahdiho Islámského povstání mezi roky 1880 a 1890 (Mahdiyya rebelion) proti Anglo-Egyptské vládě, která v té době vládla Súdánu. Hadendowa jsou známí tím, že prorazili sevřené linie Anglo –Egypských vojsk a zvítězili v jedné z nejdůležitějších bitev tohoto povstání, i když nakonec Anglo-Egyptská vojska zvítězila. Při práci v terénu jsme přišli na skupinu domorodých Hadendowů, kteří se zpočátku netvářili příliš přátelsky, spíše naopak, a zvědavě mě obklopili a prohlíželi si mě. Opět jsem se ocitl v situaci, kdy jsem se ptal sám sebe, proč tu práci v takové zemi dělám? Nicméně můj řidič, který byl zároveň členem státní bezpečnostní služby, a měl notebook a digitální mapy daleko lepší než já, začal s členy skupiny Hadendowů mluvit nejen Arabsky, ale také jejich jazykem a to prolomilo led. A nejen to, nabídli jsme Hadendowům cigarety, cukr, mletou kávu v konzervách, vše z našich zásob, a já jsem jim též daroval Český kapesní nůž. Vytvořila se přátelská atmosféra a já jsem si mohl prohlídnout jejich tábor, kde mně zvláště zaujalo několik velbloudů.

Setkání s příslušníky bojovného kmene Hadendowa v poušti na severo- západě Súdánu.

Naši hosté si toho všimli a dostal jsem nabídku se svést na jednom z velbloudů. Nechtěl jsem ukázat, že se velblouda bojím, a tak jsem se s pomocí dostal na hřbet jednoho z těch nehorázných a svéhlavých tvorů. Jakmile jsem si dosedl, velbloud projevil svůj nesouhlas se svým nákladem a snažil se mně shodit, což se mu ale nepodařilo díky pomoci mých nových přátel, kteří se skoro váleli smíchy po zemi. Po společném vypití kávy jsme v přátelské atmosféře odjeli zpět na cestu do Chartúmu. A tak jsem poznal, že výměnným obchodem je možné získat přátelský vztah s možnými nepřáteli a též služby místní zvláštní dopravy.

První okamžiky na hřbetě velblouda, který se snažil zbavit tak nečekaného nákladu.

Nejzajímavější poznání o možnostech využití výměnného obchodu v Súdánu na mne ale teprve čekalo. Při cestě z práce v terénu východně od hranic s Eritreou jsem v poušti navštívil ‚kavárnu' společně s mojí manželkou Esthy, která se neuváženě a přes moje protesty rozhodla přijet za mnou do Súdánu, a jet se mnou i do terénu. Kavárna byla hliněná chýše, kde bylo možné dostat horkou a velice silnou kávu nebo čaj. V kavárně bylo několik zákazníků, kteří projevili údiv, že jsme přijeli s ženou do tak odlehlé oblasti. Mimo jiné též

přišla skupina bojovníků Hadendowa s tradičními válečnými meči. Bylo nám řečeno, že takový meč je posvátný a dědí se z generace na generaci. Chtěl jsem si jeden z mečů podrobně prohlédnout, ale bylo mi řečeno, že kromě vlastníka může jiný muž jejich meč vzít do ruky jen když je připraven ho použít, a to já jsem nebyl. Ale bylo zajímavé, že jeden z bojovníků půjčil svůj meč na chvíli manželce, což vzbudilo můj a všeobecný údiv. Bylo mi též řečeno, že místní bojovníci mají nejen tradiční meče, ale že každá rodina má doma AK-47 (útočná puška) a mobilní telefon.

Když jsme se trochu spřátelili, několik z návštěvníků mluvilo anglicky a ptali se, jestli jako manželé máme děti. Já jsem vysvětlil, že máme dvě dcery a syna. Měli jsme fotografii celé rodiny, a tak jsme ji ukázali přítomným Súdáncům, kteří okamžitě projevili zájem o naše dvě dcery. Vlastník kavárny prohlásil, že by si jednu dceru koupil za další manželku, a nabídl nám za dceru čtyři velbloudy, čtyři osly a čtyři ovce. Ale jeden mladší přítomný Súdánec přerušil vyjednávání a řekl: „Neposlouchejte toho starého pána, ten by byl jako manžel na nic, já vám nabízím šest velbloudů, šest oslů a šest ovcí." Na to jsem ale podotkl, že naše dcery jsou v Evropě, a navíc mají vysokoškolské vzdělání. Mladší Súdánec na to odpověděl, že vysokoškolské vzdělání je pro ženu na nic, ale dal by nám jednoho velblouda anebo dva osly navíc. Tato zkušenost mi potvrdila, že ženy i s vysokoškolským vzděláním nemají v mnoha částech světa lehký život.

Dr. Karel (Karl) Petr Kučera
se narodil v roce 1947 v Mostě a je specializován v integrálním plánování povodí a pobřežních oblastech, velkoplošném zavlažování, a využití leteckých fotografií a satelitních snímků v mapování půd a terénu.

Moje manželka Esthy s tradičným a posvátným mečem Hadendowů.

Samoobsluha v kavárně v poušti Súdánu byla jedinným místem v okruhu asi 50 km, kde bylo možné získat občerstvení a hlavně vodu.

Dva oslové jako tento na obrázku mají pro místní muže stejnou hodnotu, jako vysokoškolsky vzdělaná žena.

Čím se kdy platilo?

Dnešní doba je překotná. Technologický vývoj zrychluje ve všech oblastech lidského života a jednotlivec má často pocit, že to zrychlení přesahuje jeho možnosti. Jako jediná jistota je často vnímáno to, co máme a co ušetříme. Ale jakým způsobem? Peníze ve slamníku jsou v době kryptoměn stále menší jistotou, ačkoli v minulosti to působilo zcela opačně. Existuje nějaká spolehlivá jistota?

Pokud si klademe podobné otázky, neubráníme se ohlédnutí zpět. V minulosti totiž nacházíme nejen poznání, ale i poučení. A v neposlední řadě máme příležitost si uvědomit, že „hra" je v jistém smyslu pořád stejná, jen se mění kulisy.
Počátky platebních prostředků jsou spojeny s potřebou směny a, jak je všeobecně známo, ke směně jsou potřeba dvě strany, které jsou ochotné navzájem směňovat. Souběžnou podmínkou je pak schopnost stanovit směnný poměr, což představuje vyšší úroveň vzájemné dohody.

V době kamenné byly předmětem lokální i dálkové směny kamenné sekery a sekeromlaty (na obrázku příkladu z pravěkého Mostecka). Záleželo na kvalitě materiálu, z něhož bývaly zhotoveny. Nepochybně bývaly i měřítkem směnné hodnoty.

Soubor železných sekerovitých hřiven z raného středověku. Jsou také považovány za předmincovní platidlo, ale sloužily zároveň i jako zdroj čistého železa pro další kovářské zpracování. Nález z Polska, zdroj: wikipedia

Je logické, že lokální směna byla v minulosti řešitelná poměrně snadno. Ve společnosti, která měla komunitní uspořádání, bylo totiž snazší dosáhnout dohody. Vývoj platebních prostředků tak stimuloval především dálkový obchod.
Už v době kamenné se objevují artefakty či polotovary, přepravované často na velkou vzdálenost. Typicky kamenné nástroje nebo například různé mořské mušle, které se stávaly součástí šperků. Je zřejmé, že pokud někdo byl schopen organizovat dálkový obchod, pak zároveň musel být něčím zaplacen. Nebyl schopen se zabývat vlastní obživou, ale zároveň potřeboval být živen. Tím se vytvořila poptávka po existenci směnných prostředků uznávaných na širším území. Již v mladší době kamenné přitom dosáhla přeprava nejrůznějších industrií na velkou vzdálenost poměrně úctyhodných parametrů. I ve střední Evropě můžeme hovořit o stovkách kilometrů.
Detailněji ovšem se situací v pravěku nebudeme seznámeni nikdy. K tomu nám chybí písemné záznamy, které by dokázaly dostatečně popsat mechanismy fungování tehdejší společnosti. A archeologické nálezy o živé kultuře vypovídají jen málo – zpravidla se uvádí, že dokáží postihnout maximálně 10% reality zkoumaného období. A i to je velmi optimistický odhad.
Je samozřejmě obtížné srovnávat střední Evropu s regiony, jako je Přední Východ, kde již několik tisíc let před naším letopočtem byly směnným prostředkem či platidlem kousky odváženého drahého kovu. Nemluvě o počátcích písemných záznamů, které o rovněž o několik tisíc let střední Evropu předběhly.
Pravdou však je, že drahé kovy nakonec ve směně začaly hrát hlavní roli z toho důvodu, že byly velice stabilní chemicky i tvarově. A také proto, že jejich hodnota byla všeobecně přijímána.
V nemalé míře hrál roli i výskyt drahých kovů, který byl prostorově omezen. Což logicky přinášelo profit národům, které dané území ovládly.
Vývoj ve známém světě byl i tak nerovnoměrný. V rámci Evropy sledujeme již od starověku propastné rozdíly mezi civilizovaným a takzvaným barbarským světem, které bychom mohli přirovnat k civilizačním rozdílům v 19. století mezi Evropou a Tichomořím. Umíme si představit, že u nás například v době bronzové či době popelnicových polí jako platidlo sloužily nejenom předměty z drahých kovů či drahý kov sám, ale též předměty z kovů nižší kvality. Jako byl například bronz v podobě bronzových polotovarů, výrobků či údajných „předmincovních platidel" zvaných

Mgr. Michal Soukup

hřivny. Zároveň nemůžeme vyloučit výskyt platidel z organických materiálů, která se nám nedochovala anebo využívání některých dalších typů artefaktů ke směně. V raněstředověké Praze nám jedno z takových platidel, konkrétně plátěné šátečky, dokládá zpráva arabského cestovatele a obchodníka Ibrahima ibn Jakuba, datovaná do 10. století. Ibn Jakúb ovšem v Praze zaznamenal i platby v mincích – denárech.
Nejstarší mince podle tradičních výkladů vznikly v 7. století před Kristem v oblasti dnešního Turecka a byly vyrobeny ze slitiny stříbra a zlata, které se říká elektron. Oba tyto kovy pak definitivně ovládly světový „trh" s mincemi. V poslední době však došlo k řadě objevů, jež naznačují, že nejstarší formou mincí mohly být bronzové miniatury „rýčů" z čínského Kuan-Čuangu, opatrně datované do mnohem starších časů. Nejde však

Jeden z kvalitních stříbrných míšeňských grošů z pokladu, nalezeného v Koporči (kolem roku 1430). Mince již mají dobře zpracovanou ražbu a nesou „podpis" vydavatele i zemské symboly. Ze sbírek Oblastního muzea a galerie v Mostě.

o stoprocentně potvrzenou interpretaci, proto počátky mincovnictví v Číně zatím klademe do 7. či 6. století před Kristem, obdobně jako v sousední Indii (stříbrné čtverhranné mince).

Jakmile mince vstoupily na kolbiště dějin, ukázalo se, že jde o velice nadčasový platební prostředek. Což se pak projevilo v následujících staletích, kdy mince hrály ve světové ekonomice rozhodující roli. Už od počátku jejich používání se samozřejmě začaly objevovat snahy o jejich falšování. Ať už šlo o snižování obsahu drahého kovu ve prospěch méně hodnotných barevných kovů či výrobu plných padělků, jejichž jádrem byla například měď či bronz, zatímco povrch byl pokryt pouze tenkou vrstvou zlata či stříbra. Čelit těmto praktikám pomáhaly různé pomůcky, jako byly například prubířské kameny či nastřihování mincí tak, aby bylo vidět, zda jádro je z drahého kovu či nikoli. U zlatých mincí se někdy používalo i zkoušení pomocí zubů (jsou měkké), ale to známe spíše z filmů.

Šizení mincí mělo dalekosáhlé ekonomické dopady, ale již od starověku bylo mnohým myslitelům jasné, že ekonomika představuje mimořádně složitý a komplexní systém, ve kterém jsou platidla jen jednou z mnoha důležitých složek. Často byla klesající kvalita platidel spíše důsledkem nebo symptomem jiných jevů. Naplno se to ostatně odhalilo při hyperinflacích, doprovázených vznikem zcela indiferentních nouzových platidel.

Rozdíly v kvalitě mincí i v podílu drahého kovu nakonec vedly ke vzniku peněz „kreditních" v nejrůznějších podobách s tím, že historicky počáteční podobou byly papírové kupony či bankovky. Krytí jejich hodnoty vycházelo z určité společenské dohody, která zjednodušeně řečeno reflektovala bohatství jednotlivých ekonomik. Ve 2. polovině 19. století pak byl definován takzvaný zlatý standard tvořící pevnou oporu pro stanovení hodnoty jednotlivých měn. Po druhé světové válce byl nahrazen takzvaným Brettonwoodským měnovým systémem, který pevně svázal dolar a zlato a na dolar potom byly navázány všechny ostatní měny. Od 70. let 20. století přicházely další pokusy o reformu měnového systému, avšak s rostoucím nástupem ekonomie jako vědy (od roku 1969 je dokonce udělována Nobelova cena za ekonomii) se pravděpodobnost společenského konsenzu snižuje. Je to do značné míry dáno existencí různých ekonomických „škol", stejně jako přílišnou provázaností globálních ekonomických zájmů. Dominance dolaru ještě zcela nepominula, ale svět se dynamicky mění, takže se můžeme těšit na zítřek. S velkou pravděpodobností se totiž v dohledné budoucnosti dočkáme dalšího „civilizačního skoku".

Symbol bitcoinu navržený zřejmě jeho tvůrcem. Tato měna existuje v nehmotné podobě a dalo by se s nadsázkou říci, že zdrojem její hodnoty je především víra. Jeho hodnota vzhledem ke konvenčním měnám neustále roste. Zdroj: unsplash.com

Mgr. Michal Soukup
vedoucí Útvaru odborných činností
náměstek ředitele
Muzeum Prahy | Museum of Prague

Ukázky papírových peněz z 19. století – tyto byly jako upomínka vloženy do pamětní schránky, zazděné ve schodišti mosteckého soudu. Ze sbírek Oblastního muzea a galerie v Mostě.

Téma „TEMA" podle Jochmana

Dlužím, dlužíš, dlužíme

Pravda, pravda, lidé si dluží navzájem, lidé dluží institucím, instituce dluží lidem, instituce dluží jiným institucím, státy dluží institucím, stát dluží lidem, lidé dluží státu, no zkrátka všichni všem dlužíme. V tomto čísle projdeme několik zajímavostí o státních a veřejných dluzích, a hlavně o těch, které již dluhy nejsou, jsou vlastně darem, protože se nikdy nedají splatit a blázni půjčují a půjčují. Proč? Protože jsou za to půjčování placení a půjčují cizí peníze, které si také půjčili. To je jenom na úvod a rozcvičku stručná charakteristika systému vkladů do bank, za které se potom nakupují státní dluhopisy. Úplně dokonalý příklad tohoto je Japonsko, kde je vládní dluh vůči HDP přes 250 % a je hrazen především z úspor obyvatel. Ti už tyto peníze nikdy neuvidí (ti, co budou mít na konec v ruce černého Petra jako v každém principu letadla), a v podstatě se jedná o daně, které stát od občanů vybral, přerozdělil a spotřeboval. Možná jim snad potom aspoň slušně poděkuje. Že by stát zkrachoval? Samozřejmě, to je jisté, cizí peníze vždy dojdou, vždy došly. Že se natisknou nové? Ne, to nepomůže, jen se znehodnotí, chvíli se loď potápí pomaleji, ale nakonec jde ke dnu. Několik případů důvodů a důsledků bankrotů z historie i současnosti.

Ing. František Jochman

Vždy to tak bylo, je a zase nás to čeká

Římská říše

- **Důvody:** Římská říše utrácela obrovské prostředky na rozlehlou byrokracii a stavbu monumentálních projektů. Znehodnocování měny (ražba méně hodnotných mincí) vedlo k inflaci a ztrátě důvěry v ekonomiku.
- **Důsledky:** Finanční nestabilita přispěla k úpadku západní části Římské říše.

Mezopotámie (Babylon)

- **Důvody:** Nadměrné dluhy rolníků vůči elitám vedly ke společenskému napětí. V některých obdobích museli vládci vyhlašovat dluhové amnestie, aby zabránili rozkladu společnosti.
- **Důsledky:** Do Babylonu si pro levnější máslo už nezajedeme.

Francouzské království (14. století)

- **Důvody:** Francouzští králové se opakovaně zadlužovali u italských bankéřů, což vedlo k devalvaci měny a ztrátě kredibility.
- **Důsledky:** Finanční krize oslabily monarchii a přispěly k politické nestabilitě.

Anglie za vlády Edwarda III.

- **Důvody:** Král Edward III. si během Stoleté války půjčoval od florentských bankovních rodin (Bardi a Peruzzi). Jeho neschopnost splácet vedla ke krachu těchto bank.
- **Důsledky:** Bankovní krize měla mezinárodní dopady, oslabila italskou ekonomiku a zhoršila vztahy mezi Anglií a jejími věřiteli.

Španělské impérium (16.–17. století)

- **Důvody:** Habsburské Španělsko utrácelo obrovské prostředky na udržování svého impéria. Příjmy z Ameriky nestačily pokrýt dluhy, které vznikaly půjčkami od zahraničních bankéřů.
- **Důsledky:** Španělsko zbankrotovalo celkem třikrát (1557, 1575, 1596), což oslabilo jeho moc a postavení v Evropě.

Francie (1789 – Velká francouzská revoluce)

- **Důvody:** Francouzské království se před revolucí zadlužilo financováním okázalého života na dvoře ve Versailles. Systém neefektivního výběru daní situaci ještě zhoršil.
- **Důsledky:** Finanční krize byla jedním z hlavních důvodů vypuknutí Velké francouzské revoluce.

Argentina (20. století)

- **Důvody:** Nadměrné půjčky od zahraničních věřitelů, ekonomická špatná správa a populistická politika vedly k několika státním bankrotům (např. v letech 1982, 2001, 2014).
- **Důsledky:** Hospodářský chaos, ztráta důvěry věřitelů a pokles životní úrovně.

Řecko, to si pamatujeme (2010–2018)

- **Důvody:** Přehnané vládní výdaje, nízká efektivita výběru daní a manipulace s údaji o státním dluhu vedly k dluhové krizi.
- **Důsledky:** Řecko muselo být několikrát zachráněno záchrannými balíčky Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu, výrazný propad životní úrovně.

Jak je na tom EU?

Premianti

V roce 2023 vykázaly schodek všechny členské státy kromě Dánska (+3,3 %), Kypru (+2,0 %), Irska (+1,5 %) a Portugalska (+1,2 %). Deset členských států vykázalo schodek vyšší než 3 % HDP. Na konci roku 2023 byl nejnižší poměr veřejného dluhu k HDP zaznamenán v Estonsku (20,2 %), Bulharsku (22,9 %), Lucembursku (25,5 %), Švédsku (31,5 %), Dánsku (33,6 %) a Litvě (37,3 %).

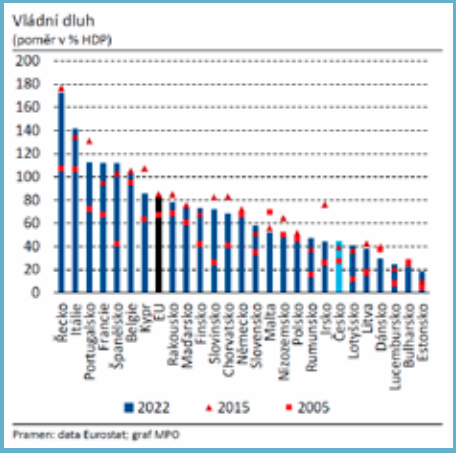

Průšviháři

Nejvyšší schodek byl zaznamenán v Itálii (–7,2 %), Maďarsku (–6,7 %) a Rumunsku (–6,5 %). Třináct členských států mělo míru veřejného dluhu vyšší než 60 % HDP, přičemž nejvyšší byla zaznamenána v Řecku (163,9 %), Itálii (134,8 %), Francii (109,9 %), Španělsku (105,1 %) a Belgii (103,1 %).

Takže vidíme, že některé státy mají nakročeno ke krachu, který se svede na nějakou krizi, za kterou nemohly, což my budeme vědět, že není pravda.

A co my?

Z předchozího grafu je patrné, že zatím patříme k lepšímu průměru v EU. To slovo zatím je správné, protože vývoj nám neukazuje a nepředvídá nic pozitivního.
Místo vysvětlujícího textu jsem připravil několik grafů. První graf je struktura výdajů státního rozpočtu, abychom si představili, kam jdou naše daně a kde se dá případně šetřit.
Druhý graf je první doplněný o červeně vyznačený objem deficitu rozpočtu, aby bylo patrné, kolik se musí ušetřit.

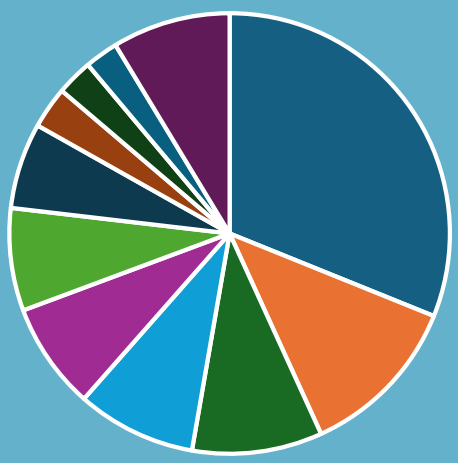

důchody | kraje, města, obce
investice | ministerstva
sociální dávky a podpory | platy
doplnění soc. a zdrav. poj. | oblsuha dluhu
odvody do EU | státní fondy
ostatní

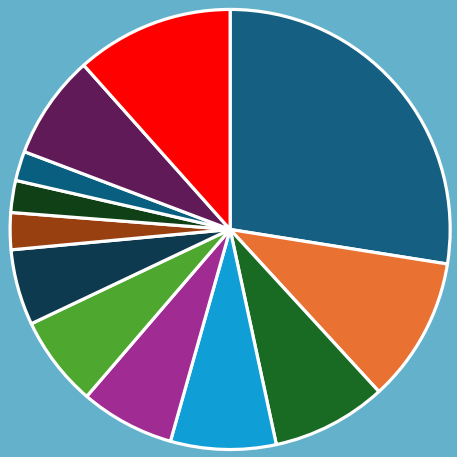

důchody | kraje, města, obce
investice | ministerstva
sociální dávky a podpory | platy
doplnění soc. a zdrav. poj. | oblsuha dluhu
odvody do EU | státní fondy
ostatní | deficit

Že to nebude snadné šetření, nám ukazují následující dva grafy, které prezentují vývoj dvou významných položek státního rozpočtu, které vytrvale a rekordně rostou, a hlavně u důchodů bude další nárůst obrovský.

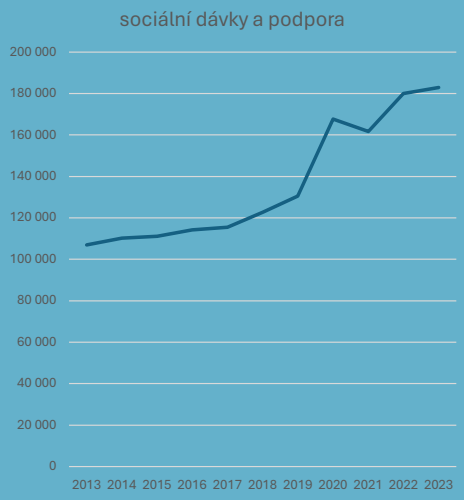

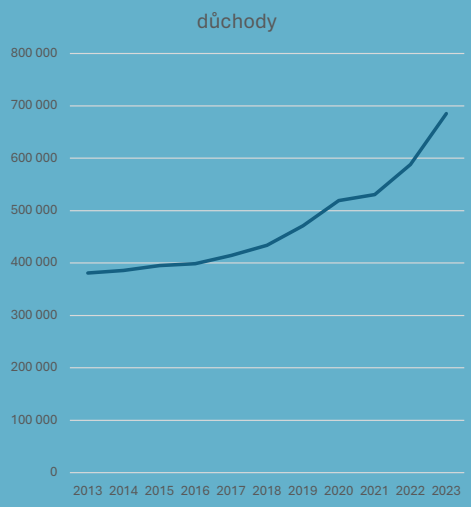

Kde na to vzít a nekrást?

Když nebudeme šetřit, tak tedy více vybereme na daních. Kolik se vybírá z různých daní ukazuje níže uvedený graf struktury příjmů do státního rozpočtu.

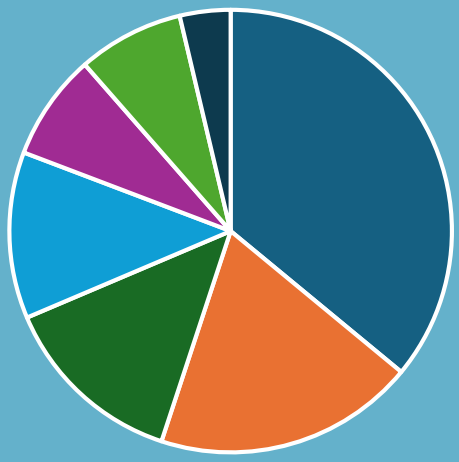

pojistné na soc. z. z mezd | daň z příjmů FO
dotace z EU | daň z příjmů PO
ostatní | spotřební daně
DPH

A opět, aby bylo patrné, kolik se musí vybrat navíc, přikládám také předchozí graf doplněný o červeně vyznačený objem deficitu státního rozpočtu.

pojistné na soc. z. z mezd | daň z příjmů FO
dotace z EU | deficit
ostatní | daň z příjmů PO
DPH | spotřební daně

Vaše náměty na řešení posílejte na:
podatelna@mfcr.cz

Nebo si na to dál budeme více a více půjčovat?

Zde bych jenom stručně čtenáře odkázal na první část mého článku.

S úctou
Ing. František Jochman

Mgr. Michal Soukup

Factum est factum

CO SE STALO, TO SE STALO

Svoboda myšlení?

Domnívám se, že téměř každý z nás zažil diskusi s rodiči či prarodiči o tom, která generace (anebo demografická kohorta, chcete-li) je lepší a která horší.

Ve většině případů to končí více či méně emotivním konstatováním, že „mladí ničemu nerozumějí a nemají disciplínu“ anebo naopak, že „starým už ujel vlak, žijí v minulosti a lpějí na přežitcích“. Jednoho dne ale každý z nás dospěje do bodu, kdy prohlásí, že „za nás by se tohle stát nemohlo“. Je to tak od nepaměti a bude to tak vždycky, dokud bude člověk člověkem.

Už starověk přišel s periodizací dějin na věk zlatý, stříbrný a železný. V různých obměnách se toto členění opakuje až dodnes. Při pohledu shora se však neubráníme konstatování, že jde o vůbec největší dějinnou ironii. Průřezem všech generací lidského pokolení bychom totiž neomylně dospěli ke zjištění, že „zlatý věk“ buď trvá stále, anebo, že nenastal nikdy. Oba výklady přitom mají stejnou váhu.

Když řekneme, že „dřív bylo líp“, tak se vlastně stáváme čistými dezinformátory, byť neúmyslně, nevědomě. Pro mnohé z nás přitom vzpomínka na staré dobré časy představuje tu největší životní pravdu, o níž ani v nejmenším nepochybujeme.

Náš mozek nás v tom zcela bezostyšně zrazuje, ačkoli my sami věříme tomu, že jde o orgán téměř dokonalý. Dalo by se říci, že to takový malý podrazák, který nám sice slouží, ale zároveň si za našimi zády hraje svou vlastní hru.

Tahle jeho vlastnost je zrovna nyní velikou překážkou. Po boji proti ozónové díře, zabíjení velryb a potom uhlíku v ovzduší žijeme totiž v epoše boje proti dezinformacím.

A jak to tak vypadá, tento boj má v každém z nás jedinečného spojence, který je ve skutečnosti pátou kolonou. Neplačme proto nad nedostatkem kritického myšlení u těch druhých. Raději mějme neustále na paměti, že každá pravda je relativní.

S přáním všeho dobrého
Mostecký patriot Mgr. Michal Soukup
náměstek ředitele
Muzeum hlavního města Prahy

inzerce

CZECHINVEST

Podpořte své podnikání s Úvěrem Transformace od NRB

Pro malé a střední podnikatele v **Karlovarském**, **Ústeckém** a **Moravskoslezském** kraji přináší **Národní rozvojová banka** (NRB) jedinečnou příležitost, jak financovat rozvojové projekty a podpořit růst svého podnikání. **Úvěr Transformace** je navržen tak, aby zmírnil hospodářské dopady přechodu na klimaticky neutrální ekonomiku a pomohl podnikatelům v tzv. uhelných regionech. Jedná se o klíčový nástroj **Operačního programu Spravedlivá transformace**, který přispívá k obnově, rozvoji a dlouhodobé stabilitě podnikatelského prostředí.

Proč právě Úvěr Transformace?

Tento finanční nástroj nabízí mimořádné podmínky, které usnadní realizaci vašich podnikatelských plánů. Úvěr je **zcela bezúročný**, bez poplatků a umožňuje pokrýt až **90 %** způsobilých výdajů projektu. Podnikatelé mohou čerpat finance až do výše **100 milionů korun**, pokud svůj projekt realizují v Moravskoslezském kraji, a do **60 milionů korun** v Karlovarském nebo Ústeckém kraji. Doba splatnosti je až **10 let**, přičemž můžete využít odklad splátek jistiny až na 4 roky. To znamená, že svůj projekt můžete realizovat s dostatečným časovým prostorem a finanční flexibilitou.

Úvěr Transformace je ideální pro financování investic do nákupu moderních strojů a zařízení, pořízení nebo rekonstrukce budov či zavádění inovativních technologií. Podporovány jsou také projekty spojené s dlouhodobým nehmotným majetkem, například vývojem softwaru nebo licencí. Významnou podmínkou však zůstává, že projekty nesmí významně poškozovat životní prostředí, čímž NRB podporuje udržitelný rozvoj a ochranu přírodních zdrojů.

Pro koho je úvěr určen?

Úvěr Transformace cílí na **malé** a **střední** podnikatele, kteří mají své projekty lokalizované na území Karlovarského, Ústeckého nebo Moravskoslezského kraje. Jedná se o regiony, které procházejí náročnou transformací, a proto potřebují nové investice a diverzifikaci ekonomických aktivit.

Konzultační dny pro podnikatele – cesta k úspěchu

Pro zájemce o Úvěr Transformace organizuje CzechInvest ve spolupráci s NRB pravidelné konzultační dny v regionálních kancelářích. Tyto konzultace probíhají každých 14 dní a jsou ideální příležitostí, jak získat odpovědi na všechny otázky týkající se úvěru, podmínek programu i samotné přípravy žádosti. Naši zkušení odborníci vám pomohou zhodnotit váš projekt a poradí, jak jej co nejlépe připravit k financování.

Konzultační dny jsou skvělou šancí, jak probrat své plány osobně a získat cenné rady na míru. Ať už teprve uvažujete o investici, nebo jste již v pokročilé fázi příprav, jsme tu, abychom vám pomohli. Věřím, že každý projekt má potenciál posunout nejen vaše podnikání, ale také celý region kupředu.

Úvěr Transformace není jen finanční nástroj – je to příležitost, jak přispět k transformaci a rozvoji svého regionu. Díky investicím podpořeným tímto úvěrem můžete nejen posílit svou konkurenceschopnost, ale také vytvořit nová pracovní místa a přispět k udržitelnému rozvoji.

Nenechte si ujít tuto jedinečnou možnost! Rezervujte si svou účast na konzultačním dni a zjistěte, jak může Úvěr Transformace podpořit i váš projekt.

Zarezervujte si své místo na jednom z konzultačním dnu na **www.czechinvest.org/Homepage/Akce.**

Podpořte své podnikání, využijte výhod Úvěru Transformace a buďte součástí pozitivní změny!

Autor: Daniel Hevler (PROJEKTOVÝ MANAŽER RK Ústí nad Labem)

Z MOSTECKÉHO DIVADLA

MĚSTSKÉ divadlo V MOSTĚ

se na téma „TEMA“ dívá jeho ředitel, Filip Nuckolls

Motto:
Omnia sponte fluant, absit violentia rebus
(Všechno nechť plyne volně,
nechť je vše vzdáleno násilí)

MgA. Filip Nuckolls

Dolar, euro, juan, koruna – „To je šumák, hlavně když jsou a je jich dost,“ tímto zvoláním by se celý pohled z divadla na toto téma dal šmahem ukončit a vlastně i zcela vyčerpat.

Velmi jadrné moudro mi do mozku vryl ředitel Divadla v Celetné Jakub Špalek: „Divadlo je rozhazovačná děvka a opera je královna všech děvek.“ Ani téměř třicet let od jeho vyřčení jsem nedokázal přijít na lepší ekonomickou definici divadelního provozu. Divadelní provoz je mimořádně nákladný, podílí se na něm obří počet lidí, kteří musí platit svoje složenky a tu a tam se i najíst a všechny mé pokusy za těch dvacet pět let nějakou profesi z divadelního provozu vynechat končili katastrofou. A to jsem k divadlu přišel v době, kdy se do divadel chodilo z jakési občanské povinnosti a rozhodně ne za zábavou, kdy divadla nemuseli bojovat proti všem domácím zábavám, které v posledních letech převrátili environment kultury, kdy pírem bylo vylepení papírových plakátů a zveřejnění programu v kulturních přehledech, pokud je dané město mělo k dispozici. Zkrátka a dobře, jeden herecký výkon, který pak můžete v daný večer sledovat, je výsledkem spolupráce několika desítek dalších lidí. Ano, v agenturním typu zájezdového divadla se tyto „desítky dalších lidí“ mění v jednotky spolupracovníků, ale – ti, kdo taková představení vyhledáváte, nezlobte se na mne – profesionalita takových divadelních představení je po všech stránkách pod mírou únosnosti a je strašným ukazatelem vkusu českého prostředí, že takový typ divadla si v našem státě žije velmi blaženě. Měl jsem s nabídkami z takových agentur tu čest a je to stejné jako vyjít mezi lidmi v teplácích po dědovi (na což je teda Ústecký kraj expert).

Opět v těchto měsících jsou tématem dotace a pokřivení konkurenčního prostředí. Ano, v případě tržního hospodářství zřejmě ano, u kulturních institucí, které jsou více veřejnou službou než byznysem, jsou dotace, podpora, subvence životně nezbytné. Zkusil jsem mít v letech před covidem česko-anglické divadlo, které žilo programově bez dotací. Jmenovalo se 6–16, hrálo v prestižním prostoru pražských Jatek 78, měli jsme hvězdné herce – Špalková, Trnková, Kusnjerová, Jankovský, Hampl, Římský, Steinmasslová, Gottwald – jeden držitel prestižního ocenění vedle druhého, mediální hvězdy a přesto bychom nedokázali bez „dotovaných bokovek“ přežít. Pokud by Městské divadlo v Mostě nemělo své dotace, cena jedné dětské vstupenky do Divadla rozmanitostí by letos činila 760 Kč. Samozřejmě je možné lidem za jejich divadelní odbornost, talent a zkušenosti platit méně, ale v rámci i necivilizované Evropy jsme vojenskou terminologií ustoupili na pozice, ze kterých není ústupu.

Jelikož moje divadelní aktivity probíhají i v Anglii a jsem vcelku slušně obeznámený s divadelním prostředím ve Finsku, v Německu, v Katalánsku, a tak mám známé a kamarády z branže po celé Evropě a vlastně po světě, tak mě zvou na různé diskuze a rozhlasové pořady na téma českého divadla v evropském rámci, velmi rád pak používám bonmot, který je uvozený otázkou: „V které evropské zemi dostávají divadelníci menší gáže než u nás?“ Odpověď ku zděšenému pobavení: „V žádné. I v Severní Makedonii berou v přepočtu na euro mnohem více.“ Je zajímavé, že porovnání s našimi sousedy a nejenom těmi západními, ale i těmi bratrskými – s Polskem a Slovenskem – dopadá naprosto drtivě. Je jednoduché se podívat na repertoáry evropských, i těch regionálních divadel a na tvůrčí týmy, jména režisérů, scénografů atd. Nemusíte tomu věnovat příliš dlouhou dobu, zjistíte téměř záhy, že podíl cizinců na divadelní tvorbě v Čechách je zanedbatelný, de facto ve statistické chybě. A proto není divu, že ani naše kulturní diplomacie, ve které jsme od dob posledních Přemyslovců patřili k evropským leaderům, přes veškeré prohlášení establishmentu a úspěchy České filharmonie a našich dirigentů a sólistů, není zrovna evropským premiantem. Je to potřeba napsat ještě jednou a nahlas: Česká živá kultura je evropsky nekonkurenceschopná. A přitom z vlastní zkušenosti vím, že pokud už k takovému evropskému mezidruhovému pracovnímu a tvůrčímu setkání dojde, nevedeme si nikterak špatně. Ale ty prokleté „dolary, eura, juany, koruny…“

Velmi často bývám při otázkách o subvencování divadel dotazován na moje zkušenosti s anglickým prostředím, kde je míra podpory z veřejných peněz minimální. Ano, je to tak. Není to ovšem z důvodu buldočí povahy Downing street, nýbrž proto, že si to britští premiéři mohou odpustit, protože v Británii funguje velmi propracovaný a podporovaný systém mecenášství, který je stabilně rozvíjený od alžbětinských dob v 16. století. William Shakespeare nebyl nezávislý tvůrce, jeho divadelní podnikání bylo štědře dotováno. Namátkou jmenujme několik hereckých skupin té doby: The lord Chamberlain's men, The Admiral's men – když obecné „men“ přeložíme jako herci, pak Herci lorda komořího, Herci lorda admirála. A není pochyb, jak to s tou nezávislostí a nedotováním divadla bylo a je. Britský způsob podpory kultury převzal i vyděděný syn USA a mecenášství tam nabralo takový lauf, že ti, kteří chtějí svými financemi podpořit chod Metropolitní opery mají smůlu a existuje dokonce čekací systém pro takové zájemce. Systematická podpora i lepší legislativní mecenášství je něco, co ve střední Evropě zoufale chybí a co by mohlo, pokud by se to zase tak nějak typicky česky nesvázalo různými „ale“, velmi pomoci české kultuře, obecně regionální infrastruktuře, a i českému státnímu rozpočtu. A zároveň by to mohl být určující nástroj úspěšnosti kulturních organizací, který by o nic řekl mnohem více než návštěvnost, která se jako často jediné a velmi pochybné hodnotící kritérium používá v posledních letech. O nástrahách takového kvalitativního kritéria a jeho zhoubné moci na stavu umělecké kvality českých divadel, kinematografie atd. snad někdy příště.

Za všechny ty vyšší desítky zaměstnanců a spolupracovníků Městského divadla v Mostě vám přeji krásné Vánoce a co nejkrásnější a úspěšný rok 2025.

MgA. Filip Nuckolls
jednatel, umělecký ředitel
Městské divadlo v Mostě

Dolar, euro, juan, koruna – nejsou jedna rodina

„Chov prasat a vepřové maso, naše národní jídlo… Byli jsme evropská a světová špička," vzpomíná ředitel úřadu OAK Most Jan Veleba a zmiňuje útlum po roce 89. Přidává i čísla naší současné potravinové soběstačnosti. „Vepřové maso 40 %, drůbeží maso 60 %, brambory 60 %…, čtení jen pro silné povahy," podotýká. „Jsem si jist, že právě teď přichází doba, kdy je možno českou agrární soustavu, české zemědělství zvednout," říká a mluví o změně po parlamentních volbách. „Výborných řečí zemědělstvím nepolíbeného ministra Výborného bylo věru už dost," vzkazuje a nešetří ani premiéra Fialu.

Ing. Jan Veleba

OKRESNÍ AGRÁRNÍ KOMORA
Most

Zadání a téma TEMA se musí ctít, leč to dnešní zadání je natolik široké a aktuální, dotýkající se současné nedobré situace takřka celého světa, že by vydalo na solidní odbornou publikaci týmu renomovaných odborníků. Proto dovolte, abych se soustředil na nejaktuálnější výseč, která se týká českého zemědělství, která zní „Dotace: Peklo nebo ráj?" Hned úvodem je třeba vzpomenout, že to byli čeští zemědělci, reprezentovaní zákonnou organizací Agrární komorou České republiky, kteří hlasovali pro vstup země do Evropské unie. Vzpomínám na to jako dnes, že jsme doporučili členům agrární komory, aby šli k volbám do EU a dali hlas našemu vstupu. Domnívali jsme se, že vstoupíme do širokého společenství, kde se nám otevřou možnosti bezcelního vývozu našeho zboží na jednotný evropský trh na straně jedné a zlepší se naše tržby, tedy ekonomická situace, na straně druhé. Takto to doposud mezi evropskou patnáctkou (starými zeměmi) fungovalo, a proto mohla vedle sebe růst zemědělství Německa, Francie, Anglie, Španělska, Itálie a dalších zemí, aniž by se ekonomicky vzájemně ničily a největší státy dominovaly. Není mým cílem tu dobu idealizovat, ale tak to opravdu bylo, fungoval Jednotný trh zemí EU. Trh, který se ovšem rozvíjel a který už byl producentům, výrobcům, těsný. A do toho v roce 2004 vstoupilo do EU 10 nových zemí z Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), které do té doby ovládala Moskva.

Čtení jen pro silné povahy… Drůbeží maso 60 %, brambory 60 %…

Nastala doslova exploze očekávání hospodářského zázraku, které živili tehdejší naši politici. Stalo se to, že jsme otevřeli naše trhy zahraniční konkurenci a začali snižovat naši výrobu obecně – nejenom zemědělskou, ale i průmyslovou. Mám-li se držet svého oboru, zemědělství, tak zveřejním oficiální aktuální čísla, kam jsme dospěli v potravinové soběstačnosti. Předesílám, že to je čtení jenom pro silné povahy. Posuďte se mnou:

Drůbeží maso 60 %	Brambory 60 %
Vepřové maso 40 %	Ovoce 30 %
Mléko 95 %	Zelenina 30 %

Chov prasat? Česká republika byla světová špička! A po roce 89?

Dnešní téma TEMA – „dolar, euro, juan, koruna – nejsou jedna rodina", určitě platí, ale já bych je doplnil – „a nejsou jí ani země EU". Dovolím si svůj názor čtenářům doložit příběhy, které jsem prožil v terénu u komodity, která je mně nejbližší a ve které byla Česká republika evropská i světová špička. Je jí chov prasat a vepřové maso, naše národní jídlo. Ano, čtete dobře, byli jsme evropská a světová špička! Vím, co říkám, v takovém podniku jsem pracoval a starší odborníci si pamatují Závod 10 Velkovýkrmen Praha a. s. – Křižanov, šlechtitelský chov prasat Jakubovický Dvůr. Tam tedy byl šlechtitelský chov s tisícovkou prasnic plemene České bílé ve šlechtění a do prosklené aukční haly se jezdili dívat tehdejší vrcholní politici, aby pochopili, co je možné. Když jsme jim předvedli in natura výsledky naší plemenářské práce, tak jim spadla brada bez rozdílu, jestli to byl odeesák nebo sociální demokrat nebo z další partaje. Jezdili k nám i odborníci ze zahraničí. Měl jsem osobní kontakty se šlechtitelem prasat Dolního Rakouska Alexandrem Lübscherem, s Australany Františkem Chromým a Milanem Zeleným. Zkrátka šlechtitelský chov prasat Jakubovický Dvůr byl tehdy československý a mezinárodní pojem a místo dalšího rozvoje po listopadu 89 přišel útlum a ze špičkového šlechtitelského chovu se stal běžný chov. Jakubovický Dvůr jsem uvedl, protože ho důvěrně znám. Takových dvorů byly tehdy u nás desítky a desítky a podobné to bylo i u jiných komodit – drůbežího masa, mléka, vajec a dalších.

Výborných řečí ministra „zemědělství" Výborného bylo věru už dost…

Jsem si jist, že právě teď přichází doba, kdy je možno českou agrární soustavu, české zemědělství zvednout. První předpoklad je, aby po parlamentních volbách v příštím roce v nové vládě zasedl v Praze na Těšnově fundovaný ministr zemědělství a aby dostal od premiéra volnost vrátit české zemědělství tam, kam patří a kde v minulosti bylo – na evropskou špičku. K tomu je, přátelé, třeba činů, neboť výborných řečí neználka ministra Výborného bylo věru už dost. No a řeči premiéra Fialy, abychom mu dali ještě 4 roky, že potřebuje 8 let na to, aby byly u nás platy jako v Německu či Rakousku, že nastartuje ekonomiku apod., tak to nemá smysl jakkoliv komentovat… Sečteno a podtrženo, nadcházející volební rok 2025 bude klíčový a je třeba jít s rozmyslem k volbám.

Ing. Jan Veleba
ředitel úřadu OAK Most

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY
KHK ÚK

Zprávy z Krajské hospodářské komory Ústeckého kraje

iPhony z našeho kraje

Na říjnovém zasedání Představenstva Krajské hospodářské komory Ústeckého kraje nám ředitel Taiwanské obchodní komory v České republice Mgr. Martin Zamrzla prezentoval možnosti spolupráce mezi českými a taiwanskými firmami v oblasti polovodičového průmyslu a souvisejících dodavatelských řetězců. Taiwanská společnost TSMC aktuálně zahájila výstavbu výroby polovodičových čipů v Drážďanech, která je německou strategickou investicí v blízkosti našich hranic v rekordním objemu přes 90 miliard Kč a s návaznými investicemi subdodavatelů až neuvěřitelných 260 miliard Kč. M. Zamrzla představil model dodavatelského řetězce o stovkách firem, které budou subdodavateli pro TSMC a budou přesouvat své kapacity také do našeho kraje. Bylo diskutováno, jak se mohou firmy z Ústeckého kraje se svými technologiemi, kapacitami, znalostmi a službami za pomoci KHK ÚK zapojit do tohoto subdodavatelského řetězce s celosvětovým významem. Bude nakonec kousek iPhonu i od našich firem a lidí z Ústeckého kraje?

Ing. František Jochman

Spolupráce podnikatelů s novým vedením Ústeckého kraje

28. listopadu se předseda Krajské hospodářské komory Ústeckého kraje František Jochman setkal s nově zvoleným hejtmanem Ústeckého kraje Richardem Brabcem.
Při pracovním jednání společně projednávali strategické investice a záměry v kraji, problematiku rozvoje podnikání, podpory středních podnikatelů, transformaci hospodářství kraje a společné akce, na které by Ústecký kraj poskytl záštitu. Konkrétní náplň spolupráce se promítne do připravované prováděcí smlouvy mezi komorou a krajem pro rok 2025.

Ing. František Jochman
předseda
KHK ÚK

Quo vadis, vědo světová? A co ty, vědo česká?

Jedním z velmi frekventovaných hesel slyšených z úst současných politiků je „podpora vědy, výzkumu a inovací". Aby to mělo pro voliče patřičnou váhu, máme k tomu i speciálního ministra. Málokdo pochybuje o tom, že věda, výzkum, technologie a inovace byly a jsou klíčem k prosperitě současné západní civilizace. Zdá se tedy logické, že úniková cesta ze současné krize také vede přes investice do vědy a výzkumu. Příslušná kapitola státního rozpočtu není nijak malá a v posledních dvaceti letech je navíc podpořena záplavou různých grantů a dotací z evropských fondů.
Přesto se zdá, že akademický svět – do kterého značná část těchto prostředků teče – se svými akademickými svobodami a rozsáhlou samosprávou, tvoří jakousi uzavřenou bublinu, ve které peníze sice mizí, ale je obtížné pochopit, jakou hodnotu za ně daňový poplatník dostává (mimochodem finance jsou i hlavním tématem tohoto vydání TEMA). Proto jsme se poohlédli po někom, kdo se nebojí do oné bubliny nahlédnout a napsat, co vidí.
Oslovili jsme proto s otázkou v názvu tohoto článku Tomáše Fürsta, který působí jako odborný asistent na Katedře matematické analýzy a aplikací matematiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Chtěli jsme po něm stručnou zprávu o tom, kam kráčí česká věda. On ale napsal delší esej o „konci světa". Nabízíme tedy čtenářům jeho názor, že problémy vědy a výzkumu jsou ve skutečnosti mnohem hlubší, než se zdá.
Redakce TEMA

RNDr. Tomáš Fürst, Ph.D.

Původně jsem chtěl napsat esej o tom, kam kráčí česká věda. Vyšel z toho ale esej o konci světa. Jsa si vědom toho, že vztah mezi textem a jeho autorem je komplikovaný, nechávám svému textu jeho prostor.

Zvedněte na chvíli oči od čtení tohoto textu a rozhlédněte se kolem sebe. Je velká šance, že vše, co vás právě obklopuje (krom lidí a zvířat), jsou lidské výtvory – sofistikované produkty lidského důvtipu a umu podloženého stovkami let akumulovaného porozumění tomu jak a proč funguje příroda. Prosperita naší civilizace je založená na spirále s následujícími čtyřmi závity:

1. **Zjistit, jak a proč funguje příroda,**
2. **na základě toho vyvinout technologie a inovace,**
3. **tyto vyrobit …**
4. **… a prodat.**

A pokud tyto technologie a inovace – například mikroskopy či spektrometry – prodáme opět výzkumníkům, tak ti mohou ještě lépe zkoumat, jak a proč funguje příroda, a celá spirála stoupá dál a dál do závratných výšek nesmírného bohatství naší současné civilizace.

Aby se však spirála správně točila, je třeba některých důležitých společenských institucí: Věda a výzkum se neobejdou bez svobody slova a myšlení, vývoj technologií a inovací vyžaduje jistou míru akumulace kapitálu, výrobě se lépe daří v prostředí stabilních a předvídatelných vlastnických práv a prodej se nejlépe organizuje v rámci volného trhu. Bez vědy a výzkumu se ale spirála točit nezačne, proto je dobré pochopit, kde se vlastně tahle podivuhodná lidská činnost vzala a kam kráčí.

Technologický sprint konce 19. století

Před reformací vládla v Evropě jedna monolitická náboženská pravda a pro jiné výklady fungování světa nebylo místo. Reformace však tuhle pravdu rozsekla na dvě – vzájemně se vylučující. V mezeře mezi oběma náboženskými pravdami začala postupně klíčit pravda vědecká. Téměř okamžitě se roztočila výše popsaná spirála a začaly se objevovat zázračné technologie. Tak například v roce 1742 si jistý Benjamin Robins všiml, že kombinací Newtonova pohybového zákona a stavové rovnice plynů – kterou pár let předtím objevil Robert Boyle – lze poměrně přesně spočítat úsťovou rychlost dělostřeleckého projektilu. Z úsťové rychlosti lze dopočítat místo, kam projektil dopadne, a tím zásadně zpřesnit dělostřelectvo. Všiml si toho Fridrich Velký a požádal Leonarda Eulera, aby Robinsovu práci přeložil a doplnil. Na tomto základě Fridrich zcela přestavěl armádu – zavedl rychlé a přesné koňmi tažené dělostřelectvo, které bylo v tehdejší Evropě téměř neporazitelné. Napoleon později tento model pouze zkopíroval a zdokonalil.

Evropským panovníkům neuniklo, že klíč k těmto vojenským úspěchům ležel ve vědě a výzkumu. Ustavičné soupeření mezi jednotlivými státy urychlilo šíření technologií a inovací a vytvářelo ohromný tlak na další zkoumání přírody. Tento sprint vyústil koncem 19. století v technologickou smršť, jejíž rozsah a dosah si dodnes málokdo uvědomuje. V roce 1859 provedl Edmund „plukovník" Drake v Pensylvánii první úspěšný ropný vrt a zahájil tím revoluci v osvětlení, protože pálení zvířecího tuku mohlo být nahrazeno kerosinovými lampami, což se hodilo zejména v manufakturách na severu, kde byla pořád tma. V roce 1876 přišli pánové Daimler a Benz se čtyřtaktním motorem a vytvořili tím poptávku po ropě, která řádově převyšovala potřeby svícení. Akorát včas, protože Thomas Edison jen o dva roky později patentoval žárovku a éru svícení kerosinem tak efektivně ukončil. O rok později přišel Karl Benz s dvoutaktním motorem a Rudolf Diesel v roce 1892 patentoval motor vznětový, který umožnil spalovací motory vyrábět tak velké, že se jimi daly pohánět náklaďáky, lodě či ponorky. Ve stejné době Werner Siemens vyrobil první elektrickou lokomotivu. O deset let později bratři Wrightové představili první řiditelné letadlo poháněné spalovacím motorem. Tuto technologickou smršť uzavřel v roce 1909 Fritz Haber s Carlem Boschem, kteří zvládli metodu fixace vzdušného dusíku, což umožnilo masovou výrobu průmyslových hnojiv, bez kterých by planeta uživila o řád méně lidí než na ní dnes žije.

Každá z výše uvedených technologií sama o sobě změnila svět víc než cokoliv, co se objevilo od narození Ježíše Krista. Všechny dohromady pak znamenaly revoluci, kterou si dnes už málokdo umí představit. Je dobré si všimnout, že tahle fascinující proměna světa proběhla v době, kdy panovníka a vládu vůbec nenapadlo nějak zasahovat do vědy a výzkumu či se snad snažit jej nějak řídit. Vědci byli často zároveň vynálezci a průmyslníky. Vesměs to byli bílí mužové věřící na křesťanského pánaboha a byli neproblematicky přesvědčeni o nadřazenosti evropské civilizace a morální povinnosti bílého muže zbytek světa rozumně spravovat a řídit.

Kolektivistické ideologie 20. století

Pak ale zcela nečekaně přišel konec světa. Než stihla evropská civilizace sklidit ovoce všech těchto zázračných technologií, vypukla první světová válka. Evropské národy použily veškeré zázračné nové technologie a inovace a celý svůj vědecko-technický potenciál na co nejefektivnější vraždění svých bližních. První světová válka, kterou generálové plánovali na koních s bajonety, skončila po čtyřech letech letadly, tanky,

bitevními loděmi, ponorkami, náklaďáky a kulomety. Fascinující je, že dnes už vlastně nikdo neumí pořádně vysvětlit, proč k té válce došlo.
Válka ovšem přinesla radikální změnu pozice vědy a výzkumu. Hlavní obětí války byla víra v křesťanského Boha a ono neproblematické přesvědčení bílého muže, že má vládnout světu. Ztráta víry v Boha a sebe sama zanechala v duších Evropanů díru, kterou různí falešní proroci zaplnili nacionalismem, socialismem, komunismem či fašismem. Tyto moderní kolektivistické režimy ihned pochopily, že věda a výzkum jsou příliš důležité na to, aby se mohly nechat bez kontroly. Navíc každá z těchto ideologií potřebovala vzbudit zdání legitimity. A po válce již zdrojem legitimity nebylo náboženství, ale věda. A tak začalo postupně docházet ke „znárodnění" vědy, kdy různé totalitní režimy začaly podporovat vědu a výzkum výměnou za to, že jeho výsledky budou sloužit ideologickým potřebám režimu. Tato nemoc 20. století přinesla první jedovaté plody v podobě nacistické biologie, eugeniky či sovětského lysenkismu a po druhé světové válce pokračovala v komunistickém bloku téměř ve všech vědních oborech, což si někteří čtenáři jistě ještě pamatují. Současný „vědecký konsensus" ohledně globálního oteplování představuje jen další výhonek státem placené „znárodněné" vědy, která slouží nikoliv k porozumění světu, ale k legitimizaci různých kolektivistických ideologií a jejich zvrhlých cílů.
Meziválečné kolektivistické ideologie přivedly svět velmi rychle k další válce, která zopakovala apokalypsu té předchozí ještě jednou – a pořádně. Všechny vražedné technologie první války byly využity znovu, ale zdokonaleny, sériově vyrobeny a použity v měřítku, které se vymykalo všem představám. K technologiím konce 19. století vlastně přibyla jen kryptografie, radar a jaderná bomba, která symbolicky potvrdila úplnou dominanci vědy: Moc zničit celý svět už nadále nemá Bůh, ale vědec. Z kolébky vědy – Evropy – zůstala kouřící hromada trosek a těžiště světa se přesunulo do Spojených států a Sovětského svazu.

Velký stát a velké korporace

Obě velmoci se od začátku studené války shodovaly vlastně jen na jediném: Vše musí být založeno na vědě a výzkumu. Na východě pokračovali se „znárodněnou" vědou, kde stát postupně převzal veškeré financování vědy a výzkumu. V tomto režimu v sovětském bloku prosperovaly hlavně disciplíny, po kterých se příliš nechtělo, aby „vědecky" podepíraly komunistickou ideologii, ale aby spíše „dohnaly a předehnaly" kapitalistický blok. Technické vědy a matematika docela držely krok se západem, zatímco společenské a humanitní vědy skomíraly a hynuly v dusivém objetí komunistických ideologů.
Na západě byla původní evropská věda postupně nahrazena vítěznou anglosaskou Science. Zprvu to šlo dobře, poválečná americká konjunktura se konstruktivně setkala s otevřenou atmosférou amerických (převážně soukromých) univerzit, na kterých rozkvetla generace (často židovských) emigrantů s rigorozním německým meziválečným vzděláním. Vypadalo to, že po konci válečného běsnění se svět vrátí k technologické smršti konce 19. století, od které si na půl století jen odskočil k orgiím vraždění a destrukce. Objevily se polovodiče, počítače, jaderná energie, satelity, člověk vyletěl do vesmíru a prošel se po Měsíci.
Pak to ale začalo postupně drhnout i na Západě. Věda a výzkum se čím dál víc stávala obětí dvou rakovin 20. století: Velkého státu a velkých korporací. V šedesátých letech vyhlásil Lyndon Johnson politiku „Great Society" a americká společnost nastoupila na cestu, která na východě společenské a humanitní vědy již dávno zničila. Federální vláda vyhlásila boj chudobě, rasismu a nevzdělanosti a ve všech těchto taženích potřebovala, aby společenské vědy legitimizovaly její politické cíle. Objem veřejných financí ve výzkumu prudce vzrostl a přibývalo disciplín, kde bylo jasné, které výsledky jsou politicky žádoucí a které nikoliv. Většinou se to týkalo věd společenských, které pod státním financováním ochotně metastázovaly do nejrůznějších gender studies a rekreologií, ale nakonec nezůstaly ušetřeny ani vědy přírodní. Historicky první přírodovědnou obětí „znárodněné vědy" se stala klimatologie, která dnes slouží prakticky jen k legitimizaci politických cílů deindustrializace Západu.
Čím dál víc se ale začalo projevovat i druhé smrtelné ohrožení vědy – ve východním bloku prakticky neznámé – korupce ze strany velkých korporací. Celá historie této tragédie začíná již mezi válkami: V roce 1912 německý lékař Isaac Adler poprvé vyslovil hypotézu, že by kouření mohlo souviset s rozvojem rakoviny plic. Trvalo více než 50 let, než byla tato hypotéza potvrzena. Tato absurdně dlouhá doba je mimo jiné vysvětlena tím, že největší postava statistiky 20. století – vášnivý kuřák Ronald Fischer – věnoval velkou část svého umu a vlivu tomu, že souvislost kouření s rakovinou plic vehementně a velmi vynalézavě popíral. Nedělal to zadarmo – časem se zjistilo, že za to byl placen tabákovými koncerny. Koncerny nakonec po půlstoletí prohrály a v roce 1964 vydal hlavní hygienik Spojených států autoritativní zprávu, ve které kauzální souvislost rakoviny plic s kouřením potvrdil. Big business si z toho ale vzal ponaučení, že příště je třeba podplatit nejen vědce, ale i regulační orgány.

Jedeme z kopce

Následovaly další a další katastrofy, ve kterých zmanipulovaný výzkum pod dohledem zkorumpovaných regulačních orgánů vedl ke škodám ohromujícího rozsahu.
Farmaceutickým koncernům se například podařilo přesvědčit americké lékaře, že „chronická bolest" je problém, kterým trpí desítky milionů lidí. Kombinací agresivního marketingu a zmanipulovaných vědeckých studií vytvořili u milionů lidí závislost na opiátech (prodávaných pod jmény OxyContin či Fentanyl), o kterých lživě tvrdili, že jsou „safe and effective" a že nejsou návykové. Tato plíživá tragédie Spojených států neustále roste a do letošního roku zemřelo na následky předávkování opioidy přes půl milionu lidí a další miliony propadly závislosti na tvrdších drogách. Ekonomické a společenské škody jsou téměř nevyčíslitelné. Ve Spojených státech dodnes připadá přibližně jeden prášek proti bolesti na osobu na den.
Celá tato tragédie je založena na vědě zkorumpované farmaceutickým byznysem a nefunkčním systému dohledu nad lékovým trhem. V Evropě naštěstí není léková regulace tak dysfunkční jako v USA, nicméně účelově zfalšované či zmanipulované vědecké publikace samozřejmě otráví celosvětový publikační záznam. Evropská věda je tedy postižena stejně, protože v oblasti biomedicínského výzkumu už dnes nikdo neví, co z publikovaných výsledků je pravda a co nikoliv. Když v roce 2005 napsal John Ioannidis článek s názvem „Why Most Published Research Findings Are False", okamžitě se z něj stal vědecký bestseller.
Předchozí historka s opiáty je možná nejvíc viditelná, ale rozhodně není jediná. Tabákové koncerny – poté co definitivně prohrály boj o rakovinu plic – použily nahromaděný kapitál na nákup několika potravinářských gigantů (například Kraft či General Foods). Armády jejich vědců se ihned vydaly za stejným cílem jako dříve, pouze v jiné oblasti: Během následujících let vyvinuli stovky návykových látek, které se začaly masově přidávat do průmyslově zpracovaného jídla. Místo závislosti na tabáku uvrhli Ameriku do závislosti na „junk food". Celá „food science" byla za peníze potravinářských koncernů zmanipulována tak, aby to vypadalo, že hlavním problémem v jídle jsou přírodní tuky, nikoliv průmyslově zpracované cukry a jiná svinstva. Situace postupně dosáhla tak absurdních rozměrů, že se například Americká pediatrická společnost nechávala štědře dotovat společností Coca-Cola. Jak myslíte, že potom vypadala „odborná doporučení" stran sladkých nápojů, která taková společnost vydávala?
Za povážlivého nezájmu veřejnosti se postupně další a další vědní disciplíny stávaly obětí Velkého státu nebo Velkého byznysu. Výsledek se brzy dostavil – do vědy a techniky se nalévalo stále více a více a peněz, ale ony zázračné technologie a inovace ne a ne přicházet. Schválně, kdo z vás umí vyjmenovat aspoň tři technologie, které se objevily od roku 2000 a změnily svět tak, jako třeba vynález spalovacího motoru. Osobně jsem byl svědkem toho, když na provinční východoevropskou univerzitu najednou přitekly miliardy korun z evropských strukturálních fondů. Postavily se desítky laboratoří, nakoupily se (německé) přístroje za miliardy, přestříhalo se mnoho pásek, nadělalo se mnoho řečí v novinách a televizích o excelenci, vzdělanostní společnosti a konkurenceschopnosti … a nikdy se na nic nepřišlo.

Globální ztráta soudnosti

Skutečnou katastrofu pro západní vědu ale přinesla globální ztráta soudnosti, které svět propadl za covidu. V té chvíli se totiž obě vědecká prokletí dvacátého století setkala v příšerné synergii. Velký byznys pochopil, že pandemie je příležitost, která se nebude opakovat. Jestli stály opiáty za několik lží, tak možnost prodat vládám na celém světě „vakcíny" proti covidu za stovky miliard dolarů stála za mnoho lží. Americká levice navíc právě prožívala ohromný šok z Trumpova vítězství ve volbách a ochotně naskakovala na každou příležitost se proti němu vymezit. Když tedy Donald Trump zpočátku (velmi racionálně) odmítal panikařit, odmítal zavádět drastická plošná opatření a podporoval experimentování s dostupnými léky (zejména ivermectinem a hydroxychlorochinem), spustila americká levice hysterickou kampaň za co největší paniku, co nejdrastičtější plošná opatření a proti jakýmkoliv pokusům covid léčit. Akademické a vědecké kruhy, které vždy stály na straně levice a Trumpa zuřivě nenáviděly, začaly chrlit záplavu zfalšovaných, zmanipulovaných a zcela nesmyslných „studií", jejichž jediným cílem byla podpora covidového běsnění. Navíc se naplno projevilo, že regulační orgány (CDC a FDA) jsou zcela ovládány farmaceutickými koncerny a místo toho, aby chránily veřejnost před chamtivostí farmaceutických firem, staly se spíše jejich obchodním oddělením. S příchodem Joe Bidena do Bílého domu došlo k úplné katastrofě. Zájmy farmaceutických korporací a zájmy federální vlády se najednou staly shodnými a celý obludný mocenský aparát federální vlády se vrhl do boje proti vlastnímu obyvatelstvu – za zájem Pfizeru, Moderny (prodat co nejvíc vakcín), Amazonu (převést celý obchod na online), Microsoftu a Meta (převést veškerou komunikaci online) a dalších velkých korporací. Do tohoto obludného projektu se zapojila armáda (distribuce vakcín), tajné služby (cenzura sociálních sítí), policie (dohled nad lockdowny) a mnoho dalších represivních složek státu. Pozdější generace budou na tuto doby vzpomínat jako na éru covid fašismu. Během několika měsíců se fakticky zhroutila celá stavba západní vědy, pečlivě budovaná několik set let. Každý aspekt covidové katastrofy byl spojen s nějakým vědeckým selháním. Je téměř jisté, že samotný virus SARS-CoV-2 unikl z wuchanské laboratoře, kde – za peníze Západu – probíhal mimořádně problematický gain-of-function výzkum. Během celé epidemie se lékaři a vědci přelhávali o neúčinnosti včasné léčby, protože věděli, že přesně tohle od nich chce stát slyšet. Přitom bylo nejméně od roku 2021 jasné, že ivermectin, hydroxychlorochin a vitamin D (a mnohé další léky) představovaly levnou, bezpečnou a účinnou možnost léčby a prevence, která mohla zabránit milionům úmrtí. Vědecká obec však až na výjimky zcela rezignovala na principy Evidence Based Medicine a do omrzení opakovala politickou propagandu CDC o tom, že člověk není kůň. Finální hřebík do rakve západní vědy ale přinesla experimentální genová technologie vydávaná za „vakcínu". Při jejím vnucování populaci byly porušeny snad všechny profesionální, právní i etické principy, které ve vědě existují. Další roky teprve přinesou celý obraz zkázy, ale již dnes lze odhadovat, že mRNA „vakcíny" zachránily velmi málo životů – pokud vůbec nějaké – ale způsobily těžké poškození zdraví nebo smrt milionům lidí po celém světě. Právě teď se láme doba, kdy se tato hrůzná fakta postupně začínají vynořovat ve veřejném prostoru. Jakmile si veřejnost uvědomí ohromný rozsah této katastrofy, lze se domnívat, že se její hněv obrátí nejen proti politickému establishmentu, ale i proti institucionalizované západní vědě, která celou covidovou katastrofu způsobila.

Konec západní vědy

Evropská věda nedopadla o nic lépe než ta americká, protože jsou to již desítky let spojené nádoby. Všechny zhoubné tlaky, které způsobily pád vědy v USA se ve větší či menší míře propisují do evropské vědy. Navíc velké vydavatelské domy, které rozhodují o tom, co se do „publikovaného záznamu" dostat může a co nikoliv, jsou dávno nadnárodními společnostmi a hranice států je nezajímají. Jestli Evropská unie v něčem Ameriku dokonce předčí, tak je to agresivita prosazování „oteplovací agendy" ve vědě. V současné době se zdá, že ideologie změny klimatu je to jediné, co Unii ještě drží pohromadě. Po třech stech letech se zdá, že osvícenský projekt západní vědy došel na důležité rozcestí. Věda na konci 19. století přinesla lidstvu fascinující pokrok. Během 20. století získala věda takový vliv, že prakticky nahradila náboženství a stala se centrální ideologií západního světa. Postupně se však – stejně jako křesťanství před reformací – stala obětí svého vlastního úspěchu: Místo aby pokračovala v hledání pravdy o tom, jak a proč svět funguje, začala zneužívat svoji prestiž a zapletla se s mocnými a bohatými.

Na konci 20. století byla věda již nenapravitelně zkorumpována buďto vládami, aby legitimizovala jejich ideologické cíle, nebo velkými korporacemi, aby legitimizovala distribuci jejich produktů. Prohnilá budova západní vědy se nakonec symbolicky sesunula k zemi v roce 2020 v covidové krizi. Teď bude třeba ještě chvíli počkat, než si dostatek lidí uvědomí, že věda – centrální ideologie naší civilizace – je v troskách. Pak můžeme začít přemýšlet, co s tím budeme dělat. Křesťanství kdysi před zkázou zachránila důsledná odluka církve od státu. V případě vědy bude třeba radikálního kroku podobného formátu. To je ale téma na další článek.

Listopad 2024
RNDr. Tomáš Fürst, Ph.D.

K otázce, co s tím a kam kráčí Česká věda a školství, dáme Tomáši Fürstovi prostor v příštím, tedy v březnovém vydání TEMA. Redakce

Recenze

Redakce časopisu TEMA se obrátila na Tomáše Fürsta otázkou „Kam kráčíš, vědo světová? A co ty, vědo česká?". Tomáš Fürst napsal široce pojatou esej o vývoji vědy a dospěl ke „konci světa", upřesnil bych „ke konci našeho světa". Prof Wilhem Ripl by zdůraznil, že nejde o úpadek vědy, ale úpadek vědců, osob. Patřím ke generaci, která v dětském věku naslouchala, jak si dospělí potichu sdělují, jak to bylo v koncentráku, co se dělo na českých školách za protektorátu. A opakovaně vyvstávala otázka, jak je možné, že Německo dospělo až k uzákoněnému masovému vraždění. Karl Jaspers to rozebírá v knize „Otázka viny", jde o zodpovědnost a svědomí jednotlivce. Tak psal i Karel Čapek, zemřel o Vánocích roku 1938 ve 48 letech, rok po vydání své Bílé nemoci, ve které varoval, kam Německo spěje. Utrápil se. Lidská pasivita pod heslem „je pohodlné mýlit se s většinou" vytvořila Hitlera, Norimberské zákony a válečné hrůzy.

Esej Tomáše Fürsta je ostrým pohledem do současného stavu. Autor používá základní metodu vědy – kritiku, tedy hledání pravdy. Takže, kde se Tomáš Fürst mýlí, která jeho tvrzení jsou nepravdivá?

Autor tvrdí, že *„znárodněná věda, slouží nikoliv k porozumění světu, ale k legitimizaci různých kolektivistických ideologií a jejich zvrhlých cílů"*. Těžko hledám argumenty proti tomuto tvrzení. Generace současných vědců vyrůstala v prostředí tlaku na publikace. Věda by měla vysvětlovat pozorované jevy, lidské zkušenosti. Dnes jsou prvořadou motivací vědců publikace v časopisech s vysokým impakt faktorem. Heslo „publish or perish" ovládlo výzkum. Namísto argumentace věcné, je argumentem citace z nejvyšší kategorie vědeckých časopisů (Q1 kvartil). Vědci soutěží, kdo je větší vědec. Dříve vysokoškolský profesor napsal učebnici pro určitý obor, ve které shrnul současné znalosti v souvislostech a tu potom využívala jedna generace. Dnes se učebnicové znalosti hledají na internetu i opakovaně objevují a složitě popisují ve vědeckých časopisech.

„Dříve vysokoškolský profesor napsal učebnici pro určitý obor, ve které shrnul současné znalosti v souvislostech a tu potom využívala jedna generace. Dnes se učebnicové znalosti hledají na internetu i opakovaně objevují a složitě popisují ve vědeckých časopisech. Financování vědy se u nás podstatně změnilo."

Financování vědy se u nás podstatně změnilo. Dnes vědci hledají programy a témata od různých grantových agentur, která jsou vypisována. Vědci pracují na tématech, která vypisují státní nebo evropské agentury, nebo na zakázkách firem. Vykazování nákladů, vyúčtování a zprávy pro grantové agentury zabírají čas a odvádějí pozornost od vlastního tématu.

Vědci, vědecké ústavy přitom ovlivňují politická rozhodnutí. Hospodářská politika EU se řídí do značné míry zprávami o klimatu od IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change). Ta poslední šestá zpráva má na 3 000 stran. Vlády se ovšem řídí shrnutím pro politiky, kde je jako jediná příčina změny klimatu uvedena zvýšená koncentrace CO_2. Toto shrnutí je považováno za „vědecké zdůvodnění" emisních povolenek, zavírání uhelných elektráren, vykazování uhlíkové stopy, zdražení energie. Jde prý o ambiciózní přístup k řešení klimatické krize způsobené člověkem. Výraz ambiciózní mi připomíná dřívější „dohnat a předehnat".

„Kolega z Postupimského ústavu studia klimatické změny, mně přátelsky varoval, že kdo zpochybňuje zásadní (vedoucí?) úlohu CO_2 v klimatu, tak jeho instituce bude vyřazena ze seznamu žadatelů o projekty."

Věcná diskuse o projevech klimatické změny a o jejích příčinách neexistuje. Před několika roky jsem spoluřešitelům projektu EU Horizon navrhl, abychom se zabývali efektem odvodnění, odlesnění na klima a nesoustřeďovali se pouze na efekt zvýšené koncentrace CO_2. Kolega z Postupimského ústavu studia klimatické změny, mně přátelsky varoval, že kdo zpochybňuje zásadní (vedoucí?) úlohu CO_2 v klimatu, tak jeho instituce bude vyřazena ze seznamu žadatelů o projekty.

„Vždyť emisní povolenky udělaly ze spolehlivého a nejlevnějšího zdroje, z uhlí, ekonomicky neudržitelný zdroj. Právě nyní se rozhoduje o zatopení dolů a odstavení odsířených uhelných elektráren."

Vědecké excelence zpychly. Vědeckým elitám nelze připomínat opomenutí. Co je kritériem instituce evropské vědecké excelence? Je to množství peněz, které bylo spotřebováno na vytvoření této instituce. Je ještě jiné měřítko? Tomáš Fürst klade ve své eseji otázku „co přinesly společnosti tyto instituce?" a konstatuje, že „klimatologie, dnes slouží prakticky jen k legitimizaci politických

doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc.

cílů deindustrializace západu". Navazuji: jakou má vedení těchto institucí zodpovědnost vůči společnosti? Vždyť emisní povolenky udělaly ze spolehlivého a nejlevnějšího zdroje, z uhlí, ekonomicky neudržitelný zdroj. Právě nyní se rozhoduje o zatopení dolů a odstavení odsířených uhelných elektráren.

Esej pana Tomáše Fürsta považuji za inspirativní a zasvěcený, věcný rozbor a važme si těch, kteří kriticky myslí a mají odvahu to napsat. Když jsem se nechával očkovat proti covidu, říkal jsem si, že medicínská věda nemůže být v tak zoufalém stavu jako zpolitizovaná klimatologie. Kéž by se Tomáš Fürst mýlil, pokud jde o covid, obávám se, že já jsem naivní. Každopádně je nutné brát vážně jeho tvrzení o hrozící diskreditaci západní vědy. Je si této situace vědoma Rada pro výzkum, vývoj a inovace?

doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc.
ENKI, o. p. s.

Mgr. František Bína

Okénko do Saska

Jak šel čas v přeshraniční Česko-saské spolupráci a její finanční podpora.

Když jsme ještě daleko před sametovou revolucí navazovali partnerství škol, institutů a podniků v tehdejší NDR, nedostali jsme od nikoho ani korunu, ale byla to upřímná partnerství a měla i mnoho výhod. Třeba společné rekreace na Baltu, u nás v našich rekreačních zařízeních. Rád vzpomínám na společné tábory mládeže pro práci a rekreaci. Po revoluci se už ta partnerství dostala samozřejmě na vyšší úroveň. Rodily se společné projekty a na jejich financování se začaly podílet z velké části evropské prostředky. První byla evropská iniciativa PHARE CBC, ze které byly podpořeny i první projekty v našem Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge. Byly to zprvu investiční velké projekty, jako třeba silnice k hranicím, ale pro nás v euroregionech byla také priorita setkávání lidí. Tehdejší rada Euroregionu Krušnohoří mě proto vyslala do sídla Asociace evropských hraničních regionů (AGEG) v Gronnau za jejím jednatelem Jensem Gabbem, se kterým jsme se dohodli navrhnout pro každodenní práci v euroregionech Fond malých projektů. Samozřejmě pro rozvoj infrastruktury byly velké investiční projekty stěžejní, ale kdo si dneska vzpomene na tehdejší stavbu silnic na Mníšek či na Moldavu? Na rekonstrukci silnice Bílina – Most kterou prosadil a obhájil tehdejší předseda Euroregionu Krušnohoří Jiří Šulc, či dostavbu silnice Klíny – Mníšek, kterou prosadil jeho nástupce Jiří Leitner? Ale mládež, která aktivně společně pracovala třeba v ekokempech nezapomíná.

Naposledy jsem jejich účastníky viděl na oslavě výročí vzniku ČSR v Drážďanech v roce 2019, ale to už byli trochu přerostlí mládežníci. Vzpomínám na náš tehdejší spor s Regionální rozvojovou agenturou, která chtěla využít malé projekty jen jako přípravu velkých projektů. Byl jsem proti. Pro náš vstup do EU sehrály malé projekty velkou roli. Ve všech oblastech, od škol po zemědělce, přinesla výměna zkušeností své ovoce a všichni zúčastnění vstoupili do EU připraveni. Na jednom z prvních setkání euroregionu se zástupci národního orgánu (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR), jsme byli ubytováni na Šumavě v nádherném kempu, postaveném z prostředků PHARE CBC. Vedle byl jiný kemp, postavený bez dotace. Proč? „To papírování při podání žádosti, to vše je tak komplikované, že jsem to vzdal“, řekl mi jeho provozovatel. Někdy v té době jsem zašel na OHK v Mostě na běžné jednání o společné projektové přípravě. Překvapil mě tam svými znalostmi a invencí mladý inženýr, který si tam kroutil civilku, což byl tehdy způsob, jak se vyhnout vojně. Hned jsem Ing. Františka Jochmana získal do hospodářské komise euroregionu a jen se v ní otrkal, přišel s nápadem zřídit poradní středisko pro žadatele, pro které bylo podání projektu nesnadné. Tak vzniklo Asistenční centrum, které velmi úspěšně pomáhá žadatelům v přípravě projektů dodnes.

Společenská iniciativa EU Phare CBC

V roce 1994 dostala přeshraniční spolupráce obrovskou pomoc ve formě iniciativy EU Phare CBC. Do roku 1999 byly podpořeny velké investiční projekty, jako byly silnice, rekonstrukce železnice, obnova lesů či rekvalifikace.

Každoročně byly v tomto programu odsouhlaseny projekty ve výši cca 1,2 mld. Kč (36,5 mil ECU), z toho 25 mil. ECU na česko-německé hranici. Zaveden byl tehdy i Fond malých projektů. Každý malý projekt byl tehdy posouzen dvěma nezávislými posuzovateli, kteří ho obodovali, rozhodovala Evaluační komise s jedním zástupcem saské strany. Zaznamenali jsme tehdy velký zájem, bylo podáváno na jednotlivé výzvy někdy i více než 100 projektů.

Mezitím euroregiony na české a saské straně v úzké spolupráci se Saskou státní kanceláří a Ministerstvem pro místní rozvoj ČR zpracovaly koncept pro práci Společného fondu malých projektů v nadcházejícím programu Interreg. Nově vzniklý Lokální řídící výbor se stal napříště jediným česko – saským bilaterálním grémiem, které společně rozhodovalo o projektech podaných jak na českém, tak i na saském území euroregionu.

Interreg III A

Po našem vstupu do EU jsme dostali zbytky prostředků z programu na podporu přeshraniční spolupráce Interreg v programovacím období 2004–2006. Celkem to bylo 9,9 milionů EUR, ale již od roku 2007 jsme mohli využívat nový program pro česko – saskou spolupráci, program Cíl 3.

Cíl 3 – Programové období 2007–2013

Program Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007–2013 nahradil dosavadní program Interreg III A Česká republika – Svobodný stát Sasko. Zaměřil se na posilování přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce

Projekt Společná ochrana zdrojů pitné vody v Krušných horách.

prostřednictvím společných místních a regionálních iniciativ. Přeshraniční spolupráce v tomto programu si vytkla za cíl hospodářskou a sociální integraci příhraničních území prostřednictvím odstraňování stávajících bariér a posilování jejich rozvojového potenciálu. Příspěvek z ERDF činil max. 85 % z celkových způsobilých výdajů.
Celkové prostředky činily 243 996 406 EUR. Během programového období 2007 až 2013 bylo z programu Cíl 3 podpořeno částkou 232 milionů EUR celkem 238 projektů.
Velmi se osvědčil Fond malých projektů.

Program Interreg V – A 2014–2020
Program na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014–2020 poskytl dotační prostředky Evropské unie v řádu sta milionů eur za účelem dalšího odbourávání bariér a zvyšování kvality života v česko-saském příhraničí.
Jednalo se o projekty spolupráce záchranné služby a hasičů, vzdělávání, v kultuře, sportu, v ochraně přírody a v rozvoji turistiky, až po spolupráci samospráv a institucí.
V programovém období 2014–2020 bylo na podporu projektů přeshraniční spolupráce v česko-saském pohraničí k dispozici 157,9 mil. EUR.

Fond malých projektů
V rámci Fondu malých projektů (FMP) byly podporovány projekty s příspěvkem z prostředků EFRR až do výše 15 000 EUR a s celkovými náklady max. 30 000 EUR. Projekty v rámci FMP posílily přeshraniční informovanost, komunikaci a spolupráci mezi občany, sdruženími a institucemi ve společném programovém území a identifikaci obyvatelstva se společným regionem. Realizace FMP byla realizována ve vlastní zodpovědnosti čtyř česko-saských euroregionů.
Ročně měla každá strana Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge k dispozici průměrně 230 000 EUR. O přidělení dotace rozhodoval společný česko–saský Lokální řídící výbor s celkovým počtem 16 hlasujících členů a 7 členů s hlasem poradním. Projekty byly posuzovány v odborných komisích euroregionu a jejich názory byly ve většině případů zohledněny.

Současný program Interreg Česko–Sasko 2021–2027
V programu Interreg Česko–Sasko 2021–2027 jsou podporovány projekty přeshraniční spolupráce, které přispějí k dalšímu rozvoji česko-saského příhraničí a napomohou k jeho rozvoji. Evropská unie na tento účel poskytla 152 364 968 €. Výše dotace projektu z EFRR: 80 %.
O financování projektů rozhoduje Monitorovací výbor, což je binacionálně obsazené grémium; jejími členy jsou instituce státní správy, zástupci hospodářských a sociálních partnerů, zástupci euroregionů z Česka a Saska. Monitorovací výbor se schází obvykle čtyřikrát ročně, střídavě na české a saské straně. Zasedání jsou neveřejná.

Podpora se týká těchto priorit:
Priorita 1 – Inovace a konkurenceschopnost
Podpora zapojení malých a středních podniků do výzkumu a inovací.
Vytváření a rozšiřování kooperačních sítí a služeb pro malé a střední podniky.
Priorita 2 – Změny klimatu a udržitelnost
Prevence, zmírňování a řešení dopadů environmentálních rizik způsobených změnou klimatu.
Zintenzivnění spolupráce v oblasti požární ochrany, zdravotnických záchranných služeb a civilní ochrany.
Zachování a obnovení biologické rozmanitosti, rozvoj zelené infrastruktury a potlačování invazních druhů.
Priorita 3 – Vzdělávání, celoživotní vzdělávání, kultura a cestovní ruch
Předškolní vzdělávání.
Nabídky školního a mimoškolního vzdělávání.
Odborné vzdělávání a příprava a následné vzdělávání, zvyšování kvalifikace odborných pracovníků.
Spolupráce vysokých škol a profesních akademií.
Kultura a cestovní ruch
Zkvalitnění cestovního ruchu ve společném regionu.
Zachování, ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví veřejnosti.
Priorita 4 – Spolupráce a posílení vzájemné důvěry
Zlepšení spolupráce mezi úřady, soudy, veřejnými a státními institucemi a dalšími subjekty.
Projekty zaměřené na setkávání.

Fond malých projektů (FMP) INTERREG Česko–Sasko 2021–2027 byl zahájen 14. 11. 2023.
Ve Fondu malých projektů je nyní možné získat dotaci na projekt přeshraničního setkávání (tzv. people-to-people) s místním dosahem, krátkou dobou trvání a rozpočtem celkových nákladů ve výši maximálně 30 000 eur. Fond malých projektů nadále spravují čtyři česko-saské euroregiony. Žádosti se podávají a zpracovávají přímo tam. O financování malých projektů rozhodují dvoustranné lokální řídicí výbory. V Euroregionu Krušnohoří předávají stanoviska k předkládaným projektům odborné bilaterální komise. Maximální výše podpory je 20 000 eur. Euroregion Krušnohoří má k dispozici 3 827 000,00 €.
V Euroregionu Krušnohoří administruje Fond malých projektů sdružení Euroregion Krušnohoří z. s. Euroregiony jsou samosprávné, dobrovolné, nepolitické a neziskové organizace, které podporují a realizují přeshraniční spolupráci samospráv a jiných právnických osob na společném česko-saském území.
V Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge je FMP 2021–2027 spravován jeho saskou částí.

Zaměření úspěšných velkých projektů v Euroregionu Krušnohoří
Vysoce ceněny byly např. takové velké projekty, které vedly ke zlepšení přeshraničního odvracení nebezpečí, celoživotní vzdělávání v oblasti INFORMATIKY, objektivizace stížnosti na zápach v Sasku a v Ústeckém kraji, nová kvalita pro rozvoj turistiky, přeshraniční aktivity pro profesní orientaci, významné hornické památky saského a českého Krušnohoří, turistické projekty a informační centra, zprostředkování společných historických hodnot lidových staveb a životního stylu a mnohé projekty spolupráce a výměny studentů a učňů, ochrana zdrojů pitné vody v Krušných horách.
Všeobecně jsou obyvateli příhraničí velmi ceněny, vedle setkávání lidí, projekty vedoucí ke společnému hospodářskému rozvoji, od něhož se odvíjí naše životní úroveň, jak vyplynulo z ohlasů ve dvojjazyčném zpravodaji Euroregionu Krušhohoří/Erzgebirge.

Projekty OHK Most
Mostecká komora se osvědčila jako velmi úspěšný žadatel a její projekty patří mezi ty nejzáslužnější. Byla jich celá řada, rád bych se zmínil alespoň o některých z nich:

Česko-saský veletrh vzdělávání (OHK Most – Bildungswerk der Sächsischen Wirtschaft gGmbH)
Projekt je zaměřen na rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti vzdělávání.

Česko-saský příhraniční hospodářský prostor – Nové výzvy (OHK Most – CAP OELSNITZ GmbH)
Projekt byl zaměřen na rozvoj příhraničního hospodářského prostoru. Cílem bylo poskytnout tvůrcům regionálních politik, obcím i širší veřejnosti pravidelné přehledné a seriózní informace o hospodářské situaci v české i saské části euroregionu použitelné pro práci navržených cílových skupin.

Perspektivy využití lokalit po těžbě surovin (VŠB TUO – Geokompetenzzentrum e.V. Freiberg) + OHK Most – dodavatel služeb
Výstupem projektu je sborník informací a doporučení včetně prezentací z realizovaných workshopů. Během projektu došlo k navázání kontaktů mezi odborníky z obou zemí.

Česko-saské cesty (OHK Most – IHK Chemnitz)
Tento projekt byl tradičně zaměřen na dopravní problematiku v Euroregionu Krušnohoří, zejména pak na informovanost veřejnosti o aktuální situaci v oblasti výstavby společné dopravní infrastruktury, přeshraniční přepravě osob a akutním nedostatku kvalifikovaných řidičů a jejich vzdělávání.

Česko-saské návštěvy – projekt představil turistické atraktivity v obou částech Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge.

Mgr. František Bína
poradce představenstva OHK Most

Znamení zvěrokruhu
S VÁCLAVEM VĚTVIČKOU

Pane Větvičko, do dalšího, tentokrát energeticky snad ještě zajištěného, zimního a do příštího roku přesahujícího období, nás provází další trojice z dvanácti znamení zvěrokruhu a to „Kozoroh, Vodnář, Ryby". K čemu Vás, prý i jako Kozoroha, v předvánočním čase ta zimní znamení pro tentokrát inspirují?
Ing. Rudolf Jung (též „Kozoroh")

Slunce se vrací

Václav Větvička

Tak jsem se dočkal, konečně na mne došlo. Jestli vůbec došlo…? Mám k disposici čas od 22. prosince do 20. ledna – a je mně naprosto fuk a jedno, zda jde o rok přestupný (jako byl ten 2024) nebo ne. Mám k disposici 22 dní a jako jediný zasahuju do dvou let. V letošním případě do roku 2024 a 2025. Já Kozoroh. Abych to podložil fakty, tak si kozoroží jméno přivlastňuju proto, že jsem se poprvé rozeřval, rozzíval či rozesmál do tohoto světa 13. ledna 1938; tuto zimu, v lednu 2025, to bude už po osmdesáté a sedmé. Dožiju-li se. Jenže! Jsem spíš Kozoroh nebo spíš kozorožec? Stádečko kozorožců máme na přebalu, na 1. straně obálky naší knihy Život hor, na německém vydání Das Leben der Berge z roku 1978. Napsali jsme ji s profesorem Janem Jeníkem a její francouzská verse, La vie des montagnes, byla vybrána mezi nejlepší knihy pro děti ve Francii taky v roce 1978.
Musím doznat, že jsem si dovolil trochu lavírovat s kozorohy a kozorožci. Na ty druhé taky dnes dojde, ale až později. První, astronomicko – astrologická, patří mezi nebeská znamení (a souhvězdí) zvířetníku, druzí jsou zvířátkoví, zoologičtí.

Za **Kozorohem** – souhvězdím by asi bylo nejlepší se vypravit pod jižní oblohu. Nachází se – dokonce i na zvěrokruhu – mezi souhvězdími Střelce (vizte předešlé TEMA) a Vodnáře. I to nás čeká dnes. Specialisté na jižní „oblohu" by ještě dodali pro upřesnění polohu Kozoroha mezi souhvězdími Orla, Mikroskopu a Jižní ryby. Pod jižní oblohou jsem nikdy nebyl, a tak to nemohu z autopsie potvrdit. Co platí je, že Kozorohem „prochází" ekliptika, a rovnoběžka, kde je Slunce 21. prosince v zenitu a nazývá se obratník Kozoroha. Od této chvíle se k nám Slunce zase vrací, je to milý, optimistický slunovrat, který uznávali v našich končinách už Keltové.
Kozoroh je desáté astrologické znamení a astrologičtí hvězdopravci tvrdí, že je zemským znamením jakož i introvertním znamením. Já jsem divný Kozoroh, protože jsem od narození extrovert. Nemám taky „ambiciózní a cílevědomou povahu" jak astrologové předpokládají, a ze všech vlastností, které jsou Kozorohům připisovány na mne zbylo jen to, že Kozorohové „údajně bývají hodně ironičtí a také často používají sarkasmus". A ještě přidám další odkaz: „v západní astrologii je Slunce v konstelaci Kozoroha zhruba od 22. prosince do 20. ledna. V sideralistické astrologii je v ní zhruba od 13. ledna do 8. února."
Já, Kozoroh, se vejdu do obou.
Kozoroh patří spolu s Vodnářem, Rakem a Rybami k nejslabším souhvězdím zvířetníku. Patří k letním a podzimním souhvězdím. Celé souhvězdí je pak možno pozorovat až kolem čtvrté hodiny ranní v květnu, ale jelikož Slunce bude vycházet čím dál dříve, nebudou slabé hvězdy Kozoroha téměř viditelné. Nejlepší pozorovací podmínky nastávají v červenci a srpnu, kdy je Kozoroh viditelný od soumraku a zapadá asi tři hodiny před svítáním. V září a říjnu je sice také dobře viditelný, ale pozorovací doba se krátí. V listopadu zapadá již kolem deváté hodiny večer. Definitivně se s námi Kozoroh rozloučí v prosinci po sedmé hodině večerní. Na tomto tvrzení či konstatování je pozoruhodné to, že právě v prosinci (a lednu) na něj ve Zvířetníku přišla řada.
V Kozorohovi jsou jen velmi slabé hvězdy, jen jedna je jasnější. Souhvězdí se však dá najít pomocí jasných hvězd Vega a Altair. Jejich spojnice vede přímo ke Kozorohovi. Hlavní hvězda alfa Capricorni, Algedi, není nijak jasná hvězda, dokonce není ani nejjasnější v souhvězdí. Jde o optickou dvojhvězdu. Že to, co tady tvrdím je všechno jen zdánlivé, že večer nevylézají andělíčkové a nerozsvěcují je. Kozoroh jako souhvězdí téměř žádné jasné objekty nenabízí. Výjimku tvoří kulová hvězdokupa Messier 30, která je od Země vzdálená 30 000 světelných let s vysokou jasností, a tedy v dosahu i slabších dalekohledů. V souhvězdí se nachází dalších 26 objektů. Většina z nich jsou ale galaxie, které nepřesáhnou desátou magnitudu. Je tam ale také jedna otevřená hvězdokupa. Takže si uvědomme, že spíš, než hovořit o souhvězdí je třeba mít na mysli jen určitý směr nahlížení do vesmíru, a co takový pohled dobře vybaveným astronomům (nikoliv astrologům) nabízí a poskytne. Jakou fantasii museli mít antičtí hvězdopravci, aby v takovém „pohledu" viděli v tomto případě Kozoroha, s latinským označením Capricornus? To je doslovný překlad, řecké capra = koza, cornu = roh. Přitom souhvězdí nese i jméno řeckého boha lesů, pastvin, stád, pastýřů a lovců Pana. Pan se narodil s rohy, dlouhými vousy a měl kozí nohy. Podle báje se jeho matka po porodu tak vyděsila, že ho opustila.

21. ledna přichází na řadu **Vodnář**. Vodnář je jedenácté zvířetníkové a astrologické znamení a je to současně i souhvězdí. Jeho mezinárodní (latinské) označení zní Aquarius. Že latinské aqua = voda znají nejen akvaristé; v současné době bude v centru pozornosti od zmíněného 21. ledna do 20. února. Jen mi není jasné, jak čeština našich předků přišla na slovo vodnář. Vodník, prosím, ten je vžitý a zažitý, ale vodnář. Že by koncovka – ář (po vzoru kolář, kovář, tesař) označovalo řemeslníka, zabývajícího se příslušnou činností? Tedy osoba, zabývající se vodou, možná a dokonce i ten akvarista?
„Souhvězdí Vodnáře je jedno z nejstarších pozorovaných souhvězdí ve zvířetníku, tedy zdánlivé

cesty Slunce po obloze. Znali je již staří Babyloňané. Na starých babylónských kamenech byl Vodnář zobrazován jako klečící muž, který vylévá vodu z vědra na rameně. Všechny dávné civilizace si toto souhvězdí spojovaly v různých formách s vodou, s deštěm, záplavami, mořem, dokonce i s vínem." Možná, že vodnář měl na starosti také ředění vína vodou – anebo že by to souviselo populárním „káže vodu, pije víno"? Nevím, jak by to časově souhlasilo, ale jen zajímavé, že v mnoha kulturách je spojován Vodnář se záplavami, dokonce bez ohledu na světadíly! Starý Egypt mu vděčil za nilské záplavy, které přinášely úrodnou půdu – ale také ničily, antičtí Řekové přisuzovali záplavy rozhněvanému Diovi, bible dobře ví o potopě, která proslavila Noea a dokonce i Aztékové měli svého Aquaria, vodnáře Quetzalcoatla. Nevylučuju, že nějaký současný středoevropský Vodnář měl třeba spíš než na starosti, tak na svědomí i naše povodně 1997, 2002 a 2024?

Přiznám se, že na rozdíl od Malého a Velkého Vozu, Orionu, Casiopei, Plejád – Kuřátek a Koruny (Corona borealis) ostatní souhvězdí obtížně nad hlavou hledám. Co se Vodnáře týče, v rozmanitých mapách hvězdné oblohy má co chvíli jinou podobu. Asi platí, že „Vodnář je rozsáhlé souhvězdí, jehož hvězdy nejsou příliš nápadné a nevytvářejí výrazný obrazec. Hvězdy, které ho tvoří, jsou slabší a poměrně nepravidelně uspořádané, takže nevytvářejí žádnou jednoznačnou podobu postavy. Spolu s Kozorohem patří mezi zvířetníková souhvězdí, která se dají na obloze nalézt nejhůře."

V citacích mohu pokračovat i z jiného zdroje: Nejjasnější hvězda tohoto souhvězdí je α Aqr, alfa Aquarii, s názvem Sadalmelik anebo Sadalmelek. Sadalmelik je veleobr se svítivostí 10 000× větší než svítivost Slunce. Na obloze se však nejeví jako nijak mimořádně jasný objekt, protože se na něj díváme ze vzdálenosti 1 100 světelných let. Název hvězdy β Aqr, beta aquarii, Sadalsuud, má ve svém názvu štěstí. Jeho originální název Sadan Suud znamená „nejšťastnější hvězda", či „nejšťastnější ze šťastných". Je to také veleobr. A stejně jako v případě Kozoroha si uvědomme, že se jen „díváme směrem k…", a jsouce dobře vyzbrojeni, můžeme tu vidět hvězdokupy, mlhoviny a roje.

Ve vodě ještě musíme zůstat, protože na zvířetníkové misi připlouvají ryby. **Ryby** s velkým R, souhvězdí Ryb. Je to souhvězdí, které dávno před námi znali i v Meziříčí. Nikoliv Českém nebo Valašském, ale v Mezopotamii. Mezopotámie bývá označována za kolébkou civilizace. První sumerské obyvatelstvo se v Mezopotámii objevilo na přelomu 4. a 3. tisíciletí př. n. l. Ve starověku byla rozdělena na severní Asýrii a jižní Babylonii. Souhvězdí Ryb lze nalézt na „nebeském rovníku", což znamená, že je alespoň „jedním vočíčkem" pozorovatelné z jakéhokoliv místa na Zemi a celé je viditelné severně od 65° jižní šířky. Při pohledu na noční oblohu jsou Ryby k nalezení mezi Vodnářem, Andromedou, Pegasem, Trojúhelníkem (Triangulum) a Beranem. Latinské označení zní Pisces. Pisces, jak bude dále zmíněno, je také název systematické jednotky, třídy (nadtřídy) vodních obratlovců, ryb.

Jako v mnoha dalších případech, i tady sehrála jistou úlohu i pověst, v tomto případě z mytologie starých Řeků. Nezbývá, než po ní sáhnout: V dávných dobách se stala na Olympu pozoruhodná událost. Když Zeus a ostatní olympští bohové dobyli vítězství nad giganty, matka gigantů Gaia, bohyně Země, porodila ještě hrozivějšího netvora Tyfona. Gaia doufala, že netvor, kterého zplodila, se pomstí drzým bohům za příkoří spáchaná na gigantech. Když se příšera znenadání vztyčila ze země a vrhla na Olymp, bohy zachvátila hrůza. Dali se na útěk a vzali na sebe podobu nejrůznějších zvířat. Zeus se proměnil v berana, Héra se proměnila v krávu, Artemis v kočku, Ares ve vepře, Hermés v ptáka ibise. A bohyně lásky Afrodita, aby se zachránila před netvorem, stala se rybou a skryla se pod vodou. V rybku se proměnil i Afroditin syn, maličký Eros. A aby neztratil jeden druhého v prudkém proudu, svázali matka a syn své rybí ocasy stuhou. Jako připomínka této události zazářilo na obloze souhvězdí Ryb. A zatímco grafickou podobou Vodnáře jsou dvě vlnkované čáry, grafická podoba Ryb, jejich zjednodušený symbol, vychází z této pověsti: dva svázané obloučky.

Je jasné, že nejbližšími sousedy Ryb – souhvězdími i zvířetníkovými znameními – jsou Vodnář a (vzpomeňte si na začátek tohoto cyklu) Beran. Tím, že je tradičně vymezena délka „vlády" ve zvěrokruhu, mají Ryby jistou výjimku. Je jim vymezeno období mezi 21. únorem a 20. březnem. Už první pohled na toto časové rozmezí vás upozorní, že mají vymezeno jen 28 dní, nejedná-li se o „olympijský" rok, ergo o rok přestupný. Jednou za čtyři roky se Ryby mohou těšit z devětadvacetidenního pobytu ve Zvířetníku.

Nejjasnější hvězdou Ryb je η Psc, éta Piscium, Alpherg.

Z putování po nebeské báni (jaká to je nadsázka pro nekonečný vesmír!) se vrátíme na pevnou zem. To pevnou třeba vypustit, protože až na absolutní výjimky (lezci) se ryby na souš moc nehrnou.

Ale začněme pevnou zemí, tak pevnou, že dokonce skalnatou, horskou. V takovém prostředí se pohybují zvláštní kozy, kozorožci horští neboli alpští. Živočichové (Animalia), strunatci (kmen Chordata), obratlovci (podkmen Vertebrata), čtyřnožci (nadtřída Tetrapoda), savci (třída Mammalia), sudokopytníci (řád Artiodactyla), turovití (čeleď Bovidae), totiž kozy a ovce (podčeleď Caprinae) z rodu koza (Capra; v jeho případě z druhu Capra ibex L. – kozorožec horský). Pokud vám připadá, že těch zvířat je nějak mnoho tak vězte, že jde o systematické jednotky, od nejvyšší po – nikoliv nejnižší, ale po druh, v tomto případě druh kozy. Capra hircus L. je koza domácí (od té bílé z Podšumaví, např. z Bílska, až třeba pro schwarzwaldskou; takové jsem jako kluk pásal v Krušných horách nad Nejdkem). Kozorožci žijí ve třech subspeciích (rasách, poddruzích): alpské, sibiřské a nubijské. Odlišné druhy jsou kozorožec kavkazský (Capra caucasica) a kozorožec pyrenejský (C. pyrenaica). Nemyslím, že by některá z těchto koz byla předobrazem astrologického/astronomického Kozoroha, shora zmíněného Capricorna. Prostě se tu sešla vnější podobnost (rohatý a „fousatý" subjekt). Protože se ale snažím namíchat mezi hvězdopravecká povídání trochu přírodopisu, tak jsem té příležitosti zneužil. Použil. Samci (kozlové) bývají vysocí asi 1 m (v kohoutku), a dlouzí kolem půldruhého metru, délky těla 1,2–1,7 m, a mohou mít hmotnost i více než 140 kg. V letním šatu jsou šedaví, v zimě tmavě zhnědnou. Samice jsou menší a hlavně, nemají nápadný vous pod bradou, který je, čím jsou samci starší, tím delší. Co do rohů mají je samci třeba až 1 m dlouhé, zahnuté; samice, třebaže také rohaté, je mají mnohem menší. Býložraví kozorožci využívají skal jako útočiště, za potravou sestupují do nižších poloh, k napajedlům. V 19. staletí jim téměř hrozilo vyhubení; teď jsou populace vyvážené a v Evropě jich žije kolem třiceti tisíc. Svého času se někteří lesníci či majitelé honiteb pokoušeli o introdukci např. do Vysokých Tater.

S Vodnářem, resp. s vodnáři to bude po zoologicku či biologicku obtížné. Asi nezbude, než zmínit organismy striktně vázané na vodu: Od okřehků po lekníny mezi cévnatými rostlinami, a všemožnou řasovou a sinicovou žoužel, která znemožňuje nebo obtěžuje koupání v našich stojatých vodách – jako jsou např. taková sinice Aphanisomenon flos – aquae nebo vláknité sinice zrodu Anabaena.

Vodní svět je natolik pestrý, že se mu věnuje dokonce samostatný obor, hydrobiologie. Měl jsem mezi nimi řadu kolegů, od spolužáků až po profesory, a jejich terénní základnu v Blatné u rybníka Velký Pálenec jsem celé outlo využíval a hodně se tam naučil. Hydrobiologové, tedy taky jacísi „vodnáři" se zabývali hlavně planktonem a částečně i bentosem (ve vodním sloupci nebo v bahně žijícím organismům); když se tak dívám na mostecké jezero, tam by už teď měli hydrobiologové žně.

Mezi chlupaté „vodnáře" patří i bobři, ondatry a možná i nutrie. Na Vltavě nad Prahou, dokonce na jejím jižním okraji, se usadila kolonie místních vodnářů – bobrů, kteří tady vesele kácejí jednu vrbu za druhou. Jiný „vodnář" je dozajista ondatra, Ondatra zibethica. To je Severoameričanka, kterou dovezl (dal dovézt) z původní vlasti na rybník v Dobříši Josef Jeroným, hrabě Colloredo – Mansfeld. Stalo se tak právě před 120 lety, v roce 1905, a vysazeno bylo 10 párů, které se natolik rozmnožily, že už v roce 1914 byly jako „pižmovky" známy z mnoha míst v Čechách. V nedávné současnosti mně, jako správci, rozežíraly,

resp. navrtávaly břehy rybníčků ve Štiřínském parku, a ani neděli nedržely.
Je jasné, že by k vodnářům měly být zařazeny i všechny ryby. Ostatně, mají také svůj vědní obor, ichtyologii – s výjimkou Ryb s velkým R, o které se stará astrologie a snad i astronomie. U astro – oborů jsou Ryby (souhvězdí, zvířetníkové znamení) označovány latinským výrazem Pisces. Aequireis inclusum Piscibus annuum zaznamenal Ovidius ve smyslu, že Slunce skončilo rok vstoupením do znamení Ryb (na začátku jara). Piscina je rybník, piscátor rybář, piscinarius rybníkář.
Výrazem Pisces označuje ichtyologie třídy čelistnatých vodních obratlovců, majících ploutve a dýchajících v dospělosti žábrami. Kategorie Pisces je nadtřída, která bývá v češtině označována jako ploutvovci. Kdybychom se rybám (živočichům) chtěli věnovat víc, potřebovali bychom celoroční TEMA a stejně by asi nestačilo. Tak třeba jen to nejhrubší dělení rozlišuje jednak mořské a jednak sladkovodní ryby, stálé a tažné (úhoři, lososi). V jejích rámci existují ryby anadromní – táhnou z moře do sladkých vod (jako lososi a jeseteři) a obráceně, ryby táhnoucí na výtěr ze sladkých vod do moří jsou katadromní (úhoř říční, například). Vezměme v potaz třeba tvary rybích úst nebo ocasních ploutví: Ústa mohou být horní (ouklej), konečná (kapr), spodní (ostroretka stěhovavá), vysunovatelná (sací – cejn), chňapací (štika) a další. Nebudu se do dalšího pouštět, s rybou máte jistě zkušenosti i co do anatomie; když ne jindy, tak o Vánocích. Mně na rybách an sich (hezky po česku) zaujímá i to, že ne všechny jsou odkázány jen a jen na vodu. Na mysli mám lezce a lezcovité „ryby“. A možná i lezouny. Lezouni jen v kritických situacích: jestliže jejich vodní prostředí vysychá, dokážou se pomocí ploutevních ostnů a skřelových výrůstků dostat do příznivějšího prostředí. Vodního, dozajista. Lezouni jsou z východní Indie a jižní Číny. Lezci mají větší území k disposici, tropickou Asii, Afriku i Austrálii, kde žijí v brakických vodách. Ti mají prsní ploutve tak svalnaté, že je mohou použít i při lezení na suchu. Na suchu se živí hmyzem a tím, co po odlivu zůstane po ruce (po ploutvi). Lezci lezou nejen po suchu, ale i po kmenech a větvích. Když se cítí ohroženi, zahrabou se rychle do bahna. Aby měli přehled o situaci, mají tzv. žabí oči; ty jsou uloženy na svrchní straně hlavy.
Jiným rybím extrémem jsou letuchy. Ty asi znáte z rozmanitých vyprávění, když přeletovaly nad plouvoucí lodí. „Let“ (spíš skok) jim umožňují zvláštní prsní ploutve. Není to “pravá“ létající ryba. Tou je letoun měkkoploutvý, ryba, která spolehlivě uletí i vzdálenost desítek metrů, v unikátních případech i 200 m. Prsní ploutve má uspořádány do podoby křídel; plave v hejnu těsně pod hladinou a v případě nebezpečí zrychlí plutí, a nakonec vyskočí nad hladinu (někdy až 4 m vysoko).
Řekněte – dokážou to i astrologovy Ryby?

Pro úplnost je třeba závěrem připomenout, že rozmanité prameny uvádějí mezi zvířetníkovými objekty i souhvězdí Hadonoše (Ophiuchus – to je po latinsku). Je to souhvězdí ležící na nebeském rovníku a prochází jím ekliptika a tím pádem zvyšuje počet zvířetníkových znamení na třináct. Klasických 12 jsme právě s časopisem TEMA probrali, a ocitli se nad/před „novým“ rokem. Před námi by bylo zase znamení Berana, a protože nás čeká optimistické jaro, třeba i ve znamení Beránka. Ale to bude až 20. a 21. dubna, o Velikonocích.

Listopad 2024
Váš Václav Větvička
s mým oblíbeným – „žijte a nechte žít“

inzerce

Interreg
Kofinanziert von der Europäischen Union
Spolufinancováno Evropskou unií
Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko
AHOJ SOUSEDE. HALLO NACHBAR.
HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY
OHK Most

Efektivní správa energie v malých a středních podnicích díky projektu ENMO

Energetická krize, rostoucí náklady na energie a přísné environmentální požadavky budou i nadále představovat pro malé a střední podniky (MSP) v česko-saském pohraničí zásadní výzvu. Projekt ENMO (Energie Monitoring) přinese inovativní řešení, jak zefektivnit výrobní procesy a snížit energetickou náročnost podniků.
Okresní hospodářská komora Most (OHK Most), jako klíčový partner projektu, propojí lokální podniky s odbornými institucemi a poskytne metodickou podporu při implementaci měřicí techniky. Díky přímé spolupráci s podniky zajistí OHK Most praktickou aplikaci výsledků projektu a jejich přizpůsobení potřebám MSP. V rámci ENMO uspořádá několik veřejně přístupných akcí v ČR i Německu, na nichž budou prezentovány výsledky projektu a nabídnuty konkrétní návody pro firmy.

Hlavním výstupem bude vývoj cenově dostupného systému pro měření a monitorování tepelných toků ve výrobních procesech. Tento systém umožní podnikům získat detailní data o energetických ztrátách a identifikovat konkrétní opatření pro jejich eliminaci. Výsledky budou dále prezentovány prostřednictvím školení, supervizí a prakticky orientovaných online zdrojů, které OHK Most plánuje spravovat a průběžně aktualizovat.
Projekt ENMO přinese nejen konkrétní nástroje pro úsporu energií, ale také posílí spolupráci mezi firmami a akademickou sférou. Tím podpoří dlouhodobou udržitelnost a konkurenceschopnost MSP, která bude zásadní pro rozvoj regionu. Více informací o projektu ENMO najdete brzy na webových stránkách OHK Most. Využijte příležitosti a zapojte se do akcí a školení, která budou formovat budoucnost vašeho podnikání.

Spokojený zákazník Ústeckého kraje

Na Krajském úřadě Ústeckého kraje byly 7. října 2024 slavnostně vyhlášeny výsledky 24. ročníku Národní ceny českých spotřebitelů „Spokojený zákazník Ústeckého kraje“, kdy prestižní ocenění získala členská firma OHK Most, Autosalon Most s. r. o. Tato cena vyjadřuje skutečnost, že daný podnikatelský subjekt poskytuje své služby nebo produkty v souladu s vysokým očekáváním spotřebitelů, a že v rámci svého oboru naplňuje nejen požadavky dané obecně závaznými právními předpisy a zejména živnostenským zákonem, ale že má při poskytování služeb a uvádění výrobků na trh dostatečně srozumitelně deklarovánu i jejich jakost, že má zaveden odpovídající systém pro řešení stížností a požadavků spotřebitelů a že své služby anebo výrobky poskytuje na nadstandardní úrovni.

Josef Solnař
jednatel, Autosalon Most s.r.o.

Cenu převzal jednatel společnosti Josef Solnař (druhý zprava).

inzerce

První téma „TEMA“ mimo hlavní téma

Bezemisní autobusy na Mostecku

Ing. Vladimír Šefr

Dopravní podnik již v 90. letech 20. století hledal cestu, jak snížit emise z autobusové dopravy. Do provozu byly postupně nasazovány české autobusy přestavěné z naftového pohonu na LPG (tedy propan-butan). Později začal Dopravní podnik nakupovat autobusy na LPG již z výroby. Kapitola provozu autobusů na LPG se na Mostecku uzavřela, když autobusy na tento pohon přestali výrobci nabízet a zakoupeným vozidlům skončila životnost.

Už v době přípravy Zákona č. 360/2022 Sb., „Zákon o podpoře nízkoemisních vozidel prostřednictvím zadávání veřejných zakázek a veřejných služeb v přepravě cestujících“, začal Dopravní podnik zvažovat, jak naplnit jeho podmínky. Nabízely se v podstatě tři možnosti. První je rozvoj trolejbusové dopravy. Druhou možností jsou palivočlánkové autobusy (autobusy na vodík) a třetí možností je využití bateriových elektrobusů.

Pro rozhodnutí jakou možnost bezemisních autobusů vybrat, jsou důležitá provozní data z reálného a místního provozu. Provozní data z propagačních materiálů nejsou schopna reflektovat místní provoz a jeho specifika. Z tohoto důvodu začal Dopravní podnik již od roku 2022 testovat bezemisní autobusy různého pohonu, provedení a značky.

K prvnímu testu na přelomu léta a zimy v roce 2022 si Dopravní podnik zapůjčil elektrobus délky 12 metrů s přepravní kapacitou standardního autobusu. Při testování na standardních linkách s cestujícími v Mostě i v Litvínově najel tento elektrobus více než 3 600 km.

V prosinci v roce 2022 byl v provozu s cestujícími v Mostě testován první vodíkový autobus (autobus s palivovými články). Ten byl několik dní testován na lince č. 17 s cestujícími. Plnění vodíkem probíhalo ve vozovně z mobilního zařízení (automobilové cisterny).

K dalšímu testu byl v červenci v roce 2023 zapůjčen středně kapacitní vodíkový autobus od slovenského výrobce. Testování tohoto vodíkového autobusu s cestujícími probíhalo od 2. do 9. 7. 2023 v Mostě a v Litvínově. Cílem bylo nejen ověřit spotřebu vodíku, ale i tankování vodíku na plnící stanici v Záluží. Pro ověření spotřeby tohoto autobusu v zimních měsících při výrazně nižších teplotách, byl stejný středně kapacitní vodíkový autobus zapůjčen ještě v únoru 2024. Cílem bylo ověřit, o kolik se zvýší spotřeba vodíku při nutnosti topení nejen kabiny řidiče, ale i salonu pro cestující. Testování na linkách s cestujícími probíhalo v Mostě a v Litvínově od 5. 2. do 11. 2. 2024.

Od prosince 2023 je v provozu novější a modernější elektrobus délky 12 metrů s přepravní kapacitou standardního autobusu. Tento elektrobus měl Dopravní podnik nejprve zapůjčen k testování a následně jej odkoupil. Od prosince 2023 je tento elektrobus prakticky každý den v provozu na linkách s cestujícími. Momentálně je v provozu ve vozovně Litvínov a jezdí na linkách v Litvínově.

Od července 2024 má Dopravní podnik zapůjčený druhý elektrobus stejného výrobce, který je také prakticky denně v provozu na linkách s cestujícími v Mostě a poskytuje tak cenná provozní data.

Srovnání nákladů provozu jednotlivých pohonů u autobusů přináší tabulka níže (vše se týká vozidla délky 12 metrů se standardní přepravní kapacitou).

Pro porovnání vycházíme z průměrné spotřeby naftového autobusu na 100 km jízdy – 35 litrů nafty, vodíkového autobusu – 10 kg vodíku a elektrobusu 150 kW elektrické energie (vše vztaženo k provozním podmínkám města Mostu).

DRUH POHONU	SPOTŘEBA NA 100 KM	CENA ZA JEDNOTKU	**CENA ZA 100 KM JÍZDY**
Naftový autobus	35 litrů nafty	33 Kč za 1 litr	**1 155 Kč**
Vodíkový autobus	10 kg vodíku	499 Kč za 1 kg	**4 990 Kč**
Elektrobus	150 kW elektřiny	6,50 Kč za 1 kW	**975 Kč**

Provozní náklady jsou pouze jedním z parametrů, dalším je pořizovací cena vozidel, kdy elektrobus stojí 2× tolik co naftový autobus a vodíkový autobus je ještě dražší. Vyšší pořizovací cenu bezemisních vozidel mají pokrýt dotace na nákup těchto autobusů, které Dopravní podnik bude co nejvíce využívat (na naftové autobusy žádná možnost čerpání dotací není).

Po vyhodnocení provozních dat i nákladů provozu z testování výše uvedených vozidel se Dopravní podnik rozhodl, že pro splnění podmínek zákona č. 360/2022 Sb. zakoupí v následujících letech bateriové elektrobusy, na které má možnost čerpat dotace ve výši až 85% z pořizovací ceny vozidel.

Ing. Vladimír Šefr
dopravně-technický náměstek
Dopravní podnik měst Mostu a Litvínova

Druhé téma „TEMA" mimo hlavní téma

Jedničková inflace – žádná inflace z nebes nespadá, ani ta „jedničková"

Navazuji na téma, které se dostává do diskusí souvisejících s úrovní současného českého školství. I když nepovažuji tzv. „jedničkovou inflaci" za mimořádně vyhrocenou situaci, která zdaleka nedosahuje výše jiných zásadních problémů v oblasti vzdělávání. Dovolím si však též připojit svůj názor na tuto problematiku.

Podle mého názoru je jedním z faktorů ovlivňujících posun v hodnocení žákovského výkonu známkami inkluze. Hned v úvodu chci však upozornit, že nemám na mysli žáky s tělesným postižením, vozíčkáře apod. Této skupině jsem se sám věnoval řadu let a domnívám se, že přes mimořádnou pozornost, kterou velká skupina škol a jejich zřizovatelé těmto otázkám věnují, čeká naši společnost v tomto ještě kus pořádné práce.

Vzhledem k tématu, na které by měl být tento článek zaměřen zde zmíním jinou část inkluze, i když předpokládám, že i to může vyvolat u některých výrazný nesouhlas. Navíc se dle mého jedná pouze o jeden z faktorů ovlivňujících jev někdy označovaný jako „jedničková inflace".

Zrušení zvláštních škol, (označovaných též za praktické či speciální) a přesun jejich potenciálních žáků do výuky škol základních, se logicky odrazí na celkových výsledcích ve třídě. V našem městě na hranici vedle školy základní fungovala i škola zvláštní a nesloužila jen jako útočiště pro dětskou romskou populaci, jak se mnohdy tvrdilo a tvrdí. Třídy nebyly velké, zkušené učitelky se mohly bez asistentů individuálně věnovat každému dítěti, které návštěvu školy absolvovalo bez stresu, že je „hloupější" než většina spolužáků. Vše probíhalo v pohodě a překvapivě bez výrazných kázeňských přestupků a záškoláctví prakticky, díky mimořádné autoritě ředitele u žáků, a především u rodičů, neexistovalo. Absolventi tohoto zařízení přecházeli do učňovských škol, po jejichž ukončení se uplatňovali v zahradnictví, technických službách či jako pomocné síly ve službách zdravotních a sociálních. A ještě jedna zajímavost. Protože má město ve své správě šest ústavů sociálních péče, převážně pro osoby s mentálním postižením, vznikl zajímavý projekt, ve kterém skupina nadšených dětí s aktovkami na zádech navštěvovala speciální třídu v této zvláštní škole, která přizpůsobila výuku jejich schopnostem.

Pak došlo ke zrušení zvláštních škol, podle některých proto, že se jednalo o státem řízenou diskriminaci romského etnika. Žáci zde zmíněné školy přešli do tříd školy základní, pro děti z ústavů výuka definitivně skončila, a tak si v období dospívání hrají s vláčky či střílejí ptáčata v mobilních hrách. Život ve třídách řady základních škol se změnil, díky zmíněné organizační změně ve školství přibylo žáků, kteří, do té doby normálnímu tempu výuky nestačí. Do tříd sice vstoupili asistenti, coby pomocníci vyučujícího, který však řeší těžké dilema: pokud nechá propadnout ty, kteří si to podle zaběhlých kritérií zaslouží, nastane problém – on je zodpovědný za kvalitu výuky, u které je jedním z kritérií úspěšnost žáků. Jednou (možná jedinou) z cest je snížení nároků, a tak se z těchto potenciálních „propadlíků" stanou horší čtyřkaři, kteří však dalece nedosahují úrovni těch, kteří byli v této skupině zařazeni doposud. Ti coby horší trojkaři posunou další skupinu výše a najednou zde máme výrazně větší skupinu jedničkářů posílenou o ty „horší". Přeji jim to, ale zásadní problém je v něčem jiném. V současných nabitých třídách navíc zasažených jednou z forem inkluze není prostor na rozvoj těch talentovaných, kteří navíc zjistí, že ty své jedničky si v těchto podmínkách ani nemusí tvrdě odmakat.

A co školy střední? Naprostá většina si naštěstí drží svůj solidní standard a u některých se setkáváme s neúprosným bojem zájemců o přijetí. Ve velké nabídce středních škol (jejichž zaměření nemusí vždy vůbec odpovídat potřebám pracovního trhu) je však celá řada zařízení (mnohdy soukromého charakteru), která musí bojovat o své budoucí žáky, což pro ně bývá také otázkou přežití. A tak se bere vše. Není zcela nemožné se na tuto školu dostat nejen s trojkami (což již ve vzdálenější minulosti bylo prakticky nemožné), ale leckdy projde i čtyřkař. A tak se situace částečně blíží k té popsané výše a devalvovaných jedniček přibývá, neboť těch, kteří si třeba z matematiky ze základky alespoň něco pamatují, je přeci jen více.

O jedničkové inflaci se dá napsat mnoho, jejích příčin je samozřejmě více. Nalezneme je jak u rodičů, tak i v atmosféře škol, kde se raději ustupuje od nároků na žáky, jen aby byl klid na třídních schůzkách či debatách pedagogů s vedením školy. Při půlstoleté pedagogické praxi na různých typech škol jsem zažil mnoho reforem. Mnohé, byť dobře míněné, přinesly řadu nových problémů. Zřejmě některé svým postojem k existenci zvláštních (pomocných, praktických či speciálních) škol podráždím. Je také pravda, že česká zvláštní škola byla v Evropské unii raritou, a i odsud byl tlak na jejich zrušení. Česká

PaedDr. Václav Netolický

republika se však vymyká zkušenostem z těchto zemí i v jiném směru. Např. v Portugalsku 15 % obyvatelstva neumí číst a psát, ve Francii a Německu je to 8 % (tyto počty s migrací budou zřejmě narůstat). Za to, že u nás je situace zcela jiná, vděčíme mimo jiné svědomité a trpělivé práci učitelek dnes již neexistujících speciálních zařízení. Při tomto se mi vybaví parta školáků ze sociálních ústavů v našem městě. Ale to již jsem mimo stanovené téma.

Jak jsem se již zmínil v úvodu, náš vzdělávací systém má řadu problémů, které není třeba opakovaně i na stránkách TEMA vyjmenovávat, ale ve všech novátorských opatřeních bychom měli mít na vědomí, že není důležitá vysvědčeními a tituly deklarovaná forma úrovně vzdělanosti, ale její vnitřní obsah – tedy, co absolvent doopravdy umí a zná.

PaedDr. Václav Netolický
Vysoká škola finanční a správní, a. s.

Třetí téma „TEMA" mimo hlavní téma

Je CO_2 příčinou globálního oteplování a změn klimatu?

Změny klima, globální oteplování, vichřice, povodně i sucho, požáry a teplotní rekordy – prakticky denně o tom slyšíme ve zprávách, média nás neustále informují o nejrůznějších extrémech a rekordech, souvisejících se změnou klimatu. A za to vše údajně mohou lidské emise oxidu uhličitého, CO_2, zejména ze spalování fosilních paliv. Někteří lidé, zvláště mladí podléhají mediální masáži, považují změny klimatu za katastrofu, trpí environmentální úzkostí a v horším případě se stávají klimatickými aktivisty, protestují a lepí se na silnice, ničí umělecká díla, obviňují starší generaci, že jim zničila budoucnost a odmítají mít děti kvůli údajně špatné budoucnosti. Takzvaná „záchrana planety" se stala novou ideologií, jakýmsi novým náboženstvím.

Ing. Josef Morkus, CSc.

Otepluje se. Za 150 let od začátku průmyslové revoluce se oteplilo o přibližně 1,6 °C, přičemž teplota zpočátku spíše klesala a růst teploty začal až v 70. letech minulého století. A protože tento růst trvá již několik desetiletí, jedná se o změnu klimatu. Z historického hlediska to není nic mimořádného, podobné oteplení bylo již ve středověku, také v době římské, a ještě větší teploty byly v tzv. mykénském období. Vždy potom následovalo ochlazení. Poslední z nich, takzvaná Malá doba ledová skončila až v 19. století.

Od 19. století rostou i emise oxidu uhličitého, CO_2, zejména vlivem lidské činnosti, např. spalováním uhlí, ropy a zemního plynu. To vedlo ke vzniku hypotézy, že tyto emise jsou příčinou oteplování. Hlavním zastáncem této hypotézy je Mezivládní panel pro změnu klimatu, IPCC. Ten postupně získal širokou podporu médií a s jejich pomocí vytváří dojem, že toto je jediný správný názor a emise CO_2 je nutné co nejrychleji snižovat, jinak že hrozí katastrofa. Vznikla tak klimatická hysterie, že je nutné zachraňovat planetu, jinak nastane něco hrozného.

Příčinou oteplování má být takzvaný skleníkový efekt, to je schopnost některých plynů (nejen CO_2) zachycovat tepelné vyzařování Země a částečně ho vracet zpět, čímž se zpomaluje přirozené tepelné vyzařování Země (ale žádné nové teplo se tím nevytváří). Problém je v tom, že CO_2 není nejdůležitějším skleníkovým plynem, vliv má např. i metan a mnohonásobně nejvýraznějším skleníkovým „plynem" je vodní pára. I IPCC uvádí, že vliv CO_2 nestačí na vysvětlení změn teploty Země. Proto se do počítačových programů, které se snaží předpovídat růst teploty Země a jejichž výsledky jsou pak předkládány politikům a veřejnosti, přidávají různé zpětné vazby, které vliv CO_2 zvyšují. Tyto předpovědi mají zásadní problém – jsou v rozporu se skutečně naměřenými hodnotami. Navíc v posledních 20 letech jsou k dispozici i měření z družic na horní hranici atmosféry, které opět neodpovídají hypotéze o vlivu CO_2 na klima.

Co jsou tedy skutečné příčiny oteplování?

V letošním létě bylo hodně pěkných slunečných dnů s krásně modrou oblohou. I měření dokazují, že v posledních desetiletích neustále roste počet slunečných dnů. Slunce je prakticky jediný hlavní zdroj tepla pro Zemi a čím déle svítí na povrch Země, tím více ji ohřívá. Příčinou tohoto delšího svitu je pokles množství mraků a vodní páry (mlhy) ve vzduchu. Důvodem tohoto poklesu je odlesňování, růst měst a obecně způsob hospodaření s krajinou a zřejmě i další vlivy. Když jsme v severních Čechách odsířili uhelné elektrárny, výrazně to pomohlo lesům v Krušných horách a také se snížil počet dnů s mlhou a smogem. Paradoxně s vyčištěním vzduchu vzrostl počet slunečných dnů a tím se zvýšilo i oteplování země. Dalším důležitým vlivem je pokles odrazivosti slunečního záření od zemského povrchu, což opět souvisí s růstem měst a změnami v krajině. Nad rozpálenou městskou ulicí bývá až o několik stupňů tepleji, než je v přírodě nebo dokonce v lese.

Hodně se v poslední době mluví i o vlivu přírodních cyklů na teplotu, například pravidelného kolísání sluneční aktivity, cyklických změnách teploty oceánů, nebo vlivu jevu El Niño, jehož silný výskyt vždy způsobí nárůst teploty.

Nic z výše uvedeného nesouvisí s růstem koncentrace CO_2 v atmosféře. Naopak, oxid uhličitý je pro přírodu nezbytný a velmi užitečný plyn. Je základní složkou „potravy" rostlin a s růstem jeho množství ve vzduchu prokazatelně vzrostlo množství zeleně na Zemi a podílí se i na růstu zemědělské produkce. Zahradnictví uměle zvyšují jeho hladinu ve sklenících a tím dosahují rychlejšího a bohatšího růstu pěstovaných rostlin.

Změnám klimatu jsou připisovány i různé extrémy počasí. Lidská paměť je krátká, podobné extrémy (vichřice, povodně ap.) byly i v minulosti a to, co výrazně klesá, je počet jejich obětí. A různé teplotní „rekordy", o kterých nás neustále informují média, jsou jen lokální extrémy vztažené k danému kalendářnímu datu. Stačí se podívat do statistik Českého hydrometeorologického ústavu, žádný teplotní rekord v roce 2023 ani letos překonán nebyl!

Evropská unie však za svůj hlavní směr přijala hypotézu o CO_2, jako jediné příčině oteplování a změn klimatu. Je dobré si uvědomit, že všechny současné trendy a nařízení, jako je zákaz prodeje aut se spalovacími motory od roku 2035, emisní povolenky a z nich vyplývající překotné uzavírání uhelných elektráren a tepláren bez náhrady, připravované zdražení vytápění domácností a také dotace na solární a větrné elektrárny, které v ČR vyrábějí jen cca 3 % elektřiny, to vše je způsobeno jediným cílem rychle snížit emise CO_2 až na (nedosažitelnou) nulu. Jakkoli je snaha o snižování emisí správná, je potřeba ji dělat s rozumem, s respektováním přírodních zákonů a s ohledem na život lidí. Drahé energie vedou k úpadku průmyslu, ztrátě pracovních míst a chudnutí obyvatel. Klima se měnilo vždy, mění se i nyní a bude se měnit i v budoucnu. Jedná se o složitý proces, na kterém se podílí řada různých vlivů. Rozumnou a levnější cestou je změnám se přizpůsobit, než se je draze (a neúspěšně) snažit zastavit.

Ing. Josef Morkus, CSc.
Centrum vozidel udržitelné mobility
Fakulta strojní ČVUT v Praze

Článek byl redakčně zkrácen a plné znění, včetně zdrojů, je uvedeno na internetových stránkách www.ohk-most.cz.

ČEZ ENERGETICKÉ PRODUKTY

DATECH-PRO s.r.o.

ingrea
www.ingrea.cz
zajistíme Vám dokonalý přehled o stavu potrubí

JB Group 30let
pojišťovací makléř

KZ SYSTEM
is a SMART system!

QWERT RUBBER

IHK Industrie- und Handelskammer Halle-Dessau

IHK Industrie- und Handelskammer Chemnitz

SŠ technická Most

Vážení obchodní partneři a přátelé,
děkujeme vám za vaši spolupráci
v letošním roce a přejeme mnoho
pracovních i osobních úspěchů v roce 2025.

inzerce

OHK Most představila střední školy na tradičním veletrhu SOKRATES 1

Úvodní slovo, které pronesla Ing. Jindra Zalabáková, 1. náměstkyně hejtmana Ústeckého kraje.

Okresní hospodářská komora Most ve spolupráci s ÚP ČR, Krajskou pobočkou v Ústí nad Labem, Kontaktním pracovištěm Most, opět uspořádala, pod záštitou hejtmana Ústeckého kraje Ing. Jana Schillera, veletrh středního vzdělávání SOKRATES 1. Generálním partnerem 23. ročníku je společnost ČEZ. Dalšími partnery jsou: Statutární město Most, Vršanská uhelná, a. s., Severní energetická, a. s. Dále na projektu spolupracují: Město Litvínov, SPŠ a SOŠ gastronomie a služeb Most a Sportovní hala Most.

Hosty slavnostního zahájení byli za skupinu ČEZ Jan Harnych, Jindra Zalabáková, 1. náměstkyně hejtmana Ústeckého kraje, Kamila Bláhová, starostka města Litvínov, Martina Bečvářová, ředitelka Krajské pobočky Úřadu práce v Ústí n.L., Veronika Kubalová, ředitelka ÚP v Mostě, Michaela Korf, IHK Chemnitz a místopředsedkyně OHK Most Květuše Hellmichová, která veletrh oficiálně zahájila.

Veletrhy SOKRATES jsou již dlouholetou tradicí a nedílnou součástí aktivit OHK Most pro oblast regionálního vzdělávání. Letošního 23. ročníku se svými zástupci na jednotlivých stáncích zúčastnilo 28 škol nejen z našeho regionu a 3 firmy nabízející volná pracovní místa a také spolupráci se školami.

Cílem veletrhu bylo, jako každý rok, nabídnout, v jeden čas na jednom místě uchazečům o vzdělávání na střední škole, studium.

Uchazeči také využili možnost dotazovat se přítomných firem na budoucí zaměstnání a zjišťovali si podmínky pro přijetí. Zástupci firem během celého veletrhu komunikovali se školami a navazovali tak nejen nové kontakty, ale i spolupráci.

Součástí letošního ročníku byl slavnostní podpis memoranda o spolupráci se „Střední průmyslovou školou Most“. Tímto aktem komora vyjadřuje potřebu podporovat technické obory, jejichž absolventi podnikatelskému prostředí chybí.

Další novinkou veletrhu bylo vyhlášení vítězů soutěží Škola doporučená zaměstnavateli 2024 a Nejžádanější zaměstnavatel mezi studenty, kterého se ujal ředitel Klubu zaměstnavatelů Pavel Hulák.

Doprovodnou akcí byl také kulatý stůl SOKRATES +1 za účasti vrchního ředitele sekce vzdělávání a mládeže Jana Mareše a zástupce Ústeckého kraje Jindry Zalabákové. Přítomní jednali o plánech MŠMT na zvýšení kapacit všeobecného vzdělávání, kariérovém poradenství, o péči o talentované žáky, součinnosti škol rodičů a zaměstnavatelů, zájmu o technické obory atd. Mezi přítomnými byli také Ivana Sméková, psycholog PPP, Roman Kovář, vedoucí odboru školství, mládeže a tělovýchovy KÚ ÚK, Markéta Stará, náměstkyně primátora města Most, oblast školství, kultury, sociálních věcí, zdravotnictví a informatiky, Veronika Knoblochová, vedoucí odboru sociálních věcí a školství města Litvínova, Josef Švec, jednatel OS vzdělávání při OHK Most a Květuše Hellmichová, místopředsedkyně OHK Most.

Děkujeme všem partnerům i zástupcům škol za spolupráci, veřejnosti za účast a již nyní se těšíme na 24. ročník našeho veletrhu na podzim v roce 2025.

Ředitelka Střední průmyslové školy Most Ing. Ivana Hermannová (vlevo) a místopředsedkyně OHK Most Květuše Hellmichová (vpravo) při slavnostním podpisu memoranda.

Ing. Jiřina Pečnerová
ředitelka úřadu OHK Most

Dobrý list komory VŠ, VOŠ 2024

Okresní hospodářská komora Most po šestnácté ocenila odborné znalosti a dovednosti absolventů vysokých a vyšších odborných škol, členů OHK Most, Dobrým listem komory. V letošním roce převzalo toto prestižní komorové ocenění v obřadní síni Magistrátu města Mostu z rukou místopředsedkyně OHK Most Květuše Hellmichové 25 absolventů vysokých a vyšších odborných škol působících v Ústeckém kraji.

Záštitu nad akcí převzal hejtman Ústeckého kraje Ing. Jan Schiller a prezident Hospodářské komory ČR Mgr. Zdeněk Zajíček.

Gratulaci těmto nejlepším vyjádřili vedoucí odboru školství, mládeže a tělovýchovy Mgr. Roman Kovář z Ústeckého kraje, dále náměstek primátora Statutárního města Mostu Ing. Václav Zahradníček, za město Litvínov vedoucí Odboru sociálních věcí a školství Mgr. Veronika Knoblochová a další.

V poměru 20:5, byly dobré listy rozděleny mezi absolventy vysokých škol a absolventy vyšších odborných škol.

OHK Most spolu s vysokou školou, která držitele navrhuje, dobrým listem garantuje odborné znalosti a dovednosti oceněných.

Roli generálního partnera se zhostila společnost ORLEN Unipetrol RPA s. r. o., kterou na předávání zastupoval vedoucí odboru dekarbonizace paliv a alternativních surovin Ing. Martin Křemenák.

Ostatní partneři: Statutární město Most, Severní energetická, a. s., Vršanská uhelná, a. s., Úřad práce v Mostě za přítomnosti Ing. Vítězslavy Dudkové a IHK Chemnitz, kterou zastupovala koordinátorka česko-saských vztahů Mgr. Michaela Korf.

Místopředsedkyně OHK Most Květuše Hellmichová (vlevo) při předávání.

Na závěr byl předán i Dobrý list komory speciál, který získal žák 1. Základní školy, Most, Pavel Hostaša za 1. místo v matematické soutěži LOGIK.

Doprovodný program zajistil pěvecký sbor SMoG pod vedením sbormistryně Mgr. Dany Řepové z Podkrušnohorského gymnázia Most.

Ing. Jiřina Pečnerová
ředitelka úřadu OHK Most

Společná fotografie.

Pěvecký sbor SMoG.

Okresní hospodářská komora Most a město Litvínov uzavřely Memorandum o spolupráci

Cílem této spolupráce je vzájemná podpora v oblasti komplexního rozvoje regionu, zejména podnikání a vzdělávání na území města Litvínov. Spolupráce stran memoranda bude realizována zejména v oblastech mapování podnikatelského prostředí, diskuse a kooperace nad tématy zaměstnanost a aktuální potřeba trhu práce, spolupráce a podpora oblasti vzdělávání a ostatní.

Ing. Jiřina Pečnerová
ředitelka úřadu OHK Most

Starostka města Litvínova Mgr. Kamila Bláhová (vlevo) a předseda OHK Most Ing. Rudolf Jung (vpravo) při podpisu memoranda.

Podpis memoranda s ROTARY klub Most

V pondělí 23. 9. 2024 podepsali prezident ROTARY klubu Most Milan Machovec a předseda Okresní hospodářské komory Most Rudolf Jung „Memorandum o vzájemné spolupráci“. Toto memorandum vyjadřuje vzájemný respekt a uznání působení partnerů v regionu tak, že OHK Most považuje ROTARY za významnou celosvětovou organizaci s dlouholetou tradicí, která zajišťuje humanitární a vzdělávací projekty, podporuje vysoké etické zásady ve všech oblastech života, včetně napomáhání vzájemnému porozumění a v tomto duchu uznává a oceňuje regionální složku „ROTARY klub Most“.

„ROTARY klub Most“ uznává Hospodářské a obchodní komory za tradičního reprezentanta podnikatelského prostředí, které již od druhé poloviny 17. století hrály nezaměnitelnou partnerskou roli ve formování podnikatelského prostředí a jeho vztahu k zákonodárným a správním opatření států. Uznává a oceňuje regionální působení Okresní hospodářské komory Most, jako regionální složky zákonem zřízené Hospodářské komory ČR. Obecným cílem tímto deklarované spolupráce partnerů je navázat aktivní vzájemnou spolupráci a podporovat se při formování filosofie věcného a ekonomicky zajistitelného rozvoje v regionu, včetně podpory podmínek pro sociální smír, podpory humanity a vzdělanosti.

Ing. Jiřina Pečnerová
ředitelka úřadu OHK Most

Prezident ROTARY klubu Most Milan Machovec (vlevo) a předseda OHK Most Ing. Rudolf Jung (vpravo) při podpisu memoranda.

inzerce

POTŘEBUJETE

ZVÝŠIT DIGITÁLNÍ DOVEDNOSTI SVÝCH ZAMĚSTNANCŮ?

Pomůžeme vám s tím díky projektu:

NPO DIGI PRO FIRMU

Nabízíme vám

- příspěvek na vzdělávání zaměstnanců ve výši 263,98 Kč na osobohodinu
- příspěvek na mzdové náklady v době vzdělávání ve výši 272,13 Kč na osobohodinu
- maximálně na 80 osobohodin

Více informací se dozvíte:

u poradců projektů na pobočce ÚP ČR

na webových stránkách
www.uradprace.cz/npo-digi-pro-firmu

Financováno Evropskou unií NextGenerationEU

NÁRODNÍ PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

DRZÝ SMAJLÍK

Vážně? – spíše nevážně a s komentářem…

Je u nás vůbec možné, že:

? **ve veřejném sektoru pracuje každý pátý pracující Čech a Češka, kdy pro stát pracuje dramaticky více lidí než před deseti lety – už přes 900 tisíc?** *(No, chtělo by to s tím něco dělat, a ne vydírat národ, že se jedná hlavně o učitele, hasiče, policisty – ovšem s účinnými zásahy do systémů se bohužel nevyhrají volby, takže s tím džbánem s uchem neutrženým pro vodu asi ještě chvíli chodit budeme.)*

? **náš pan premiér na „Zemi živitelce" národu s uspokojením oznámil, že ceny potravin u nás v červnu meziročně klesly nejvíce v celé Evropské unii a že zlevňují nejvíce v rámci OECD, aniž by dodal, že klesají z rekordních výšin?** *(No, kdyby to bylo za univerzitní katedrou, ale právě na Zemi živitelce? Když za poslední tři roky zdražily základní potraviny podle ČSÚ o desítky procent – a letošní ceny předvánoční natruc panu premiérovi zase rostou?)*

? **náš Ústavní soud na popud 17 senátorů poněkud skandálně rozhodl, že lidem, kteří pobírají sociální dávky, nesmějí být strženy pokuty za přestupky z oněch sociálních dávek, s geniálním zdůvodněním, že by se jednalo o kolektivní trest domácnosti onoho hříšníka?** *(Naskýtá se otázka vážení senátoři a ústavní soudci, že když musí zaplatit pokutu člověk pracující za plat, mající též rodinu, pak to není kolektivní trest?)*

? **je notoricky známým faktem, že desetimilionové Česko je územně nesmyslně rozdrobeno, a to hned na třech úrovních, kdy máme 6 250 obcí, Otesánka Prahu se svými obvody, 14 různě velkých krajů a mezi nimi ještě jako mezičlánek funguje 205 obcí s rozšířenou působností, takzvaných malých okresů?** *(No, v našem geniálním systému poměrného zastoupení politických stran a hnutí, jimž se v regionech náramně líbí, to asi už nezrušíme. Kde by strany, hnutí a pohnutí upíchly své zasloužilé členy jinde než v regionech na lukrativní místa uvolněných zastupitelů, a to za nemalý peníz ze státní kasy – kdo to má, řekl by klasik?)*

? **kvůli nekonečným diskusím s ekologickými organizacemi a místními osadníky, stát po 27 letech ještě nemá stavební povolení na nádrž Nové Heřminovy, i když je prokázáno, že zářijové povodně, které zdevastovaly lokality na Opavsku a Ostravsku, by řadu z nich ochránila?** *(K čemu je nám stát, ze kterého si různá hnutí a pohnutí dělají srandu a nutí jej, aby si na likvidaci povodňových škod ze státního rozpočtu půjčoval, o vyčerpaných členů záchranných složek nemluvě, kdy navíc veřejná děkovávání občanům za humanitární solidaritu a peněžité dary působí poněkud trapně.)*

? **na super prestižní akci, kterou je Velká pardubická, dostihová komise po dlouhém zkoumání sice oznámila, že na cílové čáře byli v naprosto stejný okamžik oba koně, jenže cílovou fotografii nevydala, protože lidskou chybou nezafungovala cílová kamera?** *(Koňům je to jedno, jezdci a majitelé to zkousli, ale bacha na řízení energetické sítě – tam při selhání nějakého trouby u tlačítka, by omluva asi nestačila a byla by navíc prd platná.)*

? **údaje Eurostatu ukázaly, že dva roky od počátku energetické krize platili Češi za elektřinu nejvíc v Evropě, navíc s viditelným náskokem před ostatními?** *(Viník se ovšem hledá těžko, bývalý gesční ministr je v Bruselu, nový „stan-da" se rozkoukává, „spolu" vláda je podle premiéra schopná, odvážná a skvělá, takže snad už zbývá jen ten na nebesích notně rozezlený, ale tam maj zase mobil lidovci. Tak to je opravdu oříšek.)*

? **zákonodárci zákonem vyřešili problém možnosti předčasných odchodů do důchodu u slibované 3. kategorie tak, že chtějí hodit na zaměstnavatele povinný příspěvek do dobrovolného připojištění na předmětné pracovní pozice dle zatím neexistujícího zákona?** *(Když si ovšem uvědomíme, že značná část lidí v předmětných pozicích jsou zaměstnanci institucí státu, vč. obcí, a ti ostatní jsou v energeticky náročných firmách, už tak vlivem cen energií bojujících o přežití, pak je to počin vskutku pozoruhodný a vykoumaný.)*

? **pan premiér lačný hlasů voličů pro jeho tým, 18. listopadu v ČT prohlásil, že mu čtyři roky nestačily a potřebuje vládnout osm let, pak že budeme mít platy jako v Německu, špičkové univerzity a firmy, a už nebudeme žádná montovna?** *(No, dnes si typický německý pracující vydělá v eurech 2,3krát a rakouský 2,5krát tolik, co český. Nárůst mezd na min. dvojnásobek za čtyři roky je myšlenkově nebezpečnou utopií. Ale možná má pan premiér exkluzivní informace o kolapsu německé ekonomiky, což by jeho slib naplnilo a mzdy se srovnaly.)*

? **Zadlužení obyvatel Česka za letošní tři čtvrtletí meziročně vzrostlo o 8,2 procenta na 3,53 bilionu korun?** *(No, když dluží celá EU, Česko nevyjímaje, pak je to vlastně brnkačka – a banky s rekordními zisky třeba něco zasponzorují, ba i na charitu zbyde.)*

? **V celosvětovém pořadí univerzit a VŠ je naše Univerzita Karlova na 246. místě, Masarykova univerzita v Brně je na 408. místě, ČVUT má skvělé 420. místo, kdy ostatní jsou až za hranicí 600?** *(Jó, jak by řekl klasik – čo bolo to bolo, terazky si vědíc o čem je řeč, i sám premiér dává zlepšení do svých vizionářských cílů, ovšem bude-li opět zvolen.)*

! Je to možné!
a kdo nevěří, ať k nám běží.

inzerce

ÚSTECKÝ KRAJ
#NOVÝ START

Region pro vaše (nové) začátky.
Překvapí, usnadní, chytne za srdce.

ustiregion.cz

ICUK

Spolufinancováno Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

We love it, we move it.

Vítáme nové členy v OHK Most

OHK Most

Ing. Jiří Mann
www.selex.cz
Telefon: +420 736 629 683
E-mail: j.mann@komoracert.cz

MOVISIO s. r. o.
www.movisio.com/cs
Telefon: +420 602 160 935
E-mail: info@movisio.com

Romana Vorlíčková
Telefon: +420 773 555 597
E-mail: romana@rstudiolouny.cz

ROTARY klub Most
www.rotary2240.org/cs
E-mail: most@rotary2240.org

Otázka na závěr

pro prezidenta HK ČR Mgr. Zdeňka Zajíčka

Mgr. Zdeněk Zajíček

Pane prezidente, toto číslo TEMA jsme věnovali světu financí, které stojí prakticky za vším naším konáním. Do žádoucí pozornosti veřejnosti se dostala „brožura", kterou vydala HK ČR pod názvem „Česko na křižovatce" (je dostupná na www.komora.cz/app/uploads/2024/06/brozura_ceskonakrizovatce.pdf), která by s trochou nadsázky mohla být motivací, případně i podkladem pro vládní prohlášení. V brožuře jsou v 8 kapitolách popsány problémy naší společnosti, včetně nastínění cesty k řešení. Již několikrát jsme použili bonmot, že „Jedna věc je laťku zvedat a jiná pak přes ni skákat", a v duchu tohoto pokládáme dnešní otázku na závěr. Pane prezidente, jak vážně bere tuto iniciativu HK, naše vláda, případně i opozice, a máte informace o tom, že by se tím zabývala, a pro zabezpečení dalšího rozvoje uvedené myšlenky a doporučení využívá?

Redakce TEMA

Iniciativou Česko na křižovatce chtěla hospodářská komora upozornit na dlouho neřešené problémy českého hospodářství, které jsou příčinou stavu, kdy se naše země ocitla v pasti středních příjmů. Náš obrovský potenciál z 90. let minulého století se z velké části již vyčerpal a my musíme najít pro novou dobu novou nabídku, novou vizi a nový směr. A to poměrně rychle a odvážně, o čemž se také snažíme státní správu, a především všechny politiky přesvědčit. Hospodářská komora proto tuto svou iniciativu a klíčové změny, které jsou v ní nastíněny, prosazuje prakticky na denní bázi na všech fórech, ve všech připomínkových řízeních k zákonům, a dá se říci, že napříč koaličními i opozičními lavicemi. Myslím, že je zřejmé, že vláda část této agendy přijala za svou. Viditelný vliv této naší iniciativy může každý vidět například v návrhu vládní Hospodářské strategie ČR, kterou před několika týdny poslalo do meziresortního připomínkového řízení ministerstvo průmyslu a obchodu. Ta bezesporu obsahuje řadu přínosných kroků pro tuzemskou ekonomiku, v řadě oblastí je však nekonkrétní, nebo je přímo opomíjí. Takže odpověď zní „ano" – vláda se naší iniciativou zabývá a zdá se, že také inspiruje, stejně tak vnímáme pozitivní odezvu od opozice. Samozřejmě bychom si však přáli, aby ten posun byl razantnější a konkrétnější – s jasně vymezeným rámcem v čase i objemu investic.

A pane prezidente, protože toto číslo TEMA je v tomto roce poslední, máte něco na srdci, co byste pro příští rok vzkázal našim podnikatelům a jejich komoře?

Samozřejmě bych rád popřál všem členům do nového roku hodně zdraví, štěstí, úspěchů a optimismu. A chtěl bych je ujistit, že tak jako oni se nevzdávají a bojují každý den s nepřízní, problémy a tvrdou konkurencí, budeme i my nadále bojovat za lepší podmínky pro podnikání. Nebude to jednoduché, protože pro zásadní změnu podmínek pro podnikání u nás, ale i v Evropě, kdy se pereme s nesmyslnými regulacemi a byrokracií, potřebujeme silnou politickou vůli nejlépe napříč politickým spektrem, abychom mohli počítat s jasnými a ne často se měnícím podmínkami. Ale možná že právě volební rok může přinést více pozornosti k podnikání a podnikatelům, bez kterých se náš stát neobejde. Jsou to oni a jejich zaměstnanci, kteří plní státní kasu a pokud se podnikatelům nebude dařit i díky přebujelé regulaci a byrokracii, nebude se mít dobře v tomto státě nikdo. Uděláme všechno proto, aby si začali politici tuto jednoduchou rovnici uvědomovat a skutečně pro podnikání udělali zásadní kroky. Náš návrh Antibyrokratického zákona je dobrou cestou, jak začít škrtat a zkrotit nadbytek nesmyslných povinností. A na tuhle práci, na tohle přesvědčování, na tenhle boj se těším, protože to může pomoci úplně všem, podnikatelům, zaměstnancům i státu.

Mgr. Zdeněk Zajíček
prezident
Hospodářská komora ČR

inzerce

Interreg
Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko
Kofinanziert von der Europäischen Union
Spolufinancováno Evropskou unií

KRAJSKÁ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ÚSTECKÉHO KRAJE

Česko-saské zkušenosti s vodíkovou ekonomikou
Tschechisch-sächsische Erfahrungen mit der Wasserstoffwirtschaft

č./Nr. 100765088

V obou částech společného Česko – saského regionu probíhají přípravy na průmyslové využití vodíku. Obě strany již dosáhly některých dílčích úspěchů v analýze problému přechodu na tento druh energie, mnohdy ale bez informací o postupu na druhé straně hranice.

Projekt je proto zaměřen na výměnu zkušeností a na pravidelné sdílení postupu v zavádění vodíkové technologie s následným zasíťováním partnerů. Předpokládá se vznik společného grémia, které zohlední dosavadní výsledky na obou stranách hranice, bude je analyzovat a shrne je. Z analýz dosavadních dotací na obou stranách bude schopno iniciovat konkrétní záměry a doporučit je k podání projektových žádostí. Součástí této snahy je i společné intenzivní vzdělávání v této oblasti. Přislíbena je spolupráce s univerzitami a technickými školami, výzkumnými ústavy, které budou mít možnost poskytovat školení v oblasti vodíkové technologie ve spolupráci s průmyslovými podniky.

Realizace projektu: úvodní konference, na kterou budou navazovat analýzy a rešerše zdrojů, ceny elektřiny, vodíku, akumulace a distribuce, výroba vodíku. Počítá se s využitím aktivit partnerů na obou stranách v přípravě studií proveditelnosti využití vodíku, vytvoření bilančních a simulačních modelů a prezentace příkladů dobré praxe na obou stranách.

Koordinaci projektu přebírá KHK ÚK z důvodu krajského rozsahu a spoluprací s ministerstvy. Výhodou je síť Okresních hospodářských komor, zejména OHK Most, která disponuje aktivními odbornými skupinami (energetika, životní prostředí, vzdělávání), ale také smluvně zajištěnými vazbami na města, obce a průmyslové, obchodní i řemeslné komory v Německu, kdy mezinárodní Česko-saská spolupráce již byla mnohokrát potvrzena. KHK je mj. také napojena na ostatní komory, které mohou v rámci této problematiky sdílet své zkušenosti.

Závěrečná konference zhodnotí dosažené výsledky.

In beiden Seiten der gemeinsamen sächsisch-tschechischen Region laufen Vorbereitungen zur Industrienutzung des Wasserstoffes. Beide Seiten erreichten schon einige Teilerfolge in der Analyse des Übergangs zu der Art dieser Energie, aber oft ohne Informationen über den Prozess auf der anderen Seite der Euroregion.

Das Projekt zielt deshalb auf den Erfahrungsaustausch und auf den regelmäßigen Austausch über Fortschritte bei der Einführung der Wasserstofftechnologie, mit folgender Vernetzung der Partner. Vorausgesetzt wird die Gründung eines gemeinsamen Gremiums, das die bisherigen Ergebnisse beiderseits der Grenze berücksichtigen, analysieren und zusammenfassen wird. Das Gremium analysiert auch die bisherigen Förderungen auf beiden Seiten und ist imstande, konkrete Vorhaben zu initiieren und zur Förderung zu empfehlen.

Ein Teil der Bestrebung ist auch eine gemeinsame intensive Bildung in diesem Bereich. Versprochen wurde schon die Zusammenarbeit mit Universitäten und technischen Schulen und Forschungsinstituten im Rahmen der Zusammenarbeit mit Industriebetrieben.

Umsetzung des Projektes: Auftaktkonferenz zu den Analysen und Ressourcenforschung, Preise des Wasserstoffes, Akkumulation und Verteilung, sowie Produktion des Wasserstoffes. Man rechnet mit der Nutzung bisheriger Aktivitäten auf beiden Seiten der Euroregion in der Vorbereitung einer Machbarkeitsstudie für Nutzung des Wasserstoffes, mit Schaffung der Bilanz- und Simulationsmodelle, sowie mit einer Präsentation „examples of good practice" in beiden Teilen der Euroregion.

Die Koordinierung übernimmt die Bezirks Handelskammer in Ústí nad Labem. Der Grund sind die Reichweite im ganzen Bezirk und die Zusammenarbeit mit den Ministerien, vor allem ist das die Handelskammer Most. Ein Vorteil ist auch die Vernetzung der Kreis Handelskammer Most mit ihren aktiven Facharbeitsgruppen (Energetik, Umwelt, Bildung), die die Kammer zur Verfügung hat. Verträgt sind auch die Beziehungen mit Städten, Gemeinden, sowie mit den deutschen IHK und Handwerkervereinen (Innungen) in Deutschland gewährleistet, damit wurde schon die grenzüberschreitende Zusammenarbeit mehrmals bestätigt. Die Bezirkskammer ist auch mit anderen Kammern vernetzt, die im Rahmen der Problematik ihre Erfahrungen teilen können.

Auf der Abschlusskonferenz werden die erzielten Ergebnisse ausgewertet.

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

OHK Most

Okresní hospodářská komora Most
tř. Budovatelů 2531, Most (budova VÚHU, a. s.)
434 01 Most
http://www.ohk-most.cz/

K onzultace a poradenství

O věřování a certifikace

M imosoudní řešení sporů

O dborné vzdělávání

R egistry firem a produktů

A ktivní podpora podnikání

Naším posláním je vytvářet příležitosti pro podnikání,
prosazovat a podporovat opatření, která přispívají k rozvoji podnikání v ČR,
a tím i k celkové ekonomické stabilitě státu.

Nebuďte stranou, přidejte se.

Získejte přehled a informace z našeho časopisu TEMA.